

**ORTAÖĞRETİM ÖĞRENCİLERİNİN GÖRSEL
OKURYAZARLIK BECERİLERİNİ ETKİLEYEN
FAKTÖRLER VE AKADEMİK BAŞARI İLE OLAN
İLİŞKİNİN BELİRLENMESİ**

Erdem SARI

Yüksek Lisans Tezi

Güzel Sanatlar Eğitimi Ana Bilim Dalı

2021

(Her hakkı saklıdır.)

T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI
RESİM-İŞ EĞİTİMİ BİLİM DALI

**ORTAÖĞRETİM ÖĞRENCİLERİNİN GÖRSEL OKURYAZARLIK
BECERİLERİNİ ETKİLEYEN FAKTÖRLER VE AKADEMİK BAŞARI İLE OLAN
İLİŞKİNİN BELİRLENMESİ**

(Factors Affecting Visual Literacy Skills of High School Students and Determination of the
Relationship with Academic Success)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Erdem SARI

Danışman: Doç. Dr. Şeyda ERASLAN TAŞPINAR

Erzurum
Ocak, 2021

KABUL VE ONAY TUTANAĞI

Erdem SARI tarafından hazırlanan “Ortaöğretim Öğrencilerinin Görsel Okuryazarlık Becerilerini Etkileyen Faktörler ve Akademik Başarı ile Olan İlişkinin Belirlenmesi” başlıklı çalışması 16 / 07 / 2021 tarihinde yapılan tez savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Güzel Sanatlar Eğitimi Ana Bilim Dalı, Resim-İş Eğitimi Bilim Dalında yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Jüri Başkanı:	Profesör Raif KALYONCU <i>Trabzon Üniversitesi</i>	Aslı Islak İmzalıdır
Danışman:	Doç. Dr. Şeyda ERASLAN TAŞPINAR <i>Atatürk Üniversitesi</i>	Aslı Islak İmzalıdır
Jüri Üyesi:	Doç. Dr. Menduha SATIR KAYSERİLİ <i>Atatürk Üniversitesi</i>	Aslı Islak İmzalıdır

Bu tezin Atatürk Üniversitesi Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği'nin ilgili maddelerinde belirtilen şartları yerine getirdiğini onaylarım.

04 /08 / 2021

Aslı ıslak imzalıdır

Prof. Dr. Adnan KÜÇÜKOĞLU

Enstitü Müdürü

ETİK VE BİLDİRİM SAYFASI

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Ortaöğretim Öğrencilerinin Görsel Okuryazarlık Becerilerini Etkileyen Faktörler ve Akademik Başarı ile Olan İlişkinin Belirlenmesi” başlıklı çalışmanın tarafımdan bilimsel etik ilkelere uyularak yazıldığını ve yararlandığım eserleri kaynakçada gösterdiğimi beyan ederim.

04 / 08 / 2021

Aslı ıslak imzalıdır

Erdem SARI

☐ Tezle ilgili patent başvurusu yapılması / patent alma sürecinin devam etmesi sebebiyle Enstitü Yönetim Kurulunun/....../.... tarih ve sayılı kararı ile teze erişim 2 (iki) yıl süreyle engellenmiştir.

☐ Enstitü Yönetim Kurulunun/....../.... tarih ve sayılı kararı ile teze erişim 6 (altı) ay süreyle engellenmiştir.

TEŞEKKÜR

Yüksek lisans tezimin hazırlanmasında danışmanlığını üstlenerek her konuda yardımcı olan, yönlendiren, bilgi ve tecrübelerini esirgenmeyen çok değerli tez danışmanım Sayın Doç. Dr. Şeyda ERASLAN TAŞPINAR'a, araştırmanın, okumanın ve bilmenin önemli bir değer olduğunu keşfetmemize olanak sağlayan ve engelleri birer birer aşmamıza yardımcı olan Atatürk Üniversitesi Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalı öğretim üyelerine, desteklerini esirgemeyen Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi öğretim üyesi Prof. Dr. Başaran GENÇDOĞAN'a, anket uygulamalarında araştırmaya destek veren Elazığ İl Milli Eğitim Müdürlüğü, Çubukbey Anadolu Lisesi ve Kaya Karakaya Fen Lisesi yönetici, öğretmen ve öğrencilerine, sevgili aileme göstermiş oldukları destek ve sabırdan dolayı şükranlarımı sunar, teşekkür ederim.

Erdem SARI

ÖZ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ORTAÖĞRETİM ÖĞRENCİLERİNİN GÖRSEL OKURYAZARLIK BECERİLERİNİ ETKİLEYEN FAKTÖRLER VE AKADEMİK BAŞARI İLE OLAN İLİŞKİNİN BELİRLENMESİ

Erdem SARI

Ocak 2021, 98 Sayfa

Amaç: Bu araştırmanın amacı; ortaöğretim öğrencilerinin görsel okuryazarlık becerilerini etkileyen faktörler ve akademik başarı ile olan ilişkisinin belirlenmesidir. Bu amaç doğrultusunda, öğrencilerin görsel okuryazarlık yeterliliklerinin; belirlenen bazı bağımsız değişkenler ile ilişkisinin olup olmadığını, farkların oluşup oluşmadığını tespit etmektir.

Yöntem: Araştırmada veri toplama aracı olarak “Kişisel Bilgi Formu” ve “Görsel Okuryazarlık Ölçeği” kullanılmıştır. Araştırmada nicel yöntemlerden genel ve ilişkisel tarama modelinden yararlanılmıştır. Tüm resmi izinler alınarak, online oluşturulan formlar paylaşılarak, ölçeklendirme gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın örneklemini Elazığ ilinde bulunan Kaya Karakaya Fen Lisesi ve Çubukbey Anadolu Lisesi’nden 568 öğrenci ile gerçekleştirmiştir. Araştırmada ortaöğretim öğrencilerinin tüm kademelerinden yararlanılmıştır. Araştırmada kişisel verilerin ve ölçeklerin analizleri SPSS 22.00 ile istatistiksel verilere dönüştürülmüştür.

Bulgular: Araştırmada, ortaöğretim öğrencilerinin görsel okuryazarlık becerilerini etkileyen faktörler ve akademik başarı ile olan ilişkisi belirlenerek incelenmiştir. Ortaöğretim öğrencilerin akademik başarı puanları arttıkça “Görsel Okuryazarlık Yeterlilikleri” puanlarının arttığı saptanmıştır. Öğrencilerinin cinsiyetlerine, yaşlarına, ikamet ettikleri yere, ebeveyn eğitimi yüksek olan öğrencilerin düşük olan öğrencilere, bilgisayar/tablet’i olanların olmayanlara, aylık gelir düzeyi iyi olanların düşük olanlara, okul öncesi eğitimi alıp almama durumlarına, sınıf düzeylerine ve öğrencilerin akademik başarıları açısından aralarında fark olduğu ($p<0.05$), evlerinde internet olma durumlarına ve okul türüne göre puanları açısından aralarında fark olmadığı ($p>0.05$) görülmüştür.

Sonuçlar: Araştırmada, ortaöğretim öğrencilerinin görsel okuryazarlık becerilerini etkileyen faktörler ve akademik başarı ile olan ilişkisi belirlenerek incelenmiştir. Öğrencilerin cinsiyet, yaş, ebeveyn eğitimi, okul öncesi eğitim, sosyo-ekonomik durum, bilgisayar/tablet durumu, ikamet yeri ve akademik başarılarının görsel okuryazarlık yeterlilikleri puanları ile ilişkisinin olduğu ve farkların oluştuğu tespit edilmiştir. İnternet durumlarına ve okul türüne göre puanları açısından aralarında fark olmadığı görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: görsel okuryazarlık, eğitim, sanat eğitimi, görsel algı, görsel iletişim.

ABSTRACT

MASTER'S THESIS

FACTORS AFFECTING VISUAL LITERACY SKILLS of HIGH SCHOOL STUDENTS and DETERMINATION of THE RELATIONSHIP WITH ACADEMIC SUCCESS

Erdem SARI

January 2021, 98 Pages

Purpose: The purpose of this research; The aim of this study is to determine the factors affecting the visual literacy skills of secondary school students and their relationship with academic achievement. In line with this purpose, students' visual literacy competencies; The aim is to determine whether there is a relationship with some determined independent variables and whether there are differences.

Method: "Personal Information Form" and "Visual Literacy Scale" were used as data collection tools in the research. In the research, quantitative methods, general and relational screening model were used. Scaling was achieved by obtaining all official permissions and sharing the forms created online. The sample of the research was carried out with 568 students from Kaya Karakaya Science High School and Çubukbey Anatolian High School in the province of Elazığ. All levels of secondary school students were used in the study. In the study, the analyzes of personal data and scales were transformed into statistical data with SPSS 22.00.

Findings: In the study, the factors affecting the visual literacy skills of secondary school students and their relationship with academic achievement were determined and examined. It was determined that as the academic achievement scores of secondary school students increased, their "Visual Literacy Competencies" scores increased. There are differences in terms of the gender, age, place of residence of the students, the students with high parent education to the students with low level, those who have a computer/tablet to those who do not have a computer/tablet, those with a good monthly income level to those with low monthly income, whether they have received pre-school education, their grade levels and the academic achievement of the students. ($p < 0.05$), there was no difference between them in terms of their internet presence at home and school type ($p > 0.05$).

Conclusions: In the study, the factors affecting the visual literacy skills of secondary school students and their relationship with academic achievement were determined and examined. It has been determined that students' gender, age, parental education, pre-school education, socio-economic status, computer/tablet status, place of residence and academic achievement are related to their visual literacy competency scores and there are differences. It was seen that there was no difference between them in terms of their internet status and school type.

Keywords: visual literacy, education, art education, lacustrine perception, visual communication.

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY TUTANAĞI.....	iii
ETİK VE BİLDİRİM SAYFASI.....	ii
TEŞEKKÜR	iii
ÖZ.....	iv
ABSTRACT	v
İÇİNDEKİLER.....	vi
TABLolar DİZİNİ.....	viii
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	ix
KISALTMALAR VE SİMGELER DİZİNİ.....	ix
BİRİNCİ BÖLÜM.....	1
Giriş	1
Araştırmanın Amacı	3
Araştırmanın Önemi ve Gerekçesi	3
Araştırmanın Sınırlılıkları	4
Varsayımlar	5
Terim ve Tanımlar.....	5
İKİNCİ BÖLÜM	6
Kuramsal Çerçeve ve İlgili Araştırmalar	6
Görsel Okuryazarlık	6
Görsel Okuryazarlık Eğitimi	8
Görsel Okuryazarlık Becerisi	9
Görsel Algı Kuramları.....	10
<i>Gestalt Görsel Algı Kuramı</i>	11
<i>Olasılıklı Öğreti Kuramı</i>	11
<i>Bilişimsel Algı Kuramı</i>	11
<i>Nöropsikolojik Algı Kuramı</i>	11
<i>Doğrudan Algı Kuramı</i>	11
<i>Yapılandırıcı Görsel Algı Kuramı</i>	12
Görsel Okuryazarlık Becerisini Etkileyen Faktörler	12

<i>Bireysel Faktörler</i>	12
<i>Okul ve Sınıf Ortamı</i>	12
<i>Görsel İletişim</i>	13
<i>Görsel Kültür</i>	14
<i>Sosyal Medya</i>	15
<i>Görsel Okuryazarlık ve Tasarım Öğeleri</i>	17
<i>Grafik Tasarım İletileri</i>	19
<i>Sanatsal Gelişim</i>	21
<i>Görsel Sanatlar Eğitimi</i>	24
<i>İlgili Araştırmalar</i>	30
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	39
Yöntem	39
Araştırma Yöntemi.....	39
Örneklem.....	39
Veri Toplama Araçları	41
Kişisel Bilgi Formu	41
Görsel Okuryazarlık Yeterlilikleri Ölçeği.....	41
Süreç ve Uygulama	42
Verilerin Analizi.....	43
Araştırmacı Rolü	44
Geçerlik ve Güvenirlik.....	45
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	46
Bulgular	46
Birinci Alt Amaca İlişkin Bulgular	46
İkinci Alt Amaca İlişkin Bulgular.....	48
Üçüncü Alt Amaca İlişkin Bulgular.....	49
Dördüncü Alt Amaca İlişkin Bulgular	51
Beşinci Alt Amaca İlişkin Bulgular	52
Altıncı Alt Amaca İlişkin Bulgular	54
Yedinci Alt Amaca İlişkin Bulgular	56
Sekizinci Alt Amaca İlişkin Bulgular	56
Dokuzuncu Alt Amaca İlişkin Bulgular.....	57
Onuncu Alt Amaca İlişkin Bulgular	58
Onbirinci Alt Amaca İlişkin Bulgular.....	59
Onikinci Alt Amaca İlişkin Bulgular	61

BEŞİNCİ BÖLÜM	63
Tartışma ve Sonuç	63
Öneriler	70
KAYNAKÇA	73
EKLER	76
EK-1. Kişisel Bilgi Formu.....	76
EK-2. Görsel Okuryazarlık Yeterlilikleri Ölçeği	77
EK-3. Görsel Okuryazarlık Yeterlilikleri Ölçeği İzni	78
EK-4. Etik Kurul Kararı	79
EK-5. Araştırma izni.....	83
ÖZGEÇMİŞ.....	84

TABLÖLAR DİZİNİ

Tablo 1. <i>Türkiye’de 2018-2021 Sosyal Medya Kullanıcı İstatistikleri</i>	16
Tablo 2. <i>İlkokul Görsel Sanatlar Dersi Kazanım Tablosu</i>	25
Tablo 3. <i>Ortaokul Görsel Sanatlar Dersi Kazanım Tablosu</i>	26
Tablo 4. <i>Ortaöğretim Görsel Sanatlar Dersi Kazanım Tablosu</i>	26
Tablo 5. <i>Dokuzuncu Sınıf Kazanım Sayısı ve Süre Tablosu</i>	28
Tablo 6. <i>Onuncu Sınıf Kazanım Sayısı ve Süre Tablosu</i>	28
Tablo 7. <i>Onbirinci Sınıf Kazanım Sayısı ve Süre Tablosu</i>	28
Tablo 8. <i>Onikinci Sınıf Kazanım Sayısı ve Süre Tablosu</i>	28
Tablo 9. <i>Ders İşleniş Örneği Tablosu</i>	29
Tablo 10. <i>Araştırmaya Alınan Ortaöğretim Öğrencilerinin Tanıtıcı Özellikleri ile İlgili Bulgular (N=568)</i>	40
Tablo 11. <i>Görsel Okuryazarlık Yeterlilikleri Ölçeğinin Cronbach Alfa Katsayısı</i>	42
Tablo 12. <i>Skewness ve Kurtosis Analizleri</i>	44
Tablo 13. <i>Ortaöğretim Öğrencilerinin Görsel Okuryazarlık Yeterlilikleri Ölçeği (GOYÖ) Puanlarına Ait Aritmetik Ortalama ile Standart Sapma Değerleri</i>	46
Tablo 14. <i>Ortaöğretim Öğrencilerinin Akademik Başarı Puanlarıyla Görsel Okuryazarlık Yeterlilikleri Ölçeği (GOYÖ) Puanları Arasındaki İlişki ile İlgili Korelasyon Değerleri</i>	47
Tablo 15. <i>Ortaöğretim Öğrencilerinin Cinsiyetlerine Göre Görsel Okuryazarlık Yeterlilikleri Ölçeği (GOYÖ) Puanları Açısından Farklar</i>	48
Tablo 16. <i>Ortaöğretim Öğrencilerinin Yaşlarına Göre Görsel Okuryazarlık Yeterlilikleri Ölçeği (GOYÖ) Puanları Açısından Farklar</i>	49
Tablo 17. <i>Ortaöğretim Öğrencilerinin Yaşlarıyla Görsel Okuryazarlık Yeterlilikleri Ölçeği (GOYÖ) Puanları Arasındaki İlişki ile İlgili Korelasyon Değerleri</i>	50
Tablo 18. <i>Ortaöğretim Öğrencilerinin İkamet Ettikleri Yere Göre Görsel Okuryazarlık Yeterlilikleri Ölçeği (GOYÖ) Puanları Açısından Farklar</i>	51
Tablo 19. <i>Ortaöğretim Öğrencilerinin Annelerinin Eğitim Durumlarına Göre Görsel Okuryazarlık Yeterlilikleri Ölçeği (GOYÖ) Puanları Açısından Farklar</i>	52
Tablo 20. <i>Ortaöğretim Öğrencilerinin Babalarının Eğitim Durumlarına Göre Görsel Okuryazarlık Yeterlilikleri Ölçeği (GOYÖ) Puanları Açısından Farklar</i>	53

Tablo 21. <i>Ortaöğretim Öğrencilerinin Gelir Durumlarına Göre Görsel Okuryazarlık Yeterlilikleri Ölçeği (GOYÖ) Puanları Açısından Farklar.....</i>	55
Tablo 22. <i>Ortaöğretim Öğrencilerinin Evlerinde İnternet Olma Durumlarına Göre Görsel Okuryazarlık Yeterlilikleri Ölçeği (GOYÖ) Puanları Açısından Farklar</i>	56
Tablo 23. <i>Ortaöğretim Öğrencilerinin Bilgisayar/Tablet Olma Durumlarına Göre Görsel Okuryazarlık Yeterlilikleri Ölçeği (GOYÖ) Puanları Açısından Farklar</i>	57
Tablo 24. <i>Ortaöğretim Öğrencilerinin Okul Öncesi Eğitimi Alma Durumlarına Göre Görsel Okuryazarlık Yeterlilikleri Ölçeği (GOYÖ) Puanları Açısından Farklar</i>	58
Tablo 25. <i>Ortaöğretim Öğrencilerinin Okul Türüne Göre Görsel Okuryazarlık Yeterlilikleri Ölçeği (GOYÖ) Puanları Açısından Farklar</i>	59
Tablo 26. <i>Ortaöğretim Öğrencilerinin Sınıf Düzeylerine Göre Görsel Okuryazarlık Yeterlilikleri Ölçeği (GOYÖ) Puanları Açısından Farklar.....</i>	59
Tablo 27. <i>Ortaöğretim Öğrencilerinin Akademik Başarılarına Göre Görsel Okuryazarlık Yeterlilikleri Ölçeği (GOYÖ) Puanları Açısından Farklar.....</i>	61

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1. <i>Ortaöğretim Öğrencilerinin Görsel Okuryazarlık Yeterlilikleri Ölçeği (GOYÖ) Puan Ortalamaları</i>	47
--	----

KISALTMALAR VE SİMGELER DİZİNİ

TDK: Türk Dil Kurumu

MEB: Millî Eğitim Bakanlığı

GOYÖ: Görsel Okuryazarlık Yeterlilikleri Ölçeği

OYKGÖV: Ofis Yazılımları Kullanarak Görselliğe Önem Verebilme

BGMT: Basılı Görsel Materyalleri Tanıyabilme

GY: Görsel Yorumlayabilme

GHKMAE: Günlük Hayatta Karşılaşılan Görsel Mesajları Ayırt Edebilme

AKGÜ: Araçlar Kullanarak Görsel Üretebilme

GMA: Görsellerdeki Mesajları Algılayabilme

GÖBT: Görsel Okuryazarlık Beceri Testi

S.: Sayı

s.: Sayfa

N: Veri sayısı

p: Anlamlılık değeri

S: Standart sapma

t: t-testi için t değeri

Sd: Standart dağılım

%: Yüzde İfadesi

vb.: ve benzeri

vd.: ve diğerleri

$\bar{X}$: Aritmetik ortalama

BİRİNCİ BÖLÜM

Giriş

İnsanoğlu doğumundan itibaren başlayarak bebeklik, çocukluk ve yetişkinlik dönemlerinde çeşitli görseller ve sesler ile karşılaşır. Yaşamın hep içinde olan görseller ve sesler, zihnimizde oluşturduğu yansımalar ile insanın kendi iç dünyasını dışa vurmakta, dış dünyayı da içe taşımakta oldukça işlevsel görevler üstlenirler. Birey doğumundan itibaren çevresinde olup bitenlere en başından itibaren bir anlam vermeye çalışır. Çevresinde var olan her nesne ile yakından uzağa doğru görsel ve işitsel olarak, bir bağ kurmaya ve algılamaya çalışır. Yaşam serüveni içinde sırasıyla görsel, sözlü ve yazılı olarak gelişen bilgilerini iletişiminde kullanır. Dolayısıyla insan okuryazarlık gelişimi sürecinde önce görsel dili, daha sonra sırasıyla sözlü ve yazılı dili kullanır.

Görsel algı veya görsel dilin gelişmesi bireylerde farklılıklar gösterebilir. Bu farklılıklar bireylerin kişilik gelişiminde, çocukluk döneminden yetişkinlik dönemine; akademik gelişiminde ise ilk eğitiminden başlayarak son aldığı eğitime kadar karşılaştığı görsel, işitsel algılarıdır. Birey günlük yaşantısında ve eğitim serüveninde çeşitli olgu ve nesnelerle bağ kurarken görsellere başvurur ve bunları iletişiminde kullanır. İlk insanların iletişim kurmak için çizimler ve çeşitli imgeler ile kullandıkları görsel dil, teknolojinin gelişmesi, ekranların ve akabinde dijital ekran ve araçların etrafımızı tamamen sarması ve insanın bilgiye daha hızlı ulaşma isteği, görsellerin iletişimdeki gücünü tekrar gündeme getirmiştir.

Görseller insan hayatında doğdukları günden başlayarak var olan bir olgu olmasının yanında, dünya tarihinde de ilk insanlardan başlayarak süregelen bir ifade ve iletişim aracıdır (Eraslan Taşpınar, 2017, ss.94-115). İnsanlar ilk zamanlarda yeme içme ve korunma dürtülerine yönelik olarak birbiriyle iletişim kurmak için mağara duvarlarına ve taşlara görsel çizimler yapmış ve günümüze kadar gelişen bir görsel dil oluşturmuşlardır. Orta çağda yazının icadı ile sözün kaydedilmesi sözü kalıcı hale getirmiş, aydınlanmayla birlikte gelişen edebi anlatım ve matbaanın icadı yazılı dilin yaygınlaşmasını sağlamıştır (Parsa, 2007).

Alfabenin kullanılmasıyla birlikte, konuşurken nesneleri yazılı dil haline getirmek (transkripsiyon), nesneleri görsel olarak düşünmekten daha iyi bir seçenek olarak değerlendirilmiştir. Fakat yakın zamanımızda insanlık iletişiminde yazının mutlak egemen olduğu bilinse de görsel ve sözlü iletişim varlığını hep sürdürmüştür. Bilgi birikimiyle

teknolojinin gelişmesi önce fotoğraf makinesinin icadını, daha sonra hareketli görüntüleri kaydeden kameranın icadını sağlamış ve gelişim devam ettikçe bu görüntüleri yayan sinema, televizyon, bilgisayar, tablet, cep telefonu gibi araçlar ile insanlık imgelerin ve görsel kültürün hızla akıp gittiği bir sürecin içerisine girmiştir. Böylece görüntüleri kaydedip yayan teknolojilerin gelişimiyle, nesnelerin yansması olan harfleri okumak yerine, görerek okumak günümüz dünyasında tekrar kullanılabilir bir seçenek olarak karşımıza çıkmıştır. Eğitim ve öğretim dünyası da bu değişime kayıtsız kalmamış ve çağın gereksinimlerine yönelik olarak ders ortamlarında görsel dili daha çok kullandıracak imkânlar sağlamıştır, sağlamaktadır.

Öğrenciler bilgi kaynaklarının dijitalleşmesi ve bu kaynakları görsellerle birlikte daha yoğun kullanmasıyla, etrafını saran kültürden önceki nesle göre daha çok etkilenmektedirler. Günümüz dünyası görsel okuyan öğrenciler üretmektedir (Oblinger & Oblinger, 2005). Durum böyle olunca da geleneksel anlamda okumak gün geçtikçe dinleme ve izleme karşısında güç kaybetmektedir (Lester, 2000). Geçmişte okuryazarlık kavramı, sözel olarak basılı kaynakları okuma becerisine ve okumak için kullanılan kod çözme stratejilerine atıfta bulunmaktaydı fakat günümüzde birçok farklı disiplin için de okuryazarlıklardan bahsedilmektedir. Bunlardan biri de görsel uyaranların ve bilginin arttığı bu yeni çağda görsel okuma becerilerini içeren görsel okuryazarlık kavramı olmuştur (Eraslan Taşpınar, 2018, ss.176-184).

Günümüzde okunanlardan çok izlenenler daha dikkate değer olmuştur. Çocuğun gelişim döneminden başlayarak, kişisel, eğitsel, kültürel ve sanatsal yaşam sarmalındaki tüm etkenler görsel okuryazarlık beceri oluşumunda belirleyici faktörler olabilmektedir. Dijital ekranlar ile görsellerin çok kullanıldığı günümüz dünyasında, birey hızlı bir şekilde verilen mesajı, olguyu, bilgiyi zaman kaybetmeden öğrenmek istemektedir. Hal böyle olunca da “Okudun mu?” yerine “Gördün mü?” daha çok kullanılır durumdadır. Dolayısıyla günümüz eğitim-öğretimi açısından görülen olay ve nesneleri görsel olarak anlamlandırmak önem kazanmıştır. Müfredat programlarının dijitalleşmesine bağlı olarak görsel iletilerin daha renkli ve hareketli hale gelmesi, bilgi aktarımının çeşitli görsellerle desteklenerek öğretilmesi, görsel okuryazarlık beceri puanlarını arttırmaktadır. Öğretmenlerin ölçme ve değerlendirme sınavlarında, görsel soru biçimlerine yer vermesi de görsel okuryazarlık beceri kazanımında önem arz etmektedir.

Görsel okuryazarlık bilginin kalıcılığı açısından temel unsurlardan biridir. Öğrencilerin; tabloların, resimlerin, haritaların, şekillerin, simgelerin vb. görsellerin ayrımını yapabilmesi ve yorumlayabilmesi önemlidir. Başka bir deyişle kişi, çevresinde gördüğü eylemlerin, objelerin, sembollerin farkına varabilmekte ve onları yorumlayabilme yeterliliğine sahip olabilmektedir. Öğrencilerin kişisel yaşamında ve eğitim-öğretim serüveninde kazanmış oldukları görsel okuryazarlık becerilerinin oluşmasındaki faktörleri ve akademik başarılarında ki ilişkisinin

belirlenmesi alana katkı sağlayacaktır. Bu doğrultuda araştırmada ortaöğretim öğrencilerinin görsel okuryazarlık becerilerini etkileyen faktörler belirlenerek, akademik başarılarıyla olan ilişkisi incelenmiştir.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı; ortaöğretim öğrencilerinin görsel okuryazarlık becerilerini etkileyen faktörler ve akademik başarı ile olan ilişkinin belirlenmesidir. Bu genel amaç doğrultusunda aşağıda belirlenen araştırma sorularına yanıt aranmıştır;

- Ortaöğretim öğrencilerinin görsel okuryazarlık becerileri ne düzeydedir?
- Ortaöğretim öğrencilerinin görsel okuryazarlık becerileri cinsiyete göre farklılaşmakta mıdır?
- Ortaöğretim öğrencilerinin görsel okuryazarlık becerileri yaşa göre farklılaşmakta mıdır?
- Görsel okuryazarlık becerisi ile ikamet ettikleri yer arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
- Öğrencilerin Görsel okuryazarlık becerileri ebeveynlerin eğitim durumuna göre farklılaşmakta mıdır?
- Öğrencilerin görsel okuryazarlık becerileri ile sosyo-ekonomik durumları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
- Görsel okuryazarlık becerisi ile internet kullanımı arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
- Görsel okuryazarlık becerisi ile bilgisayar/tablet olma durumları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
- Görsel okuryazarlık becerileri okul öncesi eğitim alıp almadıklarına göre farklılaşmakta mıdır?
- Okul türü ile görsel okuryazarlık becerileri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
- Sınıf düzeyleri ile görsel okuryazarlık becerileri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
- Ortaöğretim öğrencilerinin görsel okuryazarlık becerileri ile akademik başarıları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

Araştırmanın Önemi ve Gerekçesi

Bu araştırma öğrencilerin görsel okuryazarlık beceri gelişimini etkileyen faktörler ile akademik başarıları arasındaki ilişkinin tespit edileceği bir çalışma olması bakımından önemlidir. Bu çalışma ile görsel okuryazarlık becerilerinin gelişimini etkileyen faktörler ile

akademik başarıya etkisinin belirlenmesinin sonucunda eğitim-öğretim ortamlarının gözden geçirilmesine, ders anlatım biçimlerine, müfredattaki öğretim yöntemlerine, kullanılacak araç-gereç ve materyallerine ve nihayetinde öğrenci gelişimine nitelik ve nicelik yönünden katkı sağlayacağı öngörülmüştür.

Araştırma; okul ortamları ve ders müfredatlarının öğrencilerde oluşturduğu beceriler ile akademik başarılarının Görsel Okuryazarlık Yeterlilikleri puanlarına etkisi açısından önem arz etmektedir. Günümüz dünyasında yaşamın her alanında çeşitli değişken ortamlara maruz kalan ve aynı zamanda sürekli olarak görsel iletişimin etkisi altında olan öğrencilerin, görsellerle daha etkili bir şekilde öğreneceği ve başarı sağlayacağı varsayımı önemlidir. Bu çalışmada elde edilen bulgular ışığında Görsel Okuryazarlık Yeterliliklerinin öğrenci başarısında ki öneminin anlaşılması öngörülmüştür. Bu çalışma ile günümüzde görsel okumanın öğrencinin başarısı üzerindeki etkisi ve ilişkisini araştırırken, görsel okuryazarlık eğitimi yöntemi ile öğrencilerin derse olan ilgisini arttırmaya yönelik çalışmaların yapılması, eğitim-öğretimde kullanılan her türlü materyalin ve öğretim biçimlerinin bu yönde hazırlanması, ders işleniş yaklaşımlarının tekrar gözden geçirilmesi bakımından önemlidir.

Böylece öğrenci başarısı için kaynak oluşturucuların, öğretmenlerin ve ebeveynlerin öğrencilerin görsel okuryazarlık yeterliliklerinin akademik gelişimi ve başarısında oynayacağı rolü fark etmelerine; kendilerini iyileştirme, geliştirme, çağın gerektirdiği donanımları edinme, öğrenciye gerekli ortamı sağlama vb. durumlara katkı sağlayacağı varsayılmıştır.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırma Elâzığ ili ortaöğretim kurumlarından; Karakaya Fen Lisesi ve Çubukbey Anadolu Lisesi'nde öğrenim gören 9-10-11 ve 12. sınıf öğrencileri ile sınırlıdır.

Araştırmada 2019 yılında başlayan Covid-19 salgınından dolayı öğrencilere uzaktan erişim sınırlılığı içindedir.

Araştırmanın verileri, kullanılan ölçeklerin kapsamı ile sınırlıdır.

Araştırma öğrencilere covid-19 nedeniyle yüz yüze ulaşamadığından uzaktan online olarak oluşturulan form üzerinden ölçeklere verdikleri yanıtların doğruluk payı ile sınırlıdır.

Araştırma Covid-19 salgını ile başlayan uzaktan eğitimin imkanları içinde gerçekleştiğinden, öğrencilerin içinde bulundukları psikolojik durumları ile sınırlıdır.

Araştırma Covid-19 salgını ile başlayan uzaktan eğitimin fiziki şartları içinde online olarak gerçekleştiğinden, öğrencilerin bilgisayar/tablet/mobil cihaz ve interneti doğru kullanma durumları ile sınırlıdır.

Araştırma Covid-19 salgını ile ara verilen eğitim, uzayan zaman ve yaşanan etkileri ile sınırlıdır.

Araştırma Milli Eğitim'in öngördüğü süre ve etik kurallar ile sınırlıdır.

Varsayımlar

Ortaöğretim öğrencilerinin veri toplama araçlarına verdikleri yanıtların samimi ve doğru olduğu varsayılmıştır.

Veri toplama araçlarına verilen yanıtların ortaöğretim öğrencilerinin niteliklerini taşıdığı varsayılmıştır.

Veri toplama araçlarına verilen yanıtlar online olarak elde edilmiş, tarafsız ve özgün olduğu varsayılmıştır.

Araştırmaya katılan öğrenciler, herhangi bir müdahale olmadan veri toplama araçlarına yanıt verdikleri varsayılmıştır.

Terim ve Tanımlar

Görsel Algı: Görerek edindiğimiz verilerin beynimiz tarafından yanıtlanması ve yorumlanmasıdır.

Görsel Dil: Anlam yüklenerek üretilen ve paylaşılan simgesel anlatımdır.

Transkripsiyon: Konuşma veya işaret dilinin yazılı hale getirilmesidir.

İllüstrasyon: Yayınların içinde yer alan bir metnin çizim, resim veya desen kullanılarak görselleştirilmesi, somutlaştırılmasıdır.

Piktogram: Herhangi bir eşyayı, objeyi, işi, işleyişi, yeri ve kavramı temsili olarak anlatan sembollerdir.

Storyboard: Bir sahnenin planını görsellerle anlatan grafik düzenlemelerdir.

İKİNCİ BÖLÜM

Kuramsal Çerçeve ve İlgili Araştırmalar

Görsel Okuryazarlık

Yirmi birinci yüzyıl, teknolojinin gelişmesine bağlı olarak görsel iletişimi, günlük hayatımızın vazgeçilmezi durumuna çevirmiştir. Böylece yüzyıllar süren sözlü ve yazılı iletişimin hâkimiyeti gerilemiştir. İletişimde yeniden resimsel ve görsel görüntülerin hâkim olduğunu, eğlendirmekten ziyade insanların günlük iletişimde görsel imajları kullandığını söyleyebiliriz. Görseller insanların iletişimde yeniden anlam kazanmış ve günümüzde yazının alternatifi olarak kendilerini daha kolay ifade etmesinin aracı haline gelmiştir. Görsel mesaj oluşturmak ve anlam vermek günümüz iletişimde gücünü arttırmıştır.

Gelişen teknolojilerin iletişimimizi görsel imajlar ile dönüştürmeye devam etmesi ile birlikte görsel okuryazar bir neslin ortaya çıktığını söyleyebiliriz. Fotoğraf makinası ve kamera belli başlı kişiler tarafından kullanılırken çok az kişiye ulaşabilen görüntüler düşük kaliteli fotoğraflardan oluşuyordu. Artık günümüz teknolojisi, dijital kameralar ile kaydedilen görüntüleri birçok yazılım ile birlikte yeniden tasarlanabilen, senkronize edilebilen, baskı almak yerine depolayıp gerektiğinde tekrar tekrar paylaşılıp kullanılabilen bir konuma getirmiştir.

Birçok yönden etrafımızı saran görsel paylaşımlar günümüz kültürünün vazgeçilmezleri arasında yerini almıştır. Dijital ekran görselleri yeni iletişim biçimimiz olmuş, doğal bir ortam oluşturmuştur. Günümüz bireyleri zamanının bir kısmını bu ekranlarda daha çok görseller ile bağ kurarak geçirmektedirler. Fakat bu durum, tek başına görüntüler bakımından zengin bir dünyada yaşayan öğrencilerin ve bireylerin, görsel okuryazarlık becerilerini geliştireceği anlamını taşımayabilir. Bir animasyonu, filmi izlemek veya bir görüntüye, illüstrasyona bakmak o kişiye eleştirel olarak analiz etmeyi veya yeni bir görsel oluşturmayı öğretmez. Bir görme yeteneği olan görsel okuryazarlık, görüntüleri kavramayı ve düşünmeyi gerektirir. Genel olarak görsel okuryazar, görüntüleri dikkatle inceler, eleştirel yaklaşır, analiz ederek anlamlandırır. Bu beceriler fotoğraf, tablo, çizim, grafik, afiş, sinema ve haritalar gibi birtakım görsel ile kazanılabilir. Geleneksel okuryazar olanların becerilerindeki gelişim gibi, görsel okuryazar olanların becerilerinin gelişimi de seviye seviyedir. Okuma yazmayı ilk defa öğrenenler yalnız sözcük ve cümleleri seslendirir fakat onlara gereğinden çok anlam yükleyemezler. Kelimelere anlam yüklemek ve yorumlayabilmek zamanla ve tecrübeyle

gelişir. Görsel okuryazarlıkta da durum böyledir, görsellere anlamlar yüklemek zamanla ve tecrübeyle gelişebilir (Eraslan Taşpınar, 2018, ss.176-184).

Görsel okuryazarlık kültürel yaklaşımla anlamlı olanları, görünür eylemleri ve nesneleri anlama, üretme ve kullanma becerisini kapsar ve bu beceriler metin okuryazarlığına benzer bir eğitim ile güçlendirilebilir. Eğitim ve uygulama ile insanlar, farklı görsel formların farklı söz dizinlerini ve anlamlarını tanıma, yorumlama ve kullanma yeteneğini geliştirebilir. Görsel okuryazarlığın yayılması ve yazı ile imgeyi harmanlayan yeni dijital görsellerin ortaya çıkması, görsel okuryazarlık beceri gelişimini sağlayacak unsurları sürekli güncel tutmanın özellikle eğitim-öğretimde doğru olacağını göstermektedir. Görseller ve yeni teknolojiler arasındaki bağlantılar sürekli geliştiğinden ve güç kazandığından, görsel okuryazarlık beceri kazanımının, zorunlu olarak kelimelerden ve metinlerden daha fazlasını anlamayı gerektirdiğinden, öğrencilerde görsel okuryazarlık yeterlilikleri oluşumu önemsenmelidir.

Yüzyıl boyunca yeni iletişim teknolojileriyle eş zamanlı olarak gelişen görsel okuma kavramından ilk bahseden John Debes (1968, s.961)'tir. Debes' in görsel dille alakalı düşünceleri etrafında, 1969 yılında birçok bilim adamı bir araya gelerek görsellerin konumu ile ilgili bir konferans düzenlemişlerdir. Bu konferans günümüze kadar devam ettirilerek görsel okuryazarlık konusu ile ilgili paylaşım ve tartışmalar süregelmiştir. Bu konferans sayesinde, çeşitli ülkelerden bazı akademisyenler görsel okuryazarlık konusu ile ilgili yayınlarını paylaşmış ve tartışmışlardır.

Okuryazarlık “toplum tarafından anlam verilen iletişimsel simgelerin etkili bir biçimde kullanılabilmesi yeteneği” olarak açıklanmaktadır (Kellner, 2001; Kress, 2003). John Debes'e göre görsel okuryazarlık, “insanın görerek ve diğer algılama deneyimleriyle bütünleştirerek geliştirebileceği bir grup görme yetisi” olarak tanımlanmıştır. Wileman, (1993) görsel okuryazarlığı resim ve grafikler ile oluşturulan görünümle ilgili bilgiyi okuyabilme, yorumlayabilme ve anlayabilme olarak tanımlamaktadır. Daha sonra ki tartışmalar ve araştırmaların sonucunda görsel okuryazarlık ile ilgili tanımlamalar şöyledir: “Görsel okuryazarlık görsel öğeleri okuma ve anlama kapasitesi ve görsel öğelerle düşünme ve öğrenme becerisidir, yani görsel düşünmektir” (Akt., Hortin, 1980). Görsel okuryazarlık; görsel mesajlara anlam verme ve benzeri biçimde mesaj oluşturmaktır (Alpan, 2008, s. 74). Görsel iletişim, görüntüleri kullanarak mesaj gönderme ve alma sürecidir. Görsel okuryazarlık, “görsel imgelerden anlam oluşturma yeteneği” olarak tanımlanabilir (Giorgis, Johnson, Bonomo, Colbert ve diğerleri, 1999: 146). Görsel Okuryazarlık, görsel kültür ile ilgili alanların kendisiyle alakalı kullanım hedefleri, boyutları, kullanılan araç-gereçleri gibi niteliklerinin araştırılmasını ve aynı süreçte bu uygulamaların birbirleri ile olan ilişkilerinin değerlendirilme aşamasını

kapsamaktadır (Yıldız, 2012, s.69). Bu durumda bireyin görsellerle yaptığı akıl yürütme yeteneklerini gelişmesini sağlamak mümkündür. Böylece görseller ile öğrenmenin daha anlamlı olmasını hazırlayabilecek ortamlar oluşturulmada da kullanılabilir (Sanalan vd., 2007, ss.33-47).

Hızla değişen dünyamızda görsel okuryazarlık, farklı bir kapsama gücü veya çoklu okuryazarlığın bir parçası olarak kavramsallaştırılmış olsa da özgür bir eğitimin temel araçları arasında yer almalıdır. Okullarda yakın zamana kadar geleneksel eğitim devam etmiştir. Yakın zamanımıza kadar belki de eğitim sistemimizde farklı metin kaynaklarından ve iletişim ortamlarından gelen bilgileri harmanlama, karıştırma ve eşleştirmenin yapılmadığı tek yerin sınıf olduğunu söyleyebiliriz. Ama bu durumun günümüzde değişmesine olanak sağlayan ortamların var olduğunu söyleyebiliriz. Ders kaynaklarının dijital teknolojiler ile uyumlu hale getirilerek ders ortamlarında kullanıma sunulduğunu yapılan araştırmalar ve ders kaynakları belirtmektedirler.

Okul öncesi eğitiminde görsel okuryazarlık becerisini geliştirecek, katkı sağlayacak geniş bir literatür mevcuttur. Öğrencilerin öğrenmelerine yardımcı olacak konular görsellerle öğretilip aynı zamanda öğrencilerin bildiklerini görselleri kullanarak göstermeleri bilgi ediniminde daha kalıcı olabilmektedir. Günümüz öğrencileri de görüntülerden anlam çıkararak iletişim kurma eğilimindedir. Ama yine de öğrencilerin görsel okuryazarlık becerilerini geliştirmek, güçlü bir eğitimin çok önemli bir bileşeni olmalıdır. Bu, sadece müfredat ve öğretim uygulamalarımızın görsel imajları ile mümkün değildir. Aynı zamanda okul ve sınıf ortamlarını, öğretmenleri ve diğer unsurları da öğrencilerle görsel yönden iletişim kurmak için desteklemeyi ve yetiştirmeyi gerektirmektedir. Bununla ilgili her geçen gün değişen bir algının yerleştiğini ve geliştiğini gözlemleyebiliyoruz. Bugünün öğrencileri bu değişimlerin içine doğduklarından gelecekte hangi meslek grubundan olurlarsa olsunlar öğrendiklerini bir sonraki nesle görsellerle aktaracak ve bu aktarım nesiller arasında güçlenerek devam edecektir.

Görsel Okuryazarlık Eğitimi

Görsel okuryazarlık eğitimi; iletişimde kullanılan görselleri doğru okumak, anlamak, yorumlamak, algılamak aynı zamanda etkili görsel iletiler oluşturmak için bireysel yeteneğin iyileştirilmesi olarak tanımlanabilir. Bu yeteneğin oluşumu çeşitli değişkenler yoluyla edinilen algıların yanı sıra daha çok eğitimle sağlanır. Oring (2000: 58), “görsel imgeleri okumayı, öğrenme ihtiyacının toplumun her seviyesine dokunan acil bir ihtiyaç olduğunu” savunur. Görsel okuryazarlık, kişinin görsel anlama düzeyini ve görselleri anlamlı olarak okuyabilme becerisini doğrudan belirler. Feinstein ve Hagerty (1994) dünyadaki modern eğitim ortamında

okuma, yazma ve aritmetikten sonra görsel okuryazarlığı sıralamaktadır. Ayrıca görsel okuryazarlığın eğitimin genelinde niçin çok önemli olduğunu dört madde ile ifade etmektedir:

- Görsel okuryazarlık insanın tam olarak gelişiminde son derece değerli olan, beynin sağ tarafını harekete geçirmektedir. Bu da düşünme esnasında, beynin bütünsel olarak her iki tarafını kullanmayı gerektirmektedir.
- Görsel okuryazarlık, beynin sol yarısına ait soyut fikirleri aktif, doğru, yoğun ve tanıdık yaparak onları daha iyi anlamamıza olanak sağlamaktadır.
- Benzer düşünceye, farklı biçimlerde yaklaşım becerisi kazandırmaktadır.
- Bulunduğu doğal ve yapay çevreden etkilenmeden bireysel kararlar alabilmesine, görsel çevreyi okuyabilmesine ve anlayabilmesine imkân vermektedir.

İnsanlar yaşamını sürdürürken karşılaştıkları görsel iletişim sistemlerinin sunumlarından anlam çıkarmak isterler. Sanatın ve tasarım gücünün çoğunlukla görsel düşünme sonucunda ortaya çıktığını, görsel okuryazarlık yeterliliğinin de görsel düşünmeden beslendiğini söyleyebiliriz. Her ikisini birbirini etkileyen yönleri ile ele almak önemlidir. Disiplinlerin birçoğunda bireyler ilgi duydukları alanların kazanımlarını iki veya üç boyutlu görsel simgeler halinde tasarlamak ve kendilerini çok yönlü geliştirmek isterler. Bir takım görme veya görüş yeterliliğine sahip olmak, görsel okuryazarlık becerilerinin gelişimine bağlıdır. Görerek ve diğer duyuşsal bağlantıların bütünleşmesi ile görsel beceriler gelişmektedir. Bu yeterliliğin oluşumu insanın daha sonraki öğrenmelerinde katkısı olacaktır.

Özellikle sanat eğitiminde bireyin zihinsel düşünmeye bağlı olarak gördüklerini analiz etmeye yönelmesi, görsel algının katkısı ile düşünmede başarı sağlaması daha üst seviyede ve kalitede sistemli bir görsel okuryazarlık eğitimi ile olmaktadır. Görsel okuryazarlık eğitime maruz kalan bireyler karşılaştıkları zorlukları kolaylıkla geçerek, yaşam serüvenindeki başarılarını engellere takılmadan aşacaklardır.

Görsel Okuryazarlık Becerisi

Görsel okuryazarlık becerisi; resimleri, grafikleri, karikatürleri, illüstrasyonları, fotoğrafları, piktogramları, haritaları vb. görselleri okuma, anlamlandırma ve kullanmaktır. Birey öğrenme süreci içinde bu görseller ile zihinsel ve bilişsel süreçlerini tamamlarken kendini ifade etme yeteneğini de elde etmiş olur. Görsel okuryazarlık eğitiminin günümüzde geniş bir konu alanı bulunmaktadır. Buda görsel okuryazarlık eğitime katkı sağlamaktadır. Çocuk öğrenirken eğitiminin her aşamasında çeşitli görsel araçlar ile karşılaşmaktadır. Edindiği görsel

okuryazarlık becerilerini, grafikler, haritalar, diyagramlar, tablolar ve şemalar ile destekleyerek eğitim ve öğretim süreçlerinde daha kalıcı hale getirmektedir.

Teknolojinin ve ders kaynaklarının gelişmesi, öğrencilerin bilgi edinme yöntemlerinde farklılıklar oluşturmuş ve bu değişimin meydana getirdiği ivme ile görsel iletişimin öğrenme üzerindeki etkilerini gündeme getirmiştir. Teknolojinin ve dijital ekranların ucuzlamasına bağlı olarak yazılımlarının gelişmesi, görsel iletişim dilinin eğitim diline entegre edilmesini kolaylaştırmıştır.

Öğrenme- öğretim sürecinde derslerin etkili, verimli ve çekici olmasını sağlamak ve öğrenme motivasyonunu artırmak için görsellerin kullanılması önemli bir faktördür. Fakat bu görsellerin öğrenme-öğretim sürecindeki başarıya etkisi nitelikli görsellerle sağlanabilir. Burada öğretmen, öğrenme sürecinde kullanılacak görselleri, öğrencinin özelliklerine, algısal seçiciliklerine ve görsel öğrenme biçimlerine göre tasarlamalı ve yeni teknolojilere göre planlanmalıdır. Görsellerin oldukça yoğunlaştığı bu yüzyılda, görseller ile kurulan ilişkilerin geliştirilmesi de zorunlu bir duruma gelmiştir. Beceri gelişimi için, okullarda geniş yelpazelerde planlanan çalışmalar bulunmaktadır. Bu amaçla, hem ders anında görsel destekli materyallerle öğrenme desteklenirken, hem de görsellerle iletişimin güçlendirilmesi için görsel algı, görsel okuryazarlık ve görsel iletişim gibi derslere yer verilmektedir (Eraslan Taşpınar, 2017, ss.94-115).

Günümüz koşullarında görsel okuryazarlık eğitimi, bireysel olarak istenilen akademik başarıyı elde etmek için gerekli ve önemlidir. Öğrencinin hedefine ulaşması ve istenilen başarıyı yakalaması beklenen sonuçtur. Bu sonucun elde edilmesine katkı sağlayacak öğretim biçimleri, okuryazarlık yöntemleri burada devreye girmektedir. Öğrencinin bireysel özelliklerine göre kullanılan bu öğretim biçimleri ve okuryazarlık yöntemlerinin çoğunlukla görsellerle kullanımı, görsel okuryazarlık beceri kazanımını önemli yapmaktadır. Öğrencinin akademik başarıya ulaşmasında ve istenilen hedefi yakalamasında görsel okuryazarlık becerilerinin etkisinin olduğu önemsenmelidir.

Görsel Algı Kuramları

Görsel algı, bir duyuşsal uyanış, figür ve fon ayrıntılarının (kontur çizgileri gibi) farkına varılarak ayırt edilir hale getirme ve bir nesnenin görsel özelliklerini anlama yetisidir. *Figür*, üzerinde dikkatin yoğunlaştığı, *fon* ise bu figürü saran şeydir. Alman psikologlar *görsel algı* ya da *Geştalt* kuramını keşfetmişlerdir (Özsoy & Alakuş, 2009).

Görsellerin ve tasarımların; kompozisyonu, rengi, tipografisi, görsel içerikleri, özellikleri vb. algı kuramlarının ortaya çıkmasına olanak sağlamıştır.

Gestalt Görsel Algı Kuramı

- Basitlik, algının yapılanmasını kolaylaştırır.
- Algısal organizasyon, algıyı olumlu yönde etkiler.
- Şekil- zemin arası ilişkiden dengenin yapılandırılması, algıyı olumlu yönde etkiler.
- Algısal bütünlük, algıyı olumlu yönde etkiler.
- Göz formları ve biçimleri algılama sürecinde gruplara ayırma ve ilişki kurma özelliğini taşır.
- Şekil- zemin ilişkisinde basit ve sade bir yaklaşım tercih edilmesi algıyı olumlu yönde etkiler.

Olasılıklı Öğreti Kuramı

- Nesnelerin algılanışı nesnelerin bulunduğu ortama bağlıdır.
- Nesnelerin algılanışı algılayıcı, arabulucu ve özelliklerine bağlıdır.
- Olayların birbirine yakın ve uzaklığı arasında akıl ilişkisi kurar.

Bilişimsel Algı Kuramı

- Sınırların ve kenarların tanımlanması, nesneleri ayırt etmeyi ve onları algılamayı sağlar.
- Nesnelerdeki fiziksel özellikler; (renkler, şekiller vb.) ayrı ayrı değerlendirilir.
- Nesneleri en sade ve anlaşılır biçimde tasarlamamanın önemini vurgular.
- Algıda bütünlüğe dikkat çeker.
- Fiziksel özellikler, bireylerin bilişsel, duyuşsal durumlarına bağlıdır ve bütün olarak anlamlandırılır.

Nöropsikolojik Algı Kuramı

- Algılanma hedef kitle için önemli içeriğe odaklanma ile oluşur.
- Hedef kitleye yönelik motivasyonu sağlamak algıyı olumlu yönde etkiler.
- Dikkatin uzun süre devam ettirilmesi algılanan kavramın algılayana ve şekilde iletildiği ile ilişkilidir.
- Algılama sürecinde seçici dikkat, temel noktaya odaklanmayı sağlar.
- Dikkatin uzun süre devam ettirilmesini algılayan bireye ilişkin algısal fonksiyonlarının karmaşıklığından uzaklaşması ile sağlanır.

Doğrudan Algı Kuramı

- Algı çevresel düzen ile yapılır.

- Algılama sürecinde hedef kitle kendisini yönlendirir.
- Bilişsel haritaların beslenmesi ile algı oluşur.
- Algıma sürecinde dinamik görseller durağan görsellerden daha etkilidir.
- Nesnelerin birbirlerine göre konumu, uzaklığı-yakınlığı ile algı oluşur.
- Uyarıların kitlenin özelliklerinin yanı sıra kullanıcıların bireysel özellikleri ile de uyum sağlaması gerektiğini belirtir.

Yapılandırmacı Görsel Algı Kuramı

- Algı çevresel düzen ile yapılır.
- Algılama bireysel özellikler üzerinden temellendirilir.
- Algılama duygusal etki, ilgi ve motivasyondan etkilenir.
- Birey uyarıcıları seçerken, deneyimleri ile algılamaktadır.
- Sürece katılım için uygulamalar, alıştırmalar ve etkinlikler etkileşimli olmalıdır.
- Alıcı algılama sürecinde aktiftir.

Öğrenme ortamları farklı duyu organlarını devreye sokarken veya uyarırken daha çok görsel algının etkili bir biçimde kullanılmasına olanak sağlamaktadır. Çocukluk dönemi ile birlikte görsel algılarımız somut biçimler ile zenginleşmektedir. Bu biçimlerin, öğrenme ortamlarında sunulan öğretim içeriği ve çocuğun algısal nitelikleri ile uyum sağlaması önemli olmaktadır.

Görsel algının öğrenme ortamlarında etkili bir biçimde kullanılması öğrenme sürecinin daha etkili olmasına, öğrenci başarısına, kalıcılığa ve bütün bunlara ilave olarak öğrencilerin öğrenmeye ilişkin olumlu düşüncelere sahip olmasına katkı sağlamaktadır.

Görsel Okuryazarlık Becerisini Etkileyen Faktörler

Bireysel Faktörler

Öğrencinin zekâ seviyesi, beden gelişimi, duygusal-ruhsal özellikleri, toplumsal olgunluk durumu görsel okuryazarlık becerisinin oluşumunda önemli olmaktadır.

Ebeveynlerin tutum ve davranışları, eğitim ve disiplin anlayışları, öğretme ve öğrenme motivasyonları, ortam sağlama durumları gibi özellikler veya nitelikler bireyin görsel okuryazarlık yeterliliklerinin oluşumu ve gelişiminde belirleyici rol oynayabilmektedir.

Okul ve Sınıf Ortamı

Okul, bireylerin beklenen davranışlara ve yeterliliklere sahip olarak yetiştirmesi için oluşturulan yapısal ortamlardır. Eğitim öğretim etkinliklerinin verildiği bu yapısal ortamlarda

sistemin oluşturduğu hedeflerin yakalanması ve gerçekleşmesi için, sınıf ortamlarının hedefe uygun ve öğrencilerin etkili öğrenebilmeleri için hazırlanmasına yönelik düzenlenmeleri gerektirmektedir. Sınıf ise, okul içinde eğitim ve öğretimin gerçekleştiği ortamdır (Tabancalı, 2009).

Eğitim ve öğretimde akademik başarıyı etkileyebilecek faktörlerden biri de sınıf ortamının düzeni ve kullanılacak çeşitli görsellerin amaca uygun hazırlanmasıdır. Öğrenci zamanının büyük bir bölümünü okulda ve sınıfta geçirmektedir. Sınıfın ve okulun içinde etkili ve güncellenerek kullanılan görsel düzenlemeler eğitim ve öğretimin başarılı olabilmesi için önemli etkenlerdir. Görseller, materyaller ve yaşanılan döneme uygun araçlar ile donatılan sınıflar, öğrenciye gerçek yaşantıyı doğrudan sunar ve öğrenciyi yaşadığı zaman diliminden uzaklaştırmadan eğitme olanağını eğitimcisine sağlamış olur.

Okulda ve sınıflarda ğrenci eğitimine destek sağlayacak afiş, resim, fotoğraf, poster, pano düzenlemeleri vb. görsel uyarılar kullanılmaktadır. Bu görsel uyarıların daha etkili olması için günümüz nitelik ve özelliklerini barındırması açısından önemlidir. Bu tür materyaller ve görsellerin, öğrencilerin bilgi edinmesini sağlayan etkileri olmaktadır. Öğrencinin okul ve sınıf içinde bu görsel uyarılardan etkilenmesi, görsel okuryazarlık becerilerinin gelişimine katkı sağlamaktadır.

Görsel İletişim

İletişim genel anlamda; gönderici ve alıcının, topluluk, grup veya kitle ile bilgi, düşünce ve duygu alışverişinde bulunması olarak tanımlanmaktadır. Günlük olarak iletişimin farklı türleri insan ilişkilerinde kullanılmaktadır. Yazılar, resimler, görseller, imgeler, mimikler ve vücut hareketleri iletişim tarzları olarak düşünülebilir. Bunlara bağlı olarak, afişler, reklam ürünleri, broşürler vb. tasarımlar ile insanlarda algı oluşturulmaya çalışılır. İnsanlar birbirleriyle iletişim kurmayı buna benzer yöntemlerle gerçekleştirirler. İletişim eğitim, evre ve karşılıklı ilişkiler ile geliştirilir. Günümüzde etrafımıza baktığımızda görsel iletişim kaynaklarının çokça olduğunu görürüz. Birey bu görsel kaynakları o andaki ihtiyaına göre ayırt eder ve kullanır. Burada ayırt edilenin kalitesi, estetiği, seviyesi, niteliği önemli olmaktadır.

İçinde yaşadığımız çağda görsel iletişim yoğun bir şekilde kullanılmaktadır. Billboard ve televizyon reklamları, bilgisayar ve cep telefonları üzerinden hemen hemen her web sayfasında karşılaşılan ürün pazarlama ile ilgili görseller ve videolar bunun en iyi göstergesidir. Görsel tasarımda grafik ve iletişim kanalları arasındaki bağlantı iyi sağlanmalıdır. Çünkü görsel tasarımların kalite ve düzeyi ilişkilerin kurulmasında önemli olmaktadır. Görselliğin çeşitli, görselliğin gerçeklik dereceleri ve diğer bazı unsurlar çok önemlidir (Braden, 1994, ss.193-

208). Günümüzde basılı grafiklerin tasarım ürünleri ve dijital grafik tasarım ürünlerine her ortamda rastlamaktayız. Grafikler görsel iletişimin bir formu olarak görsel öğrenmeye katkı yapar (Saunders, 1994, ss.183-192). İnsan yaşamını devam ettirmek için iletişim kurmak zorundadır. İnsanlar arası ilişkide iletişim; kişisel ihtiyaçlar, eğlenme ihtiyacı, birlikte hareket etme, ekonomik ihtiyaçlar ve değişim için gerekli olmaktadır. Daha önemli olanı da yaşadığı çevreyi veya zamanı anlamak, yaşadıklarına anlam yüklemek, kendini anlatmak için iletişim gerekli olmaktadır.

İletişim, bireyin kendi yaşantısını deneyimlerini, başka biriyle, grupla iletişim kurarak paylaşma sürecidir. Bu bilgi edinmeyi ve yaratıcı düşünmeyi beraberinde getirir. İletişimin etkili olması, ekonomiye, bilgiye, duygusal ve kişisel durumlara göre değişebilir. Kitle iletişiminde paylaşılan iletiler, görseller birçok insanı etkileme amacına yönelik olarak çeşitli niteliklere sahiptir. Böylece günümüzde bireyler görsel imgelerle ve görsel iletişim yoluyla bilgiye ulaşır ve öğrenirler. Görsel iletişim sayesinde dünyada dillerini bilmediğimiz pek çok toplumla iletişim kurulması ve insanların birbirini anlaması grafik tasarımların evrensel boyutunu yansıtmaktadır.

Görsel Kültür

Görsel kültür görülebilen her şey olarak tanımlansa da yalnız görüntüden ibaret olmayan, insanlar tarafından üretilen, yorumlanan aynı zamanda işlevsel, iletişimsel ve estetik amaç taşıyan, meydana konan kültürel potansiyel olarak tanımlanmaktadır. Bu durumda görsel olanı daha etkin kılmak için insani tüm faktörlerinin devreye girmesi gerekmektedir. O zaman estetik, işlevsel ve iletişimsel olan her şeyin bir arada olması ve bütün bunların görsellere anlam yüklemesi görsel kültürü oluşturmaktadır. Bu yaklaşım görsel kültür olanın çerçevesini çizmekte yeterli görülmektedir.

Kültür tanımının içinde görsel olanın varlığı ve etkisi kabul görmekle birlikte, günümüzde görsellerin kendisi kültür üretim mekanizmalarında en önemli işlevi görmektedir. Günümüz dünyasında görsel kültür, düşünsel ve teknolojik faktörler ile birlikte yeni bir kültürel alan özelliği taşımaktadır. Teknolojinin görsel ve kültürel üretimlere teknik katkısı, bireylerde üstünlük oluşturmaya, diğer varlık ve olgularda yeni ortamların oluşumuna ve bunları sürekli güncelleyerek paylaşımlarına ve anında tüketimlerine zemin oluşturmuştur.

Günümüzde görsel ve kültürel olan her şey teknolojinin olanaklarına terfi etmiştir. Bu durum görsel kültür eğitiminde teknolojiye odaklanmayı zorunlu hale getirmiştir. Özellikle dijital teknolojinin günümüz bireyi veya öğreneni üzerinde oluşturduğu sanal gerçeklik algısı, eğitim sürecinde her türden ihtiyaca ve soruya cevap içermektedir. Bu durum klasik kültürün,

sanat eğitiminin ve diğer öğretilerin mantığına ve doğasına aykırı durmamaktadır. Görsel kültürün teknolojiyi ve akabinde dijital teknolojiyi kullanması bireyin görsel okuryazarlık yeterliliklerinin oluşumuna önemli katkıları kaçınılmazdır.

Sosyal Medya

Teknolojik gelişmeler ile birlikte kitle iletişim araçlarında takip edilmekte zorlanılan gelişmeler yaşanmıştır. Bu gelişmeler yaşamın bütün formlarında hızlı dönüşümlere neden olmuştur. Özellikle 21.yüzyılın hemen başından itibaren internet teknolojisindeki hızlı yükseliş ve gelişmeler sosyal medya kullanımının hızlıca yaygınlaşmasına neden olmuş ve yaşamın önemli bir aracı haline gelmiştir. Günümüzde iletişim araçlarının ilerlemesi yeni iletişim araçlarını, yeni medyayı, interneti, sosyal medyayı, sosyal ağları, internet oyunları ve birçok yeni kavramı medya sözlüğüne dahil etmiştir (Utma, 2019, ss.118-130).

Sosyal ortamların günümüzde ki paylaşım ve iletişimlerini çeşitli görseller ile sosyal medya sağlamaktadır. Sosyal medya; insanların etkileşim kurup fikir ve bilgi paylaşımı yapabileceği ve aynı zamanda kullanıcıların çeşitli ihtiyaçlarına cevap verirken iletişim sağlayan bir uzaktan bağlantı ortamıdır. Sosyal medya önceki türlerinden farkı olarak günümüzde iki taraflı ve aynı anda ileti ve bilgi aktarımı sağlamasıdır. İnternet ve cep telefonlarının teknik imkânları ile gelişen sosyal medya, zaman ve mekân sınırlarını alt üst etmiştir. Günümüz şekliyle sosyal medya eğlence, iş hayatı, eğitim, yaşamdan paylaşımlar ve tüketime dayalı paylaşımlarla pek çok alanı etkilemiş durumdadır. Sosyal medya ortamının ilk akla getirdikleri Instagram, Facebook, WhatsApp, Twitter vb. platformlardır. Günümüzde fikirlerin ve bilgilerin paylaşılarak tartışılabildiği her alan sosyal medyaya entegre olmuş durumdadır.

Sürekli değişen teknolojik gelişmelerin ve medya sektöründeki yenilenmelerin oluşturduğu hız ile görselleri kullanım önemli derecede artmıştır. Bu artış görsel okuryazarlık ile ilgili güçlü bir isteği günümüzün ihtiyacı durumuna getirmiştir. Son zamanlarda internet ortamından içerik paylaşımını sağlayan farklı program ve yazılımların ücret alınmadan veya ucuz sunulması, profesyonellerden farklı kullanıcıların da içerik oluşturabilmelerini ve oluşturdukları içeriği internet ortamında paylaşma olanaklarını sağlamaktadır (Geray & Aydoğan 2010, ss.305-32). Üretime ve katılıma yönelik imkânlar sağlayan ve daha çok gençlerin ve öğrencilerin kullandığı yeni medya ortamları ve hesapları bilgi alışverişinde kullanılmaktadır. Bireyler düşünce ve görüşler hakkında yorum alabilmekte, farklı kullanıcılar tarafından ifade edilen görüşlere karşı görüş bildirilmekte ve ilgi duyduğu konuları amaca yönelik tartışılmaya sunabilmektedir.

Bilgisayar, internet ve mobil telefonlar önemli birer araç olarak günlük yaşamımızda yerini almıştır. Wearesocial ve Hootsui sosyal medya yönetim platformları tarafından her yıl paylaşılan, Digital 2019 Turkey ve TUIK raporları verilerine göre; Türkiye’de 2018 yılına ait sosyal medya kullanıcı verileri sıralamadaki gibidir: 81 milyonluk nüfusun %67’si internet kullanan (54,3 milyon), nüfusun %51’i aktif sosyal medyayı kullanan (51 milyon), nüfusun %54’ü aktif mobil kullanan (44 milyon) şeklindedir. 2019 yılı sosyal medya kullanıcı verileri ise şöyledir: 82,4 milyon nüfusun %72’si internet kullanıcısı (59,36 milyon), nüfusun %63’ü aktif sosyal medya kullanıcısı (52 milyon), nüfusun %53’ü aktif mobil kullanıcısı (44 milyon) olarak yansımıştır. 2019 yılı sonu itibari ile dünya genelinde yaşanan covid-19 salgını istatistiklerin artışına neden olmuştur diyebiliriz. 2021 yılında aktif mobil kullanıcı sayısında düşüş olmuştur. Bu durum Covid-19 salgını nedeniyle ders çalışma ortamlarının mobil takip yerine bilgisayar ortamından izlenmesi veya mobil kullanımının, kablolu internet geçişine bağlanabilir.

Tablo 1. *Türkiye’de 2018-2021 Sosyal Medya Kullanıcı İstatistikleri.*

Yıl	Nüfus Sayısı	İnternet Kullanıcısı		Sosyal Medya Kull.		Mobil Kullanıcısı	
		Nüfus %	Kişi sayısı	Nüfus %	Kişi sayısı	Nüfus %	Kişi sayısı
2018	81 milyon	%67	54,3	%51	51	%54	44
2019	82,4 milyon	%72	59,36	%63	52	%53	44
2020	83,8 milyon	%74	62,07	%64	54	%92	77
2021	84,7 milyon	%78	65,80	%71	60	%90	76

Dijital teknolojilere ve dijital ekranlara günümüzde kolaylıkla ulaşabilmenin sonucunda yıllara göre internet ve sosyal medya kullanımının arttığı görülmektedir. Gazete, dergi ve televizyonun iletişimdeki rolünü günümüzde bilgisayar, tablet ve cep telefonları ile bağlantı kurulan internet siteleri almıştır. Facebook, Instagram, Twitter, LinkedIn vb. ortamlar cep telefonları gibi yeni iletişim araçlarının sağladığı olanaklar ile kullanılmakta, günümüz dünyasında öğrenenler iletişimlerini dijital ortam sağlayıcılarından kelimelerle, görsellerle, ses dosyalarıyla ve görüntülerle sağlamaktadırlar. Günlük hayatımızın adeta vazgeçilmezi haline gelen ve neredeyse her noktada karşımıza çıkan emojiler, insanların duygularını karşı tarafa iletmek için kullanmış oldukları görsel imgelerdir. Genellikle sanal yazışmalarda sık sık kullanılan emojiler, günümüzde tüm sosyal medya ortamlarında kullanılır durumdadır. Bireylerin duyguları, kelimeler yerine emojiler ile anlam bulabilmektedir.

Bu durumda günümüz öğrencisi hem eğitim- öğretim anında hem de sosyal yaşam serüveninde karşılaştığı yeni iletişim sarmalındaki görsel mesajları okuyup anlamaya çaba

göstermekte ve ilerlemektedir. Öğrencinin görsel okuryazarlık becerilerinin arttırılmasına günümüzde de gelecekte her zaman ihtiyaç duyulacaktır. Görsel okuryazarlık becerisi gelişen öğrenci, sosyal medya veya öğrenme ortamında karşılaştığı her şeyin ayırımına varabilecek ve onları yorumlamakta zorluk yaşamayacaktır. Öğrenci dijital bilgiyi anlama, algılama ve yorumlanmasından farklı olarak bilgiyi oluşturma sürecine de katkı sağlayacaktır.

Görsel Okuryazarlık ve Tasarım Öğeleri

Herhangi bir temel tasarımda kompozisyon kurmayı sağlayan birimlerin, görsel okuryazarlığın kompozisyon kurulumunda da hizmet ettiği bilinmektedir. Her iki yaklaşımda da ortak sınırlar vardır ve tasarım yaklaşımları görsel iletişim dilinin öğeleriyle anlam bulmaktadırlar.

Resim sanatı görmeyi öğreten ilk sanat dalı olarak bilinmektedir. Resim sanatının mağara çizimlerinden başlayıp, zamanımıza değin ulaşan öğeleri; kompozisyon, perspektif, renk, ritim, form, ışık-gölge, denge vb. elemanlardır. Her türden görsel materyal, mesaj, nesne ve kazanımlar için de geçerli olan temel kompozisyon öğeleri görsel iletişime ilişkin temel birimleride oluşturmaktadır. Özellikle bunlar iletimsel imgelerle, görsel okuryazarlığı oluştururken bir görüntüyü anlama ve aynı zamanda temel görsel elemanları aracılığıyla kavrama yeteneğini geliştirmektedir. Tasarım oluşturmada kullanılan elemanlar, görsel okuryazarlıkta da görevde bulunurlar. Bunlar; nokta, çizgi, şekil, doku, ölçek, yön, perspektif, renk gibi görsel elemanlardır.

Nokta.

Nokta tek başına durgunluğu ifade etmekle birlikte yer belirleyici bir işaret ve görsel anlatımın temel öğesidir. Biçimi oluşturma ve düzenlemede söz sahibidir. Nokta yüzey üzerinde çoğaldıkça, etkileri dinamizmi, ritmi ve kargaşayı oluşturur. Noktalar yan yana çoğalarak birbirleriyle ilişki oluşturur, bu ilişki çizgisel ve lekese dönüşüm şeklinde belirir. Nokta bulunduğu düzleme göre büyür ya da küçülür. Uzayda gezegenler, yıldızlar birer noktadır. Düzlem üzerinde bulunan bir koordinatın yerini doğru tespit etmek için de kullanılır. Birkaç nokta hareket ve yönü oluşturabilir, daha doğrusu noktalar bir halka şeklinde yan yana geldiklerinde görsel öğelerden çizgiyi oluşturmaktadır. Terimsel anlamı küçükte olsa, görsel okuma dünyasında büyük anlam taşır.

Çizgi.

Yüzeyde bir noktanın çizdiği görsel iz çizgiyi oluşturur. Çizgi, mekandaki hareketin yönlerini belirleyen önemli bir görsel elemandır. Çizgiler, bir tasarımda görsel anlam yaratırlar.

Dikey çizgiler güç ve resmiyet duygusu oluşturur. Yatay çizgiler ise ferahlık, genişlik ve açıklık duygusu verirler. Diyagonal çizgiler ise çatışmayı ifade ederler. Kavganın, savaşın ve çatışmanın görüntülerinde yer alırlar. Yuvarlak çizgilerde, zarafet ve nezaket belirirken, zayıflık duygusunu da oluştururlar.

Şekil.

Birey şekillerle çevrili bir dünyaya doğar, şekillerle büyür, şekilleri tanır ve görsel olarak ayırt eder, şekiller yardımıyla öğrenir. Aynı anda şekilleri paylaşır, şekillere göre düşünür ve iletişim sağlar. Şekiller yardımıyla görsel okuma yapar.

Okuryazarlığı oluşmayan ortalama bir çocuk resmi, güneşi yuvarlak, evleri kare, çatıları üçgen ve insan yüzünü oval biçimde görselleştirebilir. Geometrik biçim halindeki şekiller, bireyin etrafını çözümlemeye ve yapılandırmaya yardımcı olurlar. Şekiller farklı anlamlar taşısa da, evrensel ve kültürel sınırları aşan, genel anlamda okunabilir olgulardır.

Doku.

Doku eşyanın görsel ve dokunsal olarak hissedilen yüzeyidir. Birey gördüğünün ne olduğunu fiziksel olarak ona dokunarak, anlamak ve hissetmek ister. Doku, çevre ile bireyin etkileşime girmek için hissettiği bir elemandır. Tasarımda doku elemanı sadece dokunma ile sınırlı değildir. Dokuyu göz ile de hissederiz. Çevremizdeki eşyaya dokunduktan sonra onun yumuşak mı, sert mi, pürüzlü mü, pürüzsüz mü olduğunu hissedebilir daha sonra onu gördüğümüzde özellikleri hakkında fikir yürütebiliriz. Görsel tasarımlarda ve görsel okumalarda doku elemanının yeri büyüktür. Doku elemanının anlaşılması için, şu anda yaşadığımız dünyayı gözlerken dokunarak hissetmenin faydası daha çok olmaktadır. Görsel okumada doku, diğer öğeler ile de ilişkiye girerek, ilişkiyi tamamlamaktadır.

Yön.

Yön, şeklin yatay, dikey ve diyagonal hareketidir. Herhangi bir okuryazarın herhangi bir görseli ayırt etmesi önce dikey biçimde sonra yatay biçimde gerçekleşmektedir. Bir görselin yatay ve dikey yönleri, yerini diyagonal yöne bırakırsa, görünüm dengesiz olarak hissedilebilir. Diyagonal yönler hareketi, heyecanı ve farklılık duygusunu iletebilirler. Diyagonal yön, gücün yanında, dengesizlik ve dinamiklik izlenimi verdiği için, en hareketli yön olarak kabul görmektedir. Görsel okumalarda çizgilerin yönü anlam oluşturmada son derece önemli olmaktadır.

Perspektif.

Temel tasarımlarda ve görsel iletilerde perspektif, derinlik oluşturma ve derinlik yanılsamasının çizim yöntemleriyle ya da boyama teknikleriyle iki boyutlu olarak görselleştirilmesidir. Perspektif, iki boyutlu yüzey üzerinde üç boyutlu yanılsaması ya da resim üzerindeki görsellerin kademeli olarak küçülmesi, renklerin dereceli olarak solması ve figürlerin ön yüzeylerden arka yüzeylere doğru uzaklaştıkça belirsiz hale gelmesiyle oluşturulmaktadır (Genç, Sipahioğlu,1990:88).

Renk.

Renk, temel tasarımla birlikte, görsel okuryazarlığın da önemli öğelerindendir. Çizgi ile sınırlanan yüzeyler renklerle zengin görseller sunarlar. Ana renkler; sarı, kırmızı ve mavidir. Tüm renklerin meydana çıkması, bu ana renklerin karışımı ile olmaktadır. Ana renklerin birbiriyle karışımı ara renkleri oluşturmaktadır, bunlar; turuncu, yeşil ve morudur.

Renk değerleri ve tonlamalar ışık ve gölgenin yan yana gelmesi ile oluşur. Doğada insan gözü ile kolayca ayırt edilemeyecek kadar belli sayıda değişik renk değerleri bulunmaktadır. Görüntüler pigment, boya ve gümüş nitrat ile elde edilen doğal tonlamalar ile oluşturulur. Açık ve koyu tonların yan yana konmasıyla, nesne ve görüntülerin özellikle kontrast etkisiyle algılanan değerleri değişim gösterirler. Renk, en temel görsel elemanlar arasında yer alır. Renklerin görsel okumalarda kalıcılığı sağlanması, ayırt etmeyi kolaylaştırması önemlidir.

Grafik Tasarım İletileri

Matbaanın bulunması ile birlikte bilimsel arayışlar ışığında baskı teknolojisinin giderek gelişmesi, grafik tasarım olgusu ve iletişim araçları arasında güçlü bir bağ kurulmasına sebep olmuştur. Bu bağ iletişim unsurları olan yazı, resim ve simgenin uyumlu, birbirini tamamlaması ve aynı ortamda kullanılması ile yeni bir iletişim türünü yaratmıştır. Görsel kültürün egemenliğindeki dünyamızda bu iletişim, insanın yaşamında farklı iletişim türleri (afişler, etiketler, yazılı obje ve nesneler, semboller, kitap kapakları, pul tasarımları, yol işaretleri, trafik levhaları, ışıklı reklamlar, TV, bilgisayar, tablet vb.) olarak kendini göstermektedir. (Ayaydın vd., 2019).

Grafik tasarım biçimleri; kişi veya kuruluşu kurumsal olarak tanımlayan amblem, söz veya sözcüklerle tasarlanan logotype, kitleye ilan görevini üstlenen ve herkesin görebileceği bir yere asılan afiş, basın kanalıyla bilgi vermek üzere basın ilanı, birey veya kurumu tanımlamak için dergi, basılı kâğıt, kitap kapağı tasarımı, davetiye, tebrik kartı, ürün tanıtım etiketi, ambalaj, web sayfaları vb. tasarımlar bireyleri ve kitleleri görsel okur olarak geliştirmektedir.

Afiş.

Görsel iletişim araçları içinde önemli bir yere sahip olan afiş sergilendiği alanlarda toplumsal değerleri ve düşünceleri yansıtır. Afiş, temel amacı bilgi verme, tanııtma ve reklam olan bir bilginin ve mesajın istenilen hedefe basılı bir şekilde aktarımını sağlayan görsel iletişim aracı olarak tanımlanabilir (Ayaydın vd., 2019). Sosyal yaşamın içinde topluma bilgi vermek, problemlere vurgu yapmak, farkındalık oluşturmak, düşünceleri ve öğretilerin yayılması amacıyla tasarlanan afişler etkili görsel iletişim araçlarındandır.

Ambalaj.

Ambalaj bir ürünü koruyarak aynı zamanda hijyen sağlayan, kullanım rahatlığı oluşturan, taşımayı, dağıtımı ve depolamayı kolaylaştıran, koruduğu ürünün özelliğini ve hukuksal olarak verilmesi gereken bilgileri veren endüstriyel bir ürün olmakla birlikte aynı zamanda bir görsel iletişim aracıdır. Özellikle reklamı yapılmayan ürünlerin tüketiciyle iletişim aracı, ambalajı olmaktadır. Raflarda, ürünler yan yana dururken ilk önce dikkati çeken şeylerden biri ambalajlarıdır. Ürünün özellikleri, kullanılan renkler ve görseller ile bir anlamda tasarımında oluşturulan görsel algı ürünün satın alınmasını sağlayan unsurlardır.

Amblem.

Kurum ve kuruluşların kimliğini yansıtan, soyut ya da somut görüntü veya harflerle düzenlenen sözcük özelliği göstermeyen simgelerdir. Amblemler, bir kurumun alanı hakkında bilgi veren ve kurumu birleştiren bir işlev görür. Amblemlerin tanııtma ve ifade etme gücü, izleyicide görsel algı oluşturma ile doğru orantılıdır.

Piktogram.

Piktogramlar tüm dünyada kolaylıkla tanınabilen simgesel işaretler olduğundan aynı zamanda evrensel boyutta ortak bir dil de oluştururlar. Trafik işaretleri, hastane, otel, alışveriş merkezi vb. mekânlardaki işaretler, sigara içilmez levhaları, ulusal bayraklar, simgesel işaretler örnek olarak verilebilir.

Logotype.

Logotype, bir kurumun, şirketin, ürünün veya hizmetin harfler ve resimsel unsurları bir araya getirilerek sembolleştirilmesi olarak tanımlanmaktadır. Logolar amblemlerden farklı olarak şirket ya da kurumun ismini de yansıtır. Amblemler çizgi ve resimle yapılan işaretler olarak ele alınırken logo sadece yazıyla veya çizgi, resim ve yazı kullanılarak yapılan

işaretlerdir. Başarılı bir amblem ve logo, ilgili kurumun, şirketin veya ürünün özelliklerini yalnız bir şekilde yansıtırken değişik durumlarda okunabilir, özgün, estetik anlatıma sahip olmaktadır (Ayaydın vd., 2019).

Storyboard.

Kısaca bir hikâyenin sahne çizimlerinin yapılmasıdır. Reklam, müzik videoları, film, TV gösterileri, opera, interaktif tasarım, kısa film, animasyonlar için storyboard hazırlanabilir. Storyboard ta anlatılmak istenen metin ya da senaryo kareler içinde film şeridindeki görüntülerin mantığı gibi, sadece çarpıcı sahnelerin çizimi ile anlatılır (Ayaydın vd., 2019).

Sanatsal Gelişim

Çocuklar yaşamlarının ilk aylarından itibaren farklı veya benzer oranlarda çeşitli görsellerle karşılaşır. Bunlar tasarlanmış beşikler, rengarenk kıyafetler, renkli oyuncaklar, çocuk odasındaki çeşitli görseller, resimler vb. olabilir. Çocuk görsel algı ile ilgili ilk deneyimlerini yakından uzağa doğru çevresindeki nesneler ve görseller ile edinir ve bu çocukların iletişimine katkı sağlamakta önemli olmaktadır. Çocuk büyümeye devam ederken; görsel çocuk kitapları, önceki kitaplardan farklı olarak çocuğa görsel bir deneyim kazandırır ve görsellerle birlikte öykü çizgisi, tema ve konseptin birleşiminden oluşur (Tuğrul & Feyman, 2006, ss.297-392). Tuğrul ve Feyman'ın (2006) okul öncesi çocukları için hazırlanan görsel çocuk kitapları incelendiğinde, farklı temalarda konular içeren kitapların metin ve görsellerinin, fikir geliştirme, bağlantı kurma ve mantık yürütme yönleri açısından desteklemesi gerektiğini ifade ettiklerini belirtmişlerdir (Ulutaş, 2017).

Çocuklarda görsel algılama ile edindikleri beceriler, gelişimleri ile paralel olmaktadır. Bu konudaki bilimsel araştırmalar gelişim süreçlerinde, çocuk resimlerinin gerçeğe en yakın formda gelişimlerini ve değişkenliklerini taşıdığını ortaya koymuştur (Artut, 2009). Çocuğun zihinsel, bedensel, ruhsal, sosyal vb. gelişimlerine koşut olarak, sanatsal manada da değişimi ve gelişimi fark edilir. Bu değişiklik durumları çocukta ilk çizer veya boyar maddeyi aldığı andan itibaren görülmektedir (Yolcu, 2009). İnsanın sanatsal gelişim evreleri hakkında en sistemli ve en başından günümüze kadar kabul gören yaklaşım Lowenfeld'e ait olan yaklaşımdır (Buyurgan & Buyurgan, 2001). Lowenfeld çocuk resimlerinin, gelişimin tabii bir sonucu olarak çeşitli evrelerden oluştuğu düşüncesindedir ancak Lowenfeld'e göre çocuktaki kimlik sorunu, sanatsal gelişimi ve yaratıcılığı, zihinsel gelişimden etkilemektedir. Çizdiği resim çocuğun bedensel, toplumsal, bilişsel, ruhsal, çizgisel olarak tüm yaşadıklarının göstergesidir. Dışarıdan herhangi bir etki bu gelişimin doğal akışını engeller (Kırıçoğlu, 2005). Lowenfeld sıralamayı şöyle yapmıştır:

Karalama (2 ile 4 yaş), Şema öncesi (4 ile 7 yaş), Şematik (7 ile 9 yaş), Gerçekçiliğin doğuşu (9 ile 11 yaş), Mantık çağı (11 ile 13 yaş) ve Ergenlik evresi (13 +) olarak sıralamıştır (Buyurgan & Buyurgan, 2001).

Karalama evresinde çocuklar; taklit, bellek ve düşünceyi kullanmayı öğrenir; zamanla refleks düzeyindeki davranışlardan istemli davranış düzeyine geçişi sağlar (Yolcu, 2009). Üç yaşındaki çocuk çok tipik bir şekilde, insan çizimini kafa biçiminde çizer. Dört yaşına yaklaştıkça görsellerin kontrolü daha iyi gelişen çocuk, nokta ile gözü, çizgi ile ağzı, saçları, elleri, kulakları ve dişleri belirgin şekilde resmeder. Baş yuvarlak çiziminde favori şekildir (Artut, 2009). Çocuk insan çizimi yaparken; görsel algı ile ilgili ilk deneyimlerini edinir. Bir anlamda da çocukların çizimlerinde ilk olarak kafa ve daha sonra vücudun diğer kısımlarını tamamlamaları görsel olarak bireylerle ve dış dünya ile iletişim kurma çabalarından kaynaklanmaktadır.

Şema öncesi evrede çizimler tanınmaya başlamasının yanı sıra resimlerinde konu anlatımları oluşur. Duygu ve düşüncelerini insan figürü çizerek anlatır. Çocuklar şema öncesi evrede duygu ve düşüncelerini yansıtır ve bu büyük oranda öznel durumdadır (Buyurgan & Buyurgan, 2001).

Şematik evre çocuklarında, kavramların ve kavram biçimlerinin gelişimi görülür. Bu evredeki çocuklar genellikle insanı figüratif olarak tekrarlayarak, çizimlerine devam eder. Figürlü çizim tekrarları, resimlerinde şemayı oluşturur (Yolcu, 2009). Bu durumda resim çizimlerinde görülen şemalar çocuğun yaşam serüveniyle ilgili bildik ve tanıdık olgulardır. Çocuk önce görmeye sonra düşünmeye ve akabinde çizmeye çalışır. Uygulamada şematik evre çizimindeki oran ve ölçüler önceki döneme göre bazı başarılar gösterse de bu başarıdaki sır her görselin kendi ölçüsü ve oranıyla sınırlanmaktadır. Çocuklar nesneleri karşılaştırmada dikkatli olsalarda nesneler arasındaki farklılıkları, oran ve ölçüleri gözden kaçırabilmektedir. Örnek olarak, bu dönemde yakında olan ile uzakta olan arasındaki ölçü farklılıklarını çözmede kesin bir başarıya henüz ulaşamamaktadırlar (Yolcu, 2009). Dekoratif süslemenin ve renk kullanımının olduğu süreçten sonra, yerini gerçeğe yakın renklerin aldığı görülür. Bir önceki dönemden farklı olarak, renkler daha sönük ve çeşitlilik olmadan tekrarlarla kullanılır (Buyurgan & Buyurgan, 2001).

Ergenlik öncesi evre; bedensel ve ruhsal gelişimle beraber bireyde değişkenliklerin olduğu ve çeşitlendiği ciddi bir dönemdir. Bu dönemde çocuk sosyal bir çevrenin içinde bireysel özelliklerini farkederek. Aile, arkadaş, okul ve yaşam alanında olan herkesle iletişim kurar ve içinde bulunduğu kültür ve coğrafyanın etkilerini yanında taşır. Ergenlik dönemindeki çocuk, kendini ve çevresini oluşturan her şeyi daha derin keşfetmeye başlar (Yavuzer, 2007).

Bu dönemde gerçekçi olma kaygıları oluşur. Objelerin gerçek renklerini kullanırlar. Çizilen konularda kızlarla ve erkekler farklılıkları vardır. Erkek çocuklar arabalar, spor ve savaş sahnelerini resimlerken; kızlar daha romantik objelere yönelir kıyafetler, bebekler, çiçekler çizip renklendirirler.

Mantık çağı evresine “doğalcılık dönemi” de denmektedir. Bedensel ve psikolojik olarak çok önemli değişikliklerin olduğu oldukça kaygılı bir dönemdir (Artut, 2009). Olgular ve olayları algılama düzeyleri, yorumlama, karşılaştırma yetenekleri çizimlerinde göze çarpan bir değişim olarak karşımıza çıkar. Gıysiler yalnızca cinsiyet ayrımını göstermekle kalmayıp değerli bir aksesuar durumundadır. Çizme arzusu yetişkinlerde olduğu gibi kopya resimler ile giderilmeye başlar. Yaratıcılık, bu evrede üst düzeydedir. Buradaki yaratıcılık eleştirel gözle bakabilme, tasarımı ve değişikliklerden yeni bir eser meydana koyma biçimindedir (Özsoy, 2005).

Ergenlik döneminde çevresi ile daha çok iletişim kuran genç, gelişen olguları kendi bakışı etrafında yorumlayabilir. Bu dönem ile genç, dünyadaki olayları, çevresindeki olguları, yalnız nesnel değil düşünsel olanı da bir araya getirip, kavramlaştırarak öğrenir (Kırıçoğlu, 2005). Kendi dışında gelişen olaylara karşı kendine ait sorumluluk geliştirip, olguların içinde küçükte olsa yer edinebilmek için hedef belirler. Bu hedefleri gerçekleştirmek için sosyal organizasyonlar, gruplar ve çalışmalar içinde bulunarak farklı bütünü tamamlayıcısı olmak ister (Buyurgan & Buyurgan, 2001). Bu durum, resimlerinde kopyalamaya yöneltebilir. Hatta popüler kültürün oluşturduğu karikatüre, çizgi romana veya çizgi film kahramanlarına yönelmeleri söz konusudur (Yolcu, 2009). Okul döneminde ve ilk ergenlik döneminde resimde yok olan bütünlük yeniden kazanılır. Genç, öğrenerek bütünü kavrar ve bu öğrenme çok boyutlu bir öğrenmedir (Kırıçoğlu, 2005).

En basit şekilde 2-14 yaş aralığında bulunan çocukluk dönemi, birey gelişiminin de önemli dönemlerindendir. Fiziksel ve zihinsel gelişimin tamamlandığı çocukluk döneminde çevrenin ve mekânın gelişim aşamasında ki etkisi son derece büyük olmaktadır. Duyuların etkili ve ağırlıklı olarak kullanıldığı çocukluğun ilk döneminde çocuk, çevresinde bulunan görüntüleri, duyulan sesleri algılar, kavramaya, anlamaya ve anlamlandırmaya çalışır. Çocuk çevresini gözlemlerken hareket eder, duyuları devreye girer, meraklarına cevap arar, düşünerek araştırmaya başlar, anlama becerisi gelişerek konuşmaya ve anlatmaya çalışır. Bir çocuğun gelişim sürecine bakıldığında okumayı ve yazmayı öğrenmeden ve daha konuşmayı çözmeden evvel görsellerden faydalandığı görülür. Bireylerin görsellerle kurduğu naif ilişkiler de göz önünde bulundurulduğunda görsellerle öğrenmek insanların doğasında olan bir olgudur (Eraslan Taşpınar, 2017, ss.94-115).

Görsel Sanatlar Eğitimi

Öğrenciler görmeyi öğrenirken karşılaştıkları faktörlerden biri de okul öncesinden başlayıp eğitimin belli kademelerinde müfredatı oluşturulan görsel sanatlar eğitimidir. Görsel sanatlar eğitiminde, perspektif, renk, form, kompozisyon, ışık-gölge, oran-orantı, armoni, denge vb. görsel sanat eleman ve ilkeleri, öğrencinin günlük hayatta karşılaştıkları görsel materyaller, nesneler, mesajlar ve olgular ile anlam kazanarak görsel okuryazarlık yeterlilikleri kazanımında belirleyici olmaktadır.

Okul Öncesi Görsel Sanatlar Eğitimi.

Okul öncesi eğitimi çocukların, simgesel ve imgesel bilgi gelişimine etkisi olan, duyu ve düşüncelerini çoğunlukla görseller aracılığı ile ifade etmelerine katkı sağlayan bir eğitim ortamıdır.

Çocuklar, kalıcı öğrenmeleri soyut algıdan somuta doğru gerçekleştirirler. Çocukların düşündüklerini farklı bakış açılarıyla, resim, şekil, biçim, sembol ve çeşitli imgelerle anlatmaya çalışmaları, farklılaşan iletişim becerilerinin anlaşılması gerekliliğini ortaya koymaktadır.

Okul öncesi eğitim kaynaklarındaki resimler, fotoğraflar, illüstrasyonlar, grafikler, şekiller ve biçimler çocukların karşılaştığı görsel araçlardır. Duyusal ve düşünsel olarak dikkat çekici bu görselleri algılamaya ve kavramaya yeni başlayan çocuklar için görseller son derece önemlidir. Sadece görsellerden oluşan çocuk kaynakları, çocuğun gördüklerini hafızasından geçirmesine, ona anlam vererek bir yorum yapmasına olanak tanımaktadır. Bu da çocuk okurun yaşam serüveninde farklı konularla ilgili karar alıp vermesinde ona yardımcı olacak önemli bir faktördür.

İlkokul Görsel Sanatlar Eğitimi.

Görsel Sanatlar dersi ile ilkokul öğrencilerinin duyu ve düşüncelerini ifade edilebilmelerini sağlayan etkinlikler üzerinde durulurken, yaptıkları görsel sanat çalışmasının değerli olduğu söylenir. Öğrenciye herhangi bir çalışma yaptırılırken hayal güçlerini kullanabilecekleri ve kendilerini ifade edebilecekleri, yaratıcılıklarını ortaya çıkarabilecek araçları kullanmaları, düşüncelerini anlatmaları olanağı verilir. Biçimleri büyük-orta-küçük olarak yüzey üzerinde çizimleri görsel okuma yönünden ilk adımlar olarak nitelenebilir. Çevresindeki objelerden, figürlerden yararlanarak çizimlerinde iki boyutlu olarak görselleştirir. Bu dönemde yapay ve doğal objelerin farkına varmalarını sağlayacak gözlem yaptırılan çocukların görsel okumaları geliştirilir. Bu dönemde ana ve ara renkleri öğrenmeleri, basit çizgi

hareketlerinden başlamaları ve geometrik ve organik biçimleri ayırt etmeleri görsel algı gelişimine ve okumalarına fayda sağlayıcı ilk adımlar olmaktadır.

Tablo 2. *İlkokul Görsel Sanatlar Dersi Kazanım Tablosu*

Öğrenme Alanları	1. Sınıf	2. Sınıf	3. Sınıf	4. Sınıf
Görsel İletişim ve Biçimlendirme	10	10	7	7
Kültürel Miras	2	5	3	5
Sanat ve Estetik	3	2	7	4
Toplam	15	17	17	16

Öğrenciler görsel sanat çalışmalarında karşılaşılan sorunlara çözüm arar. Çalışmalarına hayallerini yansıtır. Kavramları görselleştiren çocuk renkleri, formları çizgileri, biçim ve şekilleri kullanır. Çocuk renkleri, küp, piramit, küre, koni gibi iç boyutlu formları, dikey, yatay, diyagonal, çizgileri ve iki boyutlu geometrik şekilleri kullanır. Görsel sanat çalışmalarında ölçü, oran-orantı kullanarak objeleri çizer.

Öğrencilerin eğitimin devamında görsel sanat çalışmasını oluştururken sorgulamaları, fikir üretmeleri ve değerlendirme yapmalarına olanağı bulurlar. Öğrencilerin kültürler arası sanat ve mimari örneklerini incelerler. İlkokul aşamasında iki boyutlu çalışmalarda ön-orta-arka plan gelişmeye başlar, Görsel sanat çalışmalarını oluşturan çocuk sanatın elemanları ve tasarım ilkelerini tasarımlarında çizimlerinde fark etmeye başlar. Öğrenci sıcak, soğuk renkleri, dolu ve boş alanları, simetri ve asimetriyi, koyu-açık gibi zıtlıkları bu dönemde kavrar ve öğrenir. Portre, manzara, natürmort ve betimsel sanat eserlerini karşılaştırır.

Öğrenci incelediği sanat eseri hakkındaki görüşünü ifade eder. Burada tanımlama, çözümleme, yorumlama ve yargı aşaması üzerinde durulur. Eseri tanımlarken; eserde neler gördüğünü hangi malzemelerin kullanıldığını, eserin sanat formunu, hangi renkleri gördüğünü söyler. Çözümleme esnasında; renklerin nasıl düzenlendiğini, eserde sıcak renklerin mi soğuk renklerin mi hâkim olduğunu, hangi tür çizgilerin kullanıldığını, eserde dengenin nasıl oluşturulduğunu, gibi sorulara cevap verir. Yorumlamada; eserin izleyiciye ne hissettirdiğini, neyin anlatılmak istendiğini, esere nasıl bir isim verilebileceğini söyleyebilir. Yargı aşamasında ise; eserin değerini ve niçin değerli olduğunu, eseri odasına asıp asmayacağını ifade eder ve orijinal eser ile tıpkı basım arasındaki farkı anlar.

İlkokulu tamamlayan öğrencilerin, kendi görsel çalışmalarında düşüncelerini, kullandığı araç-gereçleri ve yaptığı çalışmanın ana fikrini söylemeleri beklenen durumdur. Kazanımlarını özgün fikirler, sanat formları ve kültür düzeyleri ile ilişkilendirerek görsel sanat çalışması oluşturur. İki boyutlu yüzeyde derinlik etkisi oluşturabilir. Gözlem ile çizimlerinde kontur ve gölgeleme tekniklerini kullanabilir. Görsel sanat çalışmaları oluşturan çocuk, sanat

elemanları ve tasarım ilkelerini kullanırken; rengin türlerini, dokunun algılama yöntemini bilir ve kullanır. Soyut, gerçekçi ve figüratif sanat eserleri arasındaki farkları açıklayabilir.

Ortaokul Görsel Sanatlar Eğitimi.

Tablo 3. *Ortaokul Görsel Sanatlar Dersi Kazanım Tablosu*

Öğrenme Alanları	5. Sınıf	6. Sınıf	7. Sınıf	8. Sınıf
Görsel İletişim ve Biçimlendirme	7	9	8	9
Kültürel Miras	5	6	4	4
Sanat ve Estetik	7	6	8	7
Toplam	19	21	20	20

Ortaokul düzeyindeki öğrencilerin görsel sanat çalışması oluşturması için, sanatı takdir etmesi, kişisel değer ve fikirlerin önemi vurgulanır. Mekânda ölçü ve oran kullanır. Çizimlerinde hava perspektifini vardır. Gözlemlerinden yaparak orantılı uygun figürü çizimi yapar. Sanatın elemanlarını ve tasarım ilkelerini kullanır. Doğal ve yapay çevreyi karşılaştırır. İzlediği sanat eserinin görsel özelliklerini analiz eder.

Görsel sanat çalışmasında düşünce ve yeteneklerini; yazılı, sözlü, ritmik, drama vb. yöntemler ile anlatır. Görsel sanat oluşturmada perspektifi kullanır. Gözleme dayalı çizim yapar. Sanat eserini hakkında tanım, çözüm, yorum ve yargıda eleştirel düşünme yeteneklerini kullanır. Sanatçının eserinde vurguladığı duygu ve düşünceleri ifade eder. Görsel dilin ifadeleri aktarmadaki etkisini açıklar.

Görsel Sanatlar dersi eğitiminde, sanat eserini oluşturma sürecinin araştırılması, analiz edilmesi üzerinde durulur. Öğrencilerin sanat eserindeki tema, konu ve sembolleri incelerken sorgulama yeteneğini kullanır görsel sanat dilini geliştirmelerine olanak verilir. Görsel sanat çalışmasında farklı perspektif tekniklerini kullanır. Görsel sanat çalışmalarını oluştururken sanat elemanları ve tasarım ilkelerini kullanır. Sanat, tarih ve kültürün birbirini etkilemesi analiz edilir. Ortaokul son sınıfa gelen öğrenciler, Görsel sanatlar dersinde daha önce öğrenilen bilgi, beceri ve deneyimleri özümseyerek günlük yaşamlarında kullanırlar.

Ortaöğretim Görsel Sanatlar Eğitimi.

Tablo 4. *Ortaöğretim Görsel Sanatlar Dersi Kazanım Tablosu*

Öğrenme Alanları	9. Sınıf	10. Sınıf	11. Sınıf	12. Sınıf
Sanat Eleştirisi ve Estetik	12	15	5	3
Kültürel Miras	5	3	3	4
Görsel Sanatlarda Biçimlendirme	29	10	12	18
Toplam	46	28	20	25

9, 10, 11 ve 12. sınıflar için oluşturulan Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı'nda öğrenme alanı temelli yaklaşım esas alınmıştır. Program; 9, 10, 11. ve 12. sınıflarında, sanat eleştirisi ve estetik, kültürel miras ile görsel sanatlarda biçimlendirme olarak üç öğrenme alanını kapsamaktadır. Bu üç öğrenmeyi kapsayan alanda, teorik bilgiler ve uygulamalar yer almaktadır.

Sanata giriş konusunda; Sanatın doğuşu ve gelişimini, güzel sanatları yeni yaklaşımlara göre sınıflandırmayı, sanatın tanımını bilmeyi ve toplum için önemini açıklamayı, sanatın evrensel bir iletişim aracı olduğunu fark etmeyi, görsel sanatların özelliklerini açıklamayı, görsel sanatlar alanında olan meslekleri tanımayı gibi kazanımlar ile edinir.

Sanat eserlerini inceleme bölümünde; Sanat eserinin niteliklerini açıklamak için yaratıcılık, özgünlük, kalıcılık, teklik, estetik değer gibi nitelikler üzerinde durulur. Sanatsal düzenleme öğelerini ve ilkelerini görsel sanat eserlerini inceleyerek açıklar. Kültür değerlerinin geleceğe aktarılması için sanat eserinin değerini ve önemini açıklar. Sanat eserini ve kültür değerlerini korumayı açıklar.

Nokta ile çizgi konusunda; nokta ile çizginin anlatım olanaklarını kullanarak, görsel eserler üzerinden açıklar. Yüzey üzerinde nokta ve çizgiyi kullanarak açık-orta-koyu ton değerlerinden oluşan çalışmalar yapar. Sanatın düzenleme ilkelerinden yararlanarak nokta ve çizgi etkisine sahip doğal ve yapay nesnelerle kompozisyonlar oluşturur.

Doku konusunda; her objenin kendine özgü bir dokusu olduğunu ifade eder. Doku çeşitlerini tanıır. Görsel sanat etkinliklerinde somut dokuları kullanır. Doğal ve yapay nesnelerin dokularından görsel doku oluşturur.

Işık, gölge ve açık, koyu konusunda; ışığın, nesnelerin görüntüsünde oluşturduğu leke değerini örnek vererek açıklar. Işığın etkisiyle açık-orta-koyu etkilerin nasıl meydana çıktığını resimler üzerinden açıklar.

Perspektif konusunda; çevresindeki nesnelerin ve yapıların perspektif görünümelerini algılar. Elektrik direkleri, ağaçlar vb. görünümünün uzaklaşması ile küçülmesini örneklerle açıklar, Çizgi ve renk perspektifine, yaşadığı çevreden ve sanat eserleri üzerinden örneklendirir.

Desen çalışmaları konusunda; desen çalışmalarında ölçü ve oranı kullanır. Desen çalışmalarında açık-orta-koyu ton değerlerini kullanır. Desen çalışmalarında perspektif kurallarını uygular. Desenlerinde sanatsal düzenleme ilkelerini kullanır.

Renk konusunda; rengin nasıl oluştuğunu açıklar. Işık rengi ile boya renginin farkını açıklar. Renk çemberini kullanarak renklerde uyumu açıklar. Sanat eserlerinde görülen renkleri

uyum ve vurgu yönünden fark eder. Görsel sanat çalışmalarında renk uyumlarını ve zıtlıkları kullanır.

Renkli resim uygulamaları konusunda; renkli resim tekniklerinde kullanılan araç gereçlerin niteliklerini bilir. Çalışmalarında renkli resim tekniklerini kullanır. Hacim oluşturmada renk değerlerini kullanır. Rengi ve lekeyi değerleri ile birlikte özgün olarak kullanır. Renkli yüzey uygulamalarında sanatsal düzenleme ilkelerini kullanır.

Tablo 5. Dokuzuncu Sınıf Kazanım Sayısı ve Süre Tablosu

Öğrenme Alanı	9. Sınıf		
	Kazanım Sayısı	Ders Saati	Oran (%)
Sanat Eleştirisi ve Estetik	12	8	11
Kültürel Miras	5	4	6
Görsel Sanatlarda Biçimlendirme	29	60	83
Toplam	46	72	100

Tablo 6. Onuncu Sınıf Kazanım Sayısı ve Süre Tablosu

Öğrenme Alanı	10. Sınıf		
	Kazanım Sayısı	Ders Saati	Oran (%)
Sanat Eleştirisi ve Estetik	15	25	35
Kültürel Miras	3	5	7
Görsel Sanatlarda Biçimlendirme	10	42	58
Toplam	28	72	100

Tablo 7. Onbirinci Sınıf Kazanım Sayısı ve Süre Tablosu

Öğrenme Alanı	11. Sınıf		
	Kazanım Sayısı	Ders Saati	Oran (%)
Sanat Eleştirisi ve Estetik	5	8	11
Kültürel Miras	3	4	6
Görsel Sanatlarda Biçimlendirme	12	60	83
Toplam	20	72	100

Tablo 8. Onikinci Sınıf Kazanım Sayısı ve Süre Tablosu

Öğrenme Alanı	12. Sınıf		
	Kazanım Sayısı	Ders Saati	Oran (%)
Sanat Eleştirisi ve Estetik	5	5	7
Kültürel Miras	4	9	12
Görsel Sanatlarda Biçimlendirme	18	58	81
Toplam	20	72	100

9, 10, 11 ve 12. sınıflar için geliştirilen Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı'nda verilen eğitim, bireye çağa ayak uydurma ve çok yönlü düşünmeye olanak sağlar. Kültürlerin farklılığını, birbiriyle etkileşimini ve kendi kültürümüze sahip çıkarken diğer kültürlerle saygıyı, kendi kültürümüzü korumayı, geliştirmeyi ve gelecek kuşaklara aktarmayı sanat eğitimi ile edinir. Bir toplumun gelişmişliği sanatının gelişmişliği ile doğru orantılıdır. Toplumsal

gelişmeyi artırmak için okullardaki sanat eğitimi önemli bir görev üstlenmektedir. Bireyin görerek öğrendiği bilgiler daha kalıcı ve kapsamlı olduğundan yaratıcı düşünen, kendini ifade edebilen, anlayan, kavrayan bir nesil ortaya çıkmış olur.

Sanatsal ve görsel ifadeler, insanların duygu ve düşüncelerini görsel olarak anlatmasına aynı zamanda bütün insanlar ile görsel olarak ilişki kurmasına zemin sağlar. Sanatsal ve görsel dil, medeniyetlerin sınırlarını aşmada, farklı bireylerle iletişim kurmada son derece etkili olmaktadır. Görsel ifade biçimi sözel ifade biçiminden farklı olarak aynı dili kullanır. Çünkü görsel okuma dili aynı biçimleri, formları, şekilleri vb. tasarım elemanlarını kullanır. Tasarım elemanları; nokta, çizgi, biçim, form, doku, renk ve boşluk olarak; tasarım ilkeleri ise, tekrar, hareket, ritim, denge, oran-orantı, vurgu, örüntü, birlik gibi kavramlardan oluşmaktadır. Sonuç olarak okullardaki görsel sanatlar eğitimi bütün bu kavramların kullanımı ile bireye çok yönlü kazanımlar sağlarken aynı zamanda görsel okuryazarlık yeterlilikleri puanlarının artışında önemli bir yere sahip olmaktadır.

Tablo 9. Ders İşleniş Örneği Tablosu

DERS	GÖRSEL SANATLAR (RESİM)
ÜNİTE	2. ÜNİTE: GÖRSEL SANATLARDA BİÇİMLENDİRME
KONU	NOKTA-ÇİZGİ
KAZANIMLAR	1. Nokta ve çizginin anlatım imkânlarını görsel sanat eserleri üzerinden açıklar. 2. Yüzey üzerinde nokta ve çizgiyi kullanarak açık-orta-koyu ton değerlerinden oluşan çalışmalar yapar. 3. Sanatın düzenleme ilkelerinden yararlanarak nokta ve çizgi etkisine sahip doğal ve yapay nesnelerle kompozisyonlar oluşturur.
SINIF	9
SÜRE	8 Ders Saati/4 Hafta
ARAÇ VE GEREÇLER	Resim kâğıdı, 2B kurşun kalem, altlık, silgi, tarama ucu, kurşun kalem, omaster kalem, rapido, rapido mürekkebi, füzen, püskürtme araçları
YÖNTEM VE TEKNİKLER	Sanat eseri inceleme, uygulama, anlatım, soru-cevap, gösterip yaptırma
KAYNAKLAR	Genel Ağ, çeşitli sanat eğitimi içerikli kitaplar, temel sanat eğitimi kitapları, Maurice Sérullaz (Marus Serulaz)-Empresyonizm

Okullarda uygulanan sanat ve tasarım derslerinin ve ders kaynaklarında kullanılan görsel içerikli anlatımların, öğrencilerin görsel okuryazarlık becerilerinde etkili olması teoride beklenen bir sonuçtur. Yani okullardaki görsel sanatlar dersi; görselleri tanımak, anlamlandırmak, diğer görsellerle karşılaştırmak, yorumlamak gibi becerilerin gelişiminde önemli bir faktördür. Okullardaki görsel sanatlar dersi, öğrenciye bir bakış penceresi açtığından, bir görüş açışı oluşturduğundan ve kişinin görsel algısını güçlendirdiğinden kişinin

görsel okuryazarlık beceri gelişimine en önemli bir katkıyı sağladığı söylenebilir. Aslında görsel olarak iletişim kurmak ve bu görsel iletişimde kullanılan görünümlere anlam verebilmek sanat eğitiminin vazgeçilmezleri arasındadır. Bir sanat eseri oluştururken elde edilen görsel kazanımlar, öğrencilerde görsel okuryazarlık becerileri gelişimini oluşturan ve yaşam süreçlerinde kullanmalarını sağlayan önemli faktörlerdir. Çünkü edinilen görsel kazanımlar ile görsel okuryazarlık becerileri karşılıklı olarak birbirini besler ve birbirini çeviren çarklar haline getirilebilir (Eraslan Taşpınar, 2016, ss.335-342).

Öğrenmek istediklerimize veya o an ihtiyacımız olan bilgiye ya da olguya günümüzde çok kolay ulaşabiliyoruz. Ulaşılan bilginin kolay anlaşılabilir, okunabilir ve görseller ile desteklenmesi, günümüz öğrencisi için dikkate değer olmuştur. Bu durum ister istemez eğitim sisteminin de değişikliğe gitmesini sağlamış görsel iletişimin yoğun olarak kullanıldığı günümüzde, eğitim sisteminin çağa ayak uydurmasını kaçınılmaz kılmıştır. Bu bağlamda öğrencilerin ve öğretmenlerin günümüz eğitiminde akıllı tahta, tablet ve bilgisayar kullanarak bilgiye hızlı ve kolay ulaşması ve bunu görsellerle sağlaması bir anlamda görsel beceriyi devreye sokmuştur. Aynı zamanda müfredat programlarının dijitalleşmesine bağlı olarak görsel imgelerin daha renkli ve hareketli hale gelmesi, ders konuları işlenirken çeşitli görsellerle desteklenerek bilginin öğretilmesi, görsel okuryazarlık becerilerinin oluşmasına katkısı olmaktadır. Öğretmenlerin ölçme ve değerlendirme sınavlarında görsel okuryazarlık becerisi gerektirecek sorulara yer vermesi de önem arz etmektedir. Nihai olarak, görsel okuryazarlık becerilerinin, öğrencilerin akademik başarı puanlarına hangi oranlarda etki ettiğinin belirlenmesi ile genel ve yaygın öğretim ortamlarındaki faktörlerin iyileştirilmesi ve aynı zamanda görsel okuryazarlık becerisi kazanımına yönelik doğru adımların atılması ve yeni yaklaşımların oluşturulmasına katkısı olacağı düşünülmektedir.

İlgili Araştırmalar

Karaçam (2020), ortaöğretimlerdeki öğrencilerin görsel okuryazarlık düzeyini, eleştirel düşünme düzeyleri arasındaki ilişkiyi belirlediği Şanlıurfa-Siverek örnekleminde; ortaöğretim görsel okuryazarlık düzeylerini ölçmek için kendisi tarafından geliştirilen görsel okuryazarlık ölçeğinden alınan puanları okul türü, sınıf düzeyi, sanata ilgi duyma durumu, gazete veya dergi okuma alışkanlığı, günlük ekran kullanım sıklığı, sinema veya tiyatroya gitme durumuna göre anlamlı farklılıklar göstermiştir. Öğrencilerin eleştirel düşünme düzeyleri üzerindeki değişkenlere ilişkin, görsel okuryazarlık düzeylerinin ortak etkisi anlamlı bulunmuştur. Öğrencilerin görsel okuryazarlık düzeyleri ile eleştirel düşünme düzeyleri arasındaki ilişkinin pozitif ve yüksek düzeyde anlamlı olduğu sonucuna ulaşmıştır. Öğrencilerin görsel

okuryazarlık düzeyleri ve eleştirel düşünme düzeyleri arasında değişkenler açısından pozitif yönde anlamlı ilişkiler bulunmuştur.

Özdemir ve Göktepe Yıldız'ın (2015) yayımlamış olduğu “Yedinci Sınıf Öğrencilerinin Görsel Okuryazarlık Düzeylerinin İncelenmesi” ile ilgili araştırma 76 öğrencinin katılımı ile yapılmıştır. Veri toplama aracı olarak; Kiper, Arslan, Kayıcı ve Akgün (2012), tarafından geliştirilmiş olan “Görsel Okuryazarlık Yeterlikleri Ölçeği” kullanılmıştır. Bu çalışmada öğrencilerinin görsel okuryazarlık düzeylerinin matematik başarılarına, zekâ türlerine ve cinsiyetlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiştir. Öğrencilerin görsel okuryazarlık becerileri, zekâ türleri ve matematikte akademik başarıları arasındaki ilişkiler tablolar halinde karşılaştırılmıştır. Yedinci sınıf öğrencilerinin araştırma verilerinin analizine göre öğrencilerin orta düzeyde görsel okuryazarlık yeterliliğine sahip olduğunu, ayrıca betimsel olarak öğrencilerinin matematik dersinde ki akademik başarıları incelendiğinde yüksek olduğu görülmektedir. Ölçeğin alt boyutlarından alınan değerlere göre ofis yazılımları kullanarak görselliğe önem verebilme alt boyutu için öğrenciler orta seviyededir. Ölçeğin diğer alt boyutlarından öğrenciler aldıkları puanlara göre yüksek seviyededirler. Basılı görsel materyalleri tanımlayabilme, görsel yorumlayabilme, günlük hayatta karşılaşılan görsel mesajları ayırt edebilme, araçlar kullanarak görsel üretebilme, görsellerdeki mesajları algılayabilme alt boyutlarındaki becerilere büyük oranda sahip oldukları görülmüştür.

Araştırmanın diğer sonuçlarına göre, öğrencilerin görsel okuryazarlık düzeyleri matematik dersindeki akademik başarılarına göre istatistiksel oranlara göre belirgin bir farklılık göstermemektedir. Görsel okuryazarlık düzeyleri ile mevcut zekâ türleri arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir. Araştırmadan elde edilen bir diğer sonuca göre yedinci sınıf öğrencilerinin görsel okuryazarlık yeterlilikleri cinsiyet değişkenine göre farklılık göstermektedir. Görsel okuryazarlık yeterlilik düzeylerinin cinsiyetler arasındaki farklılıklarında kız öğrencilerin erkeklere göre görsel okuryazarlık yeterlilikleri daha yüksek orandadır. Sonuç olarak yedinci sınıf öğrencilerinin görsel okuryazarlık düzeyleri ile matematik dersindeki akademik başarıları arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Benzer şekilde öğrencilerin görsel okuryazarlık düzeyleri ile sahip oldukları zekâ türleri arasında anlamlı bir ilişki elde edilememiştir.

Hekimoğlu (2016) “Ortaokul 8. Sınıf Öğrencilerinin Görsel Okuryazarlık Düzeylerinin Değerlendirilmesi” adlı araştırmasında; ortaokul sekizinci sınıf öğrencilerinin demografik bilgilerine göre görsel okuryazarlık başarı düzeyinin değerlendirilmesi yapılmıştır. Bu amaçla da öğrencilerin demografik bilgilerini öğrenmemizi sağlayan kişisel bilgi formu hazırlanmıştır. Bununla birlikte öğrencilerin görsel okuryazarlık başarı düzeyini ölçmeye yarayan 32 soruluk

başarı testi kullanılmıştır. Araştırmada betimsel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırma 2014-2015 eğitim öğretim yılının 2. döneminde 6 devlet okulu ve 3 özel okulda; 479 öğrenciye uygulanmış olup, çalışmada 461 öğrencinin görsel okuryazarlık başarı düzeyi değerlendirilmiştir. Araştırmada öğrencilerin görsel okuryazarlık başarı düzeyinin demografik bilgilerine göre anlamlı bir ilişki olup olmadığı SPSS 17 paket programında kay- kare testi yapılarak değerlendirilmiştir. Araştırmada çıkan bulgulara; öğrencilerin görsel okuryazarlık başarı düzeyinin okul türüne göre anlamlı bir ilişki bulunduğu saptanmıştır. Öğrencilerin görsel okuryazarlık başarı düzeyinin cinsiyete göre anlamlı bir ilişki bulunduğu saptanmıştır. Öğrencilerin görsel okuryazarlık başarı düzeyinin çoğunlukta yaşadığı yere göre anlamlı bir ilişki bulunduğu saptanmıştır. Öğrencilerin görsel okuryazarlık başarı düzeyinin anne eğitim durumuna göre bir anlamlı ilişki bulunduğu saptanmıştır. Öğrencilerin görsel okuryazarlık başarı düzeyinin baba eğitim durumuna göre anlamlı bir ilişki bulunduğu saptanmıştır. Öğrencilerin görsel okuryazarlık başarı düzeyinin bilgisayar kullanma sıklığına göre anlamlı bir ilişki bulunduğu saptanmıştır. Öğrencilerin görsel okuryazarlık başarı düzeyinin bilgisayar tasarımı amaçlı kullanmasına göre anlamlı bir ilişki bulunduğu saptanmıştır. Öğrencilerin görsel okuryazarlık başarı düzeyinin internet kullanma sıklığına göre anlamlı bir ilişki bulunduğu saptanmıştır. Öğrencilerin görsel okuryazarlık başarı düzeyinin televizyon izleme sıklığına göre anlamlı bir ilişki bulunduğu saptanmıştır. Öğrencilerin görsel okuryazarlık başarı düzeyinin tiyatroya ve sinemaya gitme sıklığına göre anlamlı bir ilişki bulunduğu saptanmıştır. Öğrencilerin görsel okuryazarlık başarı düzeyinin sanatsal etkinliklere katılma sıklığına göre anlamlı bir ilişki bulunduğu saptanmıştır. Öğrencilerin görsel okuryazarlık başarı düzeyinin sanatsal üretim ve tasarım yapmasına göre anlamlı bir ilişki bulunduğu saptanmıştır. Öğrencilerin görsel okuryazarlık başarı düzeyinin; akıllı telefona sahip olma, sosyal medyayı kullanma sıklığı ve evine gazete alınma sıklığına göre anlamlı bir ilişki bulunmadığı sonucuna varılmıştır. Bu bulgular sonucunda görsel okuryazarlık başarı düzeyinin öğrencilerin demografik bilgilerine göre değiştiği sonucu elde edilmiştir. Görsel okuryazarlığa yönelik bu çalışma gelecekte yapılabilecek görsel okuryazarlıkla ilgili araştırmalara ışık tutabilir.

Çelik (2017) “Türkçe Derslerinde Görsel Okuryazarlık Yoluyla Okuma Becerilerinin Geliştirilmesi: Bir Karma Yöntem Çalışması” adlı tezinde; ortaokul yedinci sınıf kademesinde görsel okuryazarlık becerisi için hazırlanmış olan etkinliklerin öğrencilerin görsel okuryazarlık becerileri ve okumaya karşı tutumları üzerinde etkisi olup olmadığını araştırmıştır.

Araştırmanın alt problemlerinde; görsel okuryazarlık becerisi etkinlikleri uygulanan grup ile uygulanmayan grubun görsel okuryazarlık becerisi puanları ve grubun okumaya karşı tutum puanları arasında anlamlı bir farklılık olmadığını belirlemiştir. Ancak ortalamalara

bakıldığı zaman, deney grubunun ortalamasının kontrol grubundan daha yüksek olduğu görülmüştür. Görsel okuryazarlık becerisi etkinlikleri uygulanan grubun görsel okuryazarlık becerisi düzeyinin cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermediğini belirlemiştir. Ancak ortalamalara bakıldığı zaman; erkek ve kız öğrenciler arasında cinsiyet yönünden görsel okuryazarlık becerisi benzerdir şeklinde yorum yapılabilir. Görsel okuryazarlık becerisi etkinlikleri uygulanan grubun TV seyretme sıklığına göre görsel okuryazarlık düzeyinde anlamlı bir farklılaşma olduğunu belirlemiştir. Öğrencilerin görsel okuryazarlık becerisi etkinlikleriyle ders almalarının ardından, televizyon daha az izleyen öğrencilerde başarının fazla olduğu görülmüştür. Görsel okuryazarlık becerisi etkinlikleri uygulanan grubun görsel okuryazarlık becerilerinin değerlendirmesinde resimsel gösterim oluşturmaları ve yorumlamalarının genel olarak yeterli düzeyde olduğunu tespit etmiştir. Son alt problemde ise görsel okuryazarlık becerisi etkinliklerine ilişkin öğretmen ve öğrenci görüşleri, görsel okuryazarlık becerisi etkinliklerinin dersin daha etkili geçmesini sağladığı yönünde fikir beyan etmiştir.

Özkubat (2015) “Görsel Farkındalık Eğitim Programının 5-6 Yaş Çocuklarının Görsel Okuryazarlıklarına Etkisinin İncelenmesi” konulu araştırma sonucunda, deney ve kontrol grubu arasında görseli ayırt etme, görseli yazma ve görseli yorumlama boyutları, son test puanları ve son test puanları açısından, deney grubu çocuklarının lehine anlamlı farklılık tespit etmiştir ($p<,05$). Ayrıca deney grubuna son testten dört hafta sonra uygulanan kalıcılık testi sonuçları, eğitimin etkisinin korunduğuna işaret etmiştir ($p>,05$). Bu sonuçlar doğrultusunda araştırmanın temelde çocukların görsel okuryazarlıklarını etkilediği görülmüştür.

Eraslan Taşpınar (2016) “Sanat Eğitiminin Görsel Okuryazarlık Becerilerine Etkisi” konulu makalesinde genel tarama modeli kullanarak belirlediği çalışma grubunu Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalında öğrenim gören 44 birinci sınıf öğrencisi oluşturmuştur. Öğrenciler sanat eğitimi alan ve almayanlar olarak iki gruba ayrılmıştır. Sanat eğitimi alıp almamaları Güzel sanatlar lisesi ve diğer liseler olarak belirlenmiştir. Güzel sanatlar liselerinden mezun olanlar sanat eğitimi almış olan öğrenci grubunu, alan dışı bir liseden mezun olan öğrenciler ise sanat eğitimi almamış olan grubu oluşturmuştur. Veri toplama aracı olarak “Görsel Okuryazarlık Ölçeği” kullanılmıştır. Araştırma sonucunda elde edilen verilere göre araştırmaya katılan öğrencilerin görsel okuryazarlık yeterlikleri ölçeğinin genelinden aldıkları puan ortalaması sonuçlarına göre öğrencilerin görsel okuryazarlık yeterliklerinin yüksek olduğu görülmüştür. Araştırma sonuçları sanat eğitiminin görsel okuryazarlık becerilerini olumlu yönde etkilediğini göstermektedir. Bu sonuç içinde olduğumuz yeni görsel çağda öğrencilerin görsel okuryazarlık becerilerine her zamankinden daha çok ihtiyacı olduğunu vurgulamakta ve

bu becerileri edinmede sanat eğitiminin önemine dikkat çekmektedir. Bu nedenle, sanat eğitimi almış kişilerde bu becerilerin daha etkin bir şekilde kullanılması sanat eğitiminin hedeflerinden biri olmalıdır, sonucuna varılmıştır.

Eraslan (2019) “Ortaokul 8. sınıf görsel sanatlar dersinde pedagojik sanat eleştirisi yönteminin öğrencilerin görsel okuryazarlık becerilerine olan etkisi” konulu araştırmasında 2017-2018 eğitim-öğretim yılında Ağrı İl Milli Eğitim Müdürlüğü’ne bağlı bir devlet okulunun 8’inci sınıfında öğrenim gören 60 kız ve 30 erkek olmak üzere 90 öğrenci üzerinde gerçekleştirmiştir. Bu öğrencilerin 45’i kontrol grubu ve 45’i ise deney grubunu oluşturmaktadır. Kontrol ve deney grupları rasgele belirlenmiştir. Deney grubunda 6 hafta ve haftada 1 saat müfredatla birlikte görsel okuryazarlığı geliştirici pedagojik sanat eleştirisi yöntemi uygulanırken, kontrol grubunda sadece görsel sanatlar müfredat programı uygulanmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak Kiper, Aslan, Kıyıcı ve Akgün (2012) tarafından geliştirilen ‘‘Görsel Okuryazarlık Yeterlilikleri Ölçeği’’ kullanılmıştır. ‘‘8. Sınıf öğrencilerinin görsel sanatlar dersinde pedagojik sanat eleştirisi yönteminin öğrencilerin görsel okuryazarlık becerilerine etkisinin’’ deney ve kontrol grupları arasında yapılan uygulama sonucunda anlamlı bir farklılığın olup olmadığı Görsel Okuryazarlık Yeterlilikleri Ölçeği’’ ile ön test ve son test kullanılarak tespit edilmeye çalışılmıştır. Araştırmanın bulgularına dayalı olarak ulaşılan sonuçlar üç alt amaç altında, ilgili literatür ile karşılaştırılarak tartışılmış ve bu sonuçlara yönelik olarak önerilere yer verilmiştir.

Verilerin analizinden elde edilen bulgulara göre 8. Sınıf Görsel Sanatlar derslerinde öğrencilere verilen pedagojik sanat eleştirisinin öğrenciler üzerinde görsel okuryazarlık becerilerine ilişkin olumlu ya da olumsuz sonucunun olup olmadığı, deney öncesi ve sonrasında anlamlı bir farkın olup olmadığı incelenmiştir. Deney grubunda pedagojik sanat eleştirisi yöntemiyle ve kontrol grubunda sadece görsel sanatlar müfredat programı ile görsel sanatlar dersler işlendikten sonra Görsel okuryazarlık ölçeği son test olarak her iki gruba uygulanmıştır. Deney ve kontrol gruplarındaki öğrencilerin Görsel okuryazarlık ölçeği son test puanları arasında fark deney grubu lehine anlamlı bulunmuştur.

Doğru (2014) “Lise Düzeyi Görsel Sanatlar Dersinin Öğrencilerin Görsel Okuryazarlık Becerilerinin Gelişimine etkisi” konulu tez çalışmasında, lise düzeyinde görsel sanatlar dersinin görsel okuryazarlık becerileri gelişiminde etkisinin olup olmadığını araştırmıştır. Görsel sanatlar dersi alan ve almayan öğrenciler araştırma konusu yapılmıştır. Bu çalışmada karma yöntem kullanılmıştır. Buna dayalı olarak nicel ve nitel veriler ayrı ayrı toplanarak analiz edilmiştir. Araştırma grubunu, 2012-2013 eğitim ve öğretim yılında lise 11. sınıf öğrencileri oluşturmuştur. Öğrencilerin görsel okuryazarlık beceri düzeylerinin tespit edilmesi için görsel

okuryazarlık beceri testi uygulanmıştır. Uygulanan beceri testi ölçeği sonucunda; ortaöğretim 11. Sınıf düzeyinde Görsel Sanatlar eğitimi dersi alan öğrencilerin, almayan öğrencilerden, görsel okuryazarlık düzeyleri konusunda belirgin bir farklılık gözlemlenmemiştir. Öğrencilerin mutlak başarı düzeylerine görsel sanatlar dersi alan ve almayanlar bağlamında bakıldığında ise on kriterde benzer düzeyde oldukları görülmüştür. Öğrencilerin kriterlerde genel olarak benzer düzeyde olmuş olmaları ise görsel sanatlar dersinde verilen içeriğin öğrencilerin görsel okuma becerileri üzerinde dersi almayanlara oranla daha fazla etkilenmediği sonucuna varılmıştır; şeklinde açıklamıştır.

Çalışma kapsamında öğrenciler için Görsel Okuryazarlık Beceri Testi (GÖBT) ölçeği kullanılmış ve öğretmenler için yarı- yapılandırılmış görüşme formuyla bu dersin etkisi hakkında görüşleri alınmıştır. Araştırma sonuçları, belirlenen kriterler doğrultusunda görsel sanatlar dersi alan ve almayan katılımcıların uygulama sonrası istatistiksel anlamda bir farklılık olmadığı ve bu süreçte görüşler arasında bir nitelik saptanmadığını, öğrenciler arasında sıra ortalaması en yüksek Fen, en düşükse TS bölümlerinde yer alan öğrenciler olduğunu, görsel okuryazarlık yeterliliklerinin görsel sanatlar dersini alan ve almayan öğrencilere yönelik analizde bölümlere göre farklılık gösterdiği, öğretmenlerle gerçekleştirilen görüşme formunun sonuçlarına göre ise öğretmenlerin bu ders kapsamında tam donanımlı olmadıklarını göstermektedir.

Yerlikaya (2015) “Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalı Öğretmen Adaylarının Görsel Okuryazarlıkları” adlı tez çalışmasını; görsel ile sürekli iç içe olan Resim-İş Eğitim Anabilim Dalı öğretmen adaylarının görsel okuryazarlıklarının nasıl olduğunun betimlenmesi amacıyla yapmıştır. Nitel olan bu çalışmanın örneklemini Türkiye’deki devlet üniversitelerinin Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalı 1. ve 4. sınıfta bulunan 140 adet öğretmen adayı oluşturmuştur. Amacına göre tanılayıcı, uygulama biçimine göre de kesitsel olan çalışmada verilerin toplanmasında araştırmacı tarafından geliştirilen, verilen soru ve görsellere yazılı yanıt istendiği, 9 tane açık uçlu sorudan oluşan bir veri toplama aracı kullanılmıştır. Veriler; nitel veri analizi yapan program aracılığı ile analiz edilmiştir. Verilerin sınıflandırılması sonucunda; görsele erişim, görsel kodlar, görsel çözümleme, görseli yorumlama ve görseli değerlendirme başlıkları oluşturulmuştur. Analiz yapılırken demografik özellikler olarak öğretmen adaylarının yaşı, cinsiyeti, öğretmen adaylarının kayıtlı oldukları üniversite ve üniversitenin bulunduğu bölge dikkate alınmıştır. Elde edilen tüm veriler bulgular bölümünde resim, şekil, grafik ve tablo halinde aktarılmıştır.

Yapılan analiz sonucunda öğretmen adaylarının verdikleri yanıtların, çoğunlukla soruya karşılık gelen yanıtlar olmadığı; görselin doğrultusu ve içeriğinin öğretmen adaylarının yanıtlarının belirleyicisi olduğu gözlemlenmiştir. Öğretmen adaylarının öğrenim gördükleri sınıf seviyelerinin farklı olması sebebi ile görsel okuryazarlık seviyelerinde belirgin farklılıklar olmadığı belirlenmiştir. Bu duruma; görsel okuryazarlık veya benzeri ders ya da derslerin olmamasının sebep olabileceği sonucuna ulaşılmış, önerilerde bulunulmuştur.

Çimen ve Aygüner (2016) araştırmalarında “Sekizinci Sınıf Öğrencilerinin Görsel Matematik Okuryazarlığı Öz Yeterlik Algıları İle Gerçek Performanslarının İncelenmesi” konulu tezde, araştırmasının amacı sekizinci sınıf öğrencilerinin görsel matematik okuryazarlığı öz yeterlilik algılarıyla gerçek matematik okuryazarlığı performansları arasındaki ilişkinin boyutunu öğrenmektir. Eskişehir ili bir devlet ortaokulda eğitim gören 140 öğrenci ile çalışılmıştır. Beydemir ve Duran tarafından geliştirilmiş olan “Görsel Matematik Okuryazarlığı Öz Yeterlilik Algı Ölçeği” ve araştırmacılar tarafından geliştirilmiş olan “Görsel Matematik Okuryazarlığı Performans Testi” araştırmanın veri toplama araçları olarak kullanılmıştır. Araştırma sonucunda bu öğrencilerin görsel matematik okuryazarlığı öz yeterlilik algıları ile gerçek performansları arasında anlamlı bir ilişki çıkmamıştır. Buna karşılık, alinyazında yer alan ilgili araştırmalarda matematik başarısı ile matematik okuryazarlığı öz yeterlilik algısı arasında pozitif yönde olumlu bir ilişki görülmektedir. Yapılan araştırmadan elde edilen sonuçlar doğrultusunda öğrencilerde bu becerinin geliştirilmesine katkı sağlanması açısından “Görsel Matematik Okuryazarlığı” ile ilişkili araştırmaların artırılması amaçlı bazı öneriler tezde sunulmuştur.

Kıran (2008) “İlköğretim 5. Sınıf Öğretmen ve Öğrencilerinin Görsel Okuryazarlık Üzerine Bir Araştırma” adlı çalışmasında öğretmenlerin kişisel bilgilerini içeren “kişisel bilgi formu” (A bölümü), görsel okuryazarlığa yönelik öğretmen yeterliliklerinin ve öğrenci düzeylerinin belirlenmesi ile ilgili olan otuz ikişer maddelik B ve C bölümlerinden oluşan anket ile veriler toplamıştır. Verilerin analizinde cinsiyete göre farkın anlamlılığı t testi; kıdeme, mezun olunan okul türüne ve sınıf mevcuduna göre farkın anlamlılığı da tek yönlü Varyans analizi (ANNOVA-F testi) yöntemleri ile analiz edilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre; öğretmenlerin çoğu, görsel okuryazarlığa, görsel öğrenmeye, görsel dile yönelik yeterlidir. Öğrenci düzeylerinin çoğunun, görsel okuryazarlığa, görsel ayırt etmeye, görsel dile yönelik olarak yüksek olduğu düşünülmektedir. Bulgulara göre; sınıf öğretmenleri görsel okuryazarlığa, görsel öğrenmeye, görsel okuryazarlıkla ilgili sınırlılıklara, görsel dile ve renk ipuçlarına yönelik maddelerin çoğuna “genellikle” katılmaktadır. Öğretmenler, öğrencilerin

görsel okuryazarlık, görsel ayırt etme ve görsel dil düzeylerine yönelik maddelere “genellikle” katılmaktadır.

Araştırma sonuçlarına göre; öğretmenlerin çoğu, görsel okuryazarlığa, görsel öğrenmeye, görsel dile yönelik yeterlidir. Öğrenci düzeylerinin çoğunun, görsel okuryazarlığa, görsel ayırt etmeye, görsel dile yönelik olarak yüksek olduğu düşünülmektedir; şeklinde bir sonuca ulaşılmıştır. Sınıf Öğretmenlerinin görsel okuryazarlığa yönelik yeterlilikleri cinsiyetlerine göre anlamlı bir farklılık gösterdiği bulunmuştur. Öğretmenlerin cinsiyetlerinin, görsel okuryazarlığa yönelik yeterliliklerini etkilediği söylenebilir.

Kocaarslan ve Çeliktürk (2013) “Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Görsel Okuryazarlık Yeterliliklerinin Belirlenmesi” konulu araştırmalarında, Eğitim Fakültesi öğrencilerinin görsel okuryazarlık yeterliliklerini ve aynı zamanda çeşitli değişkenlerin görsel okuryazarlık yeterlilikleri ile herhangi bir ilişkisinin olup olmadığını araştırıp yorumlamışlardır. Araştırmanın sonucunda öğrencilerin görsel okuryazarlık düzeylerinin yüksek olduğu ve bu durumun akademik başarıyla pozitif yönde bir etkisi olduğu ortaya çıkmıştır. Araştırmada; görsel okuryazarlık yeterliği yüksek olan bireylerin daha etkili öğrenen olduğunu ve görsel okuryazarlığın akademik başarı durumunu olumlu yönde etkileyebileceği söylenebilir, şeklinde yorumlanmıştır. Araştırma sonucunda üçüncü sınıf öğrencilerinin birinci ve dördüncü sınıflara göre daha yüksek düzeyde görsel okuryazarlığa sahip olduğu ortaya çıkmıştır.

Bozdik (2019) “Görsel Sanatlar Öğretmen Adaylarının Görsel Okuryazarlık Becerilerinin İncelenmesi”, adlı tez çalışmada, görsel sanatlar öğretmeni yetiştiren Resim-İş Öğretmenliği lisans programında okuyan 1. ve 4. sınıf öğrencilerinin görsel okuryazarlık becerileri arasında bir fark olup olmadığının Görsel Okuryazarlık İndeksi’ ne verdikleri cevaplar doğrultusunda incelenmesi ve yorumlanması amaçlanmıştır. Bu nedenle kolay ulaşılabilir bir çalışma grubundan 1. ve 4. sınıftaki öğrencilere Maria Avgerinou’nun geliştirmiş olduğu Görsel Okuryazarlık İndeksi uygulanmış, ve elde edilen verilerle iki grubun görsel okuryazarlık becerilerinin incelenmesine ve karşılaştırılmasına yönelik bir betimleme çalışması yapılmıştır. Ölçme aracı olarak kullanılan indeksin geniş kapsamlı olması ve farklı stillerde sorular içermesinden dolayı oluşabilecek aksaklıkların daha kolay telafi edilebilmesi için araştırma tek bir üniversitenin Resim-İş Öğretmenliği programına uygulanmıştır. Çoklu oturumdan oluşan ölçme aracı, öğrencinin görsel okuryazarlık alanında düşünsel ve görsel yeterliliğini ölçmeyi amaçlamaktadır. Bu incelemeye göre aralarında aldıkları eğitimin süresi ve seviyesi açısından fark olduğu varsayılan iki grubun görsel okuryazarlık düzeylerinin birbirine yakın olduğu saptanmıştır.

Ekerim (2019) Ekerim (2019), lisans öğrencilerinin görsel okuryazarlık seviyelerini birtakım faktörler ile incelediği araştırmasında, elde edilen bulgulardan lisans öğrencilerinin görsel okuryazarlık algı seviyelerinin yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır. Web sayfalarında özellikle görsele yönelme ile görsel okuryazarlık algıları arasında tüm ölçekte ve beş alt boyutta istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunamamıştır. Ancak, üniversite öğrencilerinin görsel okuryazarlıkları ile ilgili algı seviyeleri düştükçe Web sayfasında görsele ve metne bir arada yönelmeleri düşük seviyede de olsa istatistiksel olarak anlamlı şekilde arttığını belirtmiştir. Öte yandan yoruma açık görseller üzerinde uygulanan Performans Testi puanları ile ilgili Görsel Okuryazarlık Ölçeği boyutlarının genelde örtüştüğü ama aralarında anlamlı istatistiksel ilişki olmadığı sonucuna ulaşmıştır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Yöntem

Araştırma Yöntemi

Bu araştırmanın yöntemi nicel olduğundan, genel tarama modeli ile ilişkisel tarama modelinden yararlanılmıştır. Çok sayıda elamanın oluşturduğu bir evrende evren ile ilgili bir yargıya ulaşmak için evrenin tamamı ya da evrenden alınacak bir örneklem, grup veya örneğin üzerinden alınan tarama düzenlemeleri genel tarama modelleri olarak tanımlanır. Tekil veya ilişkisel taramalarda da genel tarama modellerinden yararlanılır. İki ya da daha fazla sayıdan oluşan değişkenler arasında, birlikte değişim durumu ve derecesini belirlemeyi hedefleyen araştırma modeli ilişkisel tarama modeli olarak tanımlanmaktadır. İlişkisel çözümleme iki türlü yapılabilir. Korelasyon türü ilişki ve karşılaştırma yolu ile elde edilen ilişkilerdir (Karasar, 2007).

Örneklem

Araştırmanın örneklemini Elâzığ ili ortaöğretim kurumlarından; Karakaya Fen Lisesi ve Çubukbey Anadolu Lisesinde öğrenim görmekte olan tüm kademelerdeki ortaöğretim öğrencileri oluşturmuştur. Kaya Karakaya Fen Lisesi ve Çubukbey Anadolu Lisesinden 568 öğrenci araştırmaya katılmıştır. Araştırmaya katılanların 349'unu kız öğrenciler, 219'unu ise erkek öğrenciler oluşturmuştur. Öğrencilerden veri almak için Görsel Okuyazarlık Yeterlilikleri ölçeğinden faydalanılmıştır. Oluşturulan kişisel bilgi formunda ise; yaş, cinsiyet, yerleşim yeri, anne-baba eğitimi, gelir düzeyi, evde internet, bilgisayar-tablet olup olmadığı, okul öncesi eğitimi alıp almadığı, lise türü ve not ortalamaları sorulmuştur.

Elazığ Valiliği, İl Milli Eğitim, Ortaöğretim kurumları ve velilerden gerekli resmi izinler alındıktan sonra online olarak oluşturulan formlar üzerinden ölçeklendirme gerçekleştirilmiştir. Öğrencilerden 3 haftalık bir zaman dilimi içinde yanıt vermeleri istenmiştir. Bu durum öğrencilerin zorlanmadan en rahat olabilecekleri bir zamanda yanıt vermeleri bakımından önemli görülmüştür. Okullardaki öğrencilerin tümüne genel ağ üzerinden ulaşılarak, isteğe bağlı olarak soruların tümüne cevap vermeleri sağlanmış, ölçeklendirmeye aykırı olanlar veri kaynaklarına dahil edilmemiştir.

Araştırma kapsamına alınan, ortaöğretim öğrencilerinin tanıtıcı özelliklerine göre dağılımları Tablo 10'da verilmiştir.

Tablo 10. Araştırmaya Alınan Ortaöğretim Öğrencilerinin Tanıtıcı Özellikleri ile İlgili Bulgular (N=568)

		n	%
Cinsiyet	Kız	349	61.4
	Erkek	219	38.6
Yaş	13 yaş	29	5.1
	14 yaş	164	28.9
	15 yaş	131	23.1
	16 yaş	110	19.4
	17 yaş	112	19.7
	18 yaş	22	3.9
	Min-Max	13-18	
	X±S.s	15,31±1,32	
İkamet yeri	Köy	26	4.6
	İlçe	50	8.8
	İl	492	86.6
Ebeveyn eğitim durumu (Anne)	İlkokul	178	31.3
	Ortaokul	78	13.7
	Lise	174	30.6
	Üniversite	138	24.3
Ebeveyn eğitim durumu (Baba)	İlkokul	77	13.6
	Ortaokul	56	9.9
	Lise	158	27.8
	Üniversite	277	48.8
Sosyo- ekonomik durum	1000/2000 TL	60	10.6
	2001/3000 TL	117	20.6
	3001/4000 TL	93	16.4
	4001 TL ve üzeri	298	52.5
Evde internet	Var	524	92.3
	Yok	44	7.7
Bilgisayar/Tablet	Var	474	83.5
	Yok	94	16.5
Okul öncesi eğitimi	Var	445	78.3
	Yok	123	21.7
Okul türü	Fen Lisesi	242	42.6
	Anadolu Lisesi	326	57.4
Sınıf düzeyi	9. sınıf	262	46.1
	10. sınıf	116	20.4
	11. sınıf	105	18.5
	12. sınıf	85	15.0
Not ortalaması	76- 80	13	2.3
	81- 85	44	7.7
	86- 90	80	14.1
	91- 95	203	35.7
	96- 100	228	40.1
	Min-Max	76-100	
	Gruplar için ortalama	93.18	

Tablo 10 incelendiğinde araştırmaya alınan ortaöğretim öğrencilerinin % 61.4'ü kız, % 38.6'sı erkek, % 5.1'i 13 yaşında, % 28.9'u 14 yaşında, % 23.1'i 15 yaşında, % 19.4'ü 16 yaşında, % 19.7'si 17 yaşında, % 3.9'u 18 yaşında, yaşlarının aralığı 13-18 ve aritmetik

ortalaması 15.31 ± 1.32 , % 4.6'sı köyde yaşıyor, % 8.8'i ilçede yaşıyor, % 86.6'sı ilde yaşıyor, % 31.3'ünün annesi ilkokul mezunu, % 13.7'sinin annesi ortaokul mezunu, % 30.6'sının annesi lise mezunu, % 24.3'ünün annesi lisans mezunu, % 31.6'sının babası ilkokul mezunu, % 9.9'unun babası ortaokul mezunu, % 27.8'inin babası lise mezunu, % 48.8'inin babası lisans mezunu, % 10.6'sının geliri 1000/2000 TL arasında, % 20.6'sının geliri 2001/3000 TL arasında, % 16.4'ünün geliri 3001/4000 TL arasında, % 52.5'inin geliri 4001 TL ve üzerinde, % 92.3'ünün evinde internet var, % 7.7'sinin evinde internet yok, % 83.5'inin bilgisayar/tablet var, % 16.5'inin bilgisayar/tablet yok, % 78.3'ünün okul öncesi eğitimi var, % 21.7'sinin okul öncesi eğitimi yok, % 46.1'i 9. sınıfta, % 20.4'ü 10. sınıfta, % 18.5'i 11. sınıfta, % 15'i 12. sınıfta, % 2.3'ünün not ortalaması 76- 80, % 7.7'sinin not ortalaması 81- 85, % 14.1'inin not ortalaması 86- 90, % 35.7'sinin not ortalaması 91- 95, % 40.1'inin not ortalaması 96- 100, gruplanmış veriler için notların aritmetik ortalamasının 93.18 olduğu görülmektedir.

Veri Toplama Araçları

Bu araştırmadaki veri toplama araçları, Görsel Okuryazarlık Yeterlilikleri Ölçeği ve Kişisel Bilgi Formu'dur (Ek 1).

Kişisel Bilgi Formu

Öğrencilere ilişkin çeşitli verileri toplamak için düzenlenen kişisel bilgi formu ile sırasıyla; yaş, cinsiyet, yerleşim yeri, anne-baba eğitimi, gelir durumu, internet durumu, bilgisayar-tablet durumu, okul öncesi eğitimi alıp almadığı, lise türü ve not ortalamasını belirlemek için oluşturulmuştur.

Görsel Okuryazarlık Yeterlilikleri Ölçeği

Bu araştırma ile, Elâzığ İli Ortaöğretim Kurumlarında oluşturulan araştırma grubuna dayanarak “Ortaöğretim öğrencilerinin görsel okuryazarlık becerilerini etkileyen faktörler ve akademik başarı ile olan ilişkinin belirlenmesi” amacıyla; Kiper, Aslan, Kıyıcı ve Akgün'ün (2012) geliştirdiği “Görsel Okuryazarlık Yeterlilikleri Ölçeği”nden faydalanılmıştır. Beşli Likert tipi olarak düzenlenen ölçeğin 6 alt boyutu ve 29 maddesi bulunmaktadır. Ölçekteki birinci alt boyut, ofis yazılımlarını kullanarak görselliğe önem verebilme (m13-m19), ikinci alt boyut, basılı görsel materyalleri tanıyabilme (m26-m29), üçüncü alt boyut, görsel yorumlayabilme (m30-m34), dördüncü alt boyut, günlük hayatta karşılaşılan görsel mesajları ayırt edebilme (m23-m37), beşinci alt boyut araçlar kullanarak görsel üretebilme (m1- m5) ve altıncı alt boyut, görsellerdeki mesajları algılayabilme (m9-m11) şeklinde oluşturulmuştur. Ölçekte ki derecelendirme basamakları, “kesinlikle yapamam, yapamam, az çok yaparım, yaparım ve kolaylıkla yaparım” olarak sıralanmıştır.

Görsel Okuryazarlık Yeterlilikleri Ölçeği (GOYÖ) alt boyut sıralamaları ve kısaltmaları aşağıdaki gibi belirlenmiştir.

1. **Birinci alt boyut**, [(OYKGÖV) = (Ofis Yazılımları Kullanarak Görselliğe Önem Verebilme)].
2. **İkinci alt boyut**, [(BGMT) = (Basılı Görsel Materyalleri Tanıyabilme)].
3. **Üçüncü alt boyut** [(GY) = (Görsel Yorumlayabilme)].
4. **Dördüncü alt boyut** [(GHKGMAE) = (Günlük Hayatta Karşılaşılan Görsel Mesajları Ayırt Edebilme)].
5. **Beşinci alt boyut** [(AKGÜ) = (Araçlar Kullanarak Görsel Üretebilme)].
6. **Altıncı alt boyut** [(GMA) = (Görsellerdeki Mesajları Algılayabilme)].

Ölçekteki ve araştırmadaki iç tutarlılık Cronbach Alpha katsayısı ölçekte 0.94 araştırmada ise 0.90' dır . Ölçekte iç tutarlılık rakamları alt boyutlarda ölçek ve araştırmada şöyledir; ofis yazılımlarını kullanarak görselliğe önem verebilme; ölçekte 0.89, araştırmada 0.78, basılı görsel materyalleri tanıyabilme; ölçekte 0.83, araştırmada 0.68, görsel yorumlayabilme; ölçekte 0.86, araştırmada 0.77, günlük hayatta karşılaşılan görsel mesajları ayırt edebilme; ölçekte 0.78 araştırmada 0.80, araçlar kullanarak görsel üretebilme; ölçekte 0.77 araştırmada 0.80 ve görsellerdeki mesajları algılayabilme; ölçekte 0.68 araştırmada 0.71' tir. Varılan değerleri incelediğimizde ölçek verilerine göre araştırma verilerinin güvenilirlik yönünden başarılı olduğunu göstermektedir.

Görsel Okuryazarlık Yeterlilikleri Ölçeğinin içyapı tutarlılığının tespiti için Cronbach Alfa katsayısı Tablo 11' de gösterilmiştir .

Tablo 11. Görsel Okuryazarlık Yeterlilikleri Ölçeğinin Cronbach Alfa Katsayısı

Ölçekler	Cronbach Alfa katsayısı	Madde sayısı
Ofis yazılımları kullanarak görselliğe önem verebilme	.780	7
Basılı görsel materyalleri tanımlayabilme	.682	4
Görsel yorumlayabilme	.775	5
Günlük hayatta karşılaşılan görsel mesajları ayırt edebilme	.805	5
Araç kullanarak görsel üretebilme	.807	5
Görseldeki mesajları algılayabilme	.712	3
Görsel okuryazarlık yeterlilikleri ölçeği	.905	29

Süreç ve Uygulama

Bu araştırmadaki, “Görsel Okuryazarlık Yeterlilik Ölçeği”ni (GOYÖ) geliştiren araştırmacılardan gerekli izinler alınarak kullanılmıştır. Kişisel veri toplama araçlarının

kullanımına yönelik olarak, önce Atatürk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü aracılığı ile etik kurul kararı daha sonra Elâzığ İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nün ilgili birimlerinden araştırma izni alınmıştır. Veri toplama sürecinde, Elâzığ ilinde farklı ortaöğretim okullarında 9-12. sınıflarında araştırma zemini oluşturulmuştur. Bu süreçte okulların idari birimi ve ders öğretmenleri ile iş birliği içinde hareket edilmiştir. 12 maddeden oluşturulan “Kişisel Bilgi Formu” ve 29 maddeden oluşan “Görsel Okuryazarlık Yeterlilikleri Ölçeği” açıklayıcı yönergeler de eklenerek online form haline dönüştürmüştür. Ölçeklerdeki sorulara üç haftalık bir süre diliminde yanıt vermeleri istenmiştir. İşlem sürecinde 9-12. sınıf öğrencilerine yönelik bu araştırmada, bağımsız değişkenlerden oluşan “Kişisel Bilgi Formu” ve değişkenlerin analizleriyle ilişkili geçerliliği ve güvenilirliği test edilmiş olan “Görsel Okuryazarlık Yeterlilikleri Ölçeği” uygulanmıştır. Araştırma uygulanırken isteğe bağlı katılım sağlanmıştır. Ölçekler ile elde edilen ham veriler korunmuş ve öğrencilerin kimlik bilgileri kullanılmamıştır. Araştırma ders öğretmenlerinin gönüllülük esasına dayalı yardımı ve eğitim- öğretimi engellenmeyecek şekilde gerçekleştirilmiştir.

Verilerin Analizi

Araştırmanın analizinde kullanılan, Görsel okuryazarlık yeterlilik ölçeği, 5’li Likert tipi olduğu için verilerin elde edilmesi, en az yeterlilik değerinden, en yüksek yeterlilik değerine doğru puanlandırılmıştır. Ortalamaların anlamlandırılması için, 5’li Likert tipine paralel olarak öğrencilerin görsel okuryazarlık yeterlilik durumlarını içeren puan aralıkları “Kesinlikle Yapamam” (Çok düşük), “Yapamam” (Düşük), “Az Çok Yaparım” (Orta düzey), “Yaparım” (Yüksek) ve “Kolaylıkla Yaparım” (Çok yüksek) şeklinde oluşturulmuştur. Araştırma ile bağımlı (süreksiz) değişken olan Görsel Okuryazarlık Yeterliliği Ölçeği alt boyut ve toplam puanları ile ilgili aritmetik ortalamalar ve standart sapmalar hesaplanmıştır. Görsel Okuryazarlık yeterlilik puanları, araştırmanın bağımsız değişkenleri olan cinsiyet, ikamet yeri, ebeveyn eğitimi, evde internet olma durumu, bilgisayar/tablet olma durumu, okul öncesi eğitim durumu, okul türü ve sınıf düzeyi, yaş, sosyo-ekonomik durum ve not ortalaması göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla; Bağımsız Örneklem t-Testi ve öğrencilere ait görsel okuryazarlık yeterliliği puan durumlarının bağımlı değişkenlere göre değişip değişmediğini test etmek amacıyla, Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA)’ nden faydalanılmıştır. Çoklu karşılaştırmalarda grupların birbirinden farkını belirleyebilmek için LSD Post Hoc Testi kullanılmıştır. Görsel okuryazarlık yeterlilik puanları ile akademik ortalamaları arasındaki ilişkinin belirlenmesi için Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Katsayısı hesaplanıp korelasyon çözümlemesi yapılmıştır. Normal dağılım göstermeyen

gruplarda analiz için Kruskal Wallis H testi kullanılmıştır. Araştırmanın istatistiksel çözümlemelerinde anlamlılık düzeyi 0.05 olarak kabul edilmiştir.

Veriler analiz edilirken 7 ayrı istatistiksel analiz kullanılarak, bu analizler SPSS 22.00 istatistik paket yazılımı ile yapılmıştır. Bu analizler şu şekildedir:

1. Yüzde
2. Frekans
3. Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Analizi
4. Bağımsız Örneklem t-Testi
5. Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA)
6. LSD Post Hoc testi
7. Kruskal Wallis H testi

Verilerin normal dağılıma uygun olup olmadığını anlamak için elde edilen analizler sonucunda Skewness ve Kurtosis değerlerinin tümü -1.96 ile + 1.96 aralığındadır. Histogram, Q-Q ve Detrendet grafikleri incelendiğinde dağılım durumu normal ve uygun şekildedir. Elde edilen bulgular sonucunda normal dağılıma uyduğu tespit edilen verilerin analizinde n sayısı 30' dan çok olan gruplarda parametrik analizler yapılmıştır.

Tablo 12. *Skewness ve Kurtosis Analizleri*

	Skewness	Kurtosis
Ofis Yazılımları Kullanarak Görselliğe Önem Verebilme	-.188	.376
Basılı Görsel Materyalleri Tanımlayabilme	-.292	.037
Görsel Yorumlayabilme	-.536	.045
Günlük Hayatta Karşılaşılan Görsel Mesajları Ayırt edebilme	-.961	1.445
Araç Kullanarak Görsel Üretebilme	-.232	-.439
Görseldeki Mesajları Algılayabilme	-.230	-.157
Görsel Okuryazarlık Yeterlilikleri Ölçeği	-.265	1.095

Araştırmacı Rolü

Bu çalışmada Elâzığ ilinde farklı iki ortaöğretim okulu olan Kaya Karakaya Fen Lisesi ve Çubukbey Anadolu Lisesi idari birimleri ile görüşülerek gerekli izinler alınmış ve 9-12. sınıflarında araştırma zemini oluşturulmuştur. İki ortaöğretim kurumunda, öğrencilere ölçeklerin doldurulması aşamasında araştırma ölçekleri ile ilgili açıklamalar yapılmıştır. Bu süreçte idari birimler ve öğretmenler ile iş birliği içinde hareket edilmiştir. 12 maddeden oluşan “Kişisel Bilgi Formu” ve 29 maddeden oluşan “Görsel Okuryazarlık Yeterlilikleri Ölçeği” açıklayıcı yönergeler de eklenerek online olarak form halinde getirilmiştir. İşlem sürecinde ise öğrenciler çalışmada kullanılacak “Kişisel Bilgi Formu” ve “Görsel Okuryazarlık Yeterlilikleri Ölçeği”ni belirlenen üç haftalık süre içinde yanıtlamışlardır.

Toplanan veriler gözden geçirilerek araştırmaya aykırılık teşkil edenler ayıklanmıştır. Verilerin istatistiksel analizde SPSS 22.00 istatistik paket programı kullanılmıştır.

Geçerlik ve Güvenirlik

Araştırmada veri toplama aracı olarak kullanılacak bağımlı değişkenlerden oluşan “Kişisel Bilgi Formu” ve değişkenlerin analizleriyle ilişkili geçerliliği ve güvenilirliği test edilmiş olan “Görsel Okuryazarlık Yeterlilikleri Ölçeği” (GOYÖ) kullanılmıştır.

Ortaöğretim öğrencilerinin görsel okuryazarlık becerilerini etkileyen faktörler ve akademik başarı ile olan ilişkinin belirlenmesine yönelik yapılacak bu araştırma kişisel verilerin ve ölçeklerin analizlerinin yapılması SPSS 22.00 istatistik paket programı ile istatistiksel verilere dönüştürülmüştür.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Bulgular

Bu bölümde araştırmada yer alan alt problemlere ait verilerin analizi ile ilgili bulgular yer almaktadır.

Birinci Alt Amaca İlişkin Bulgular

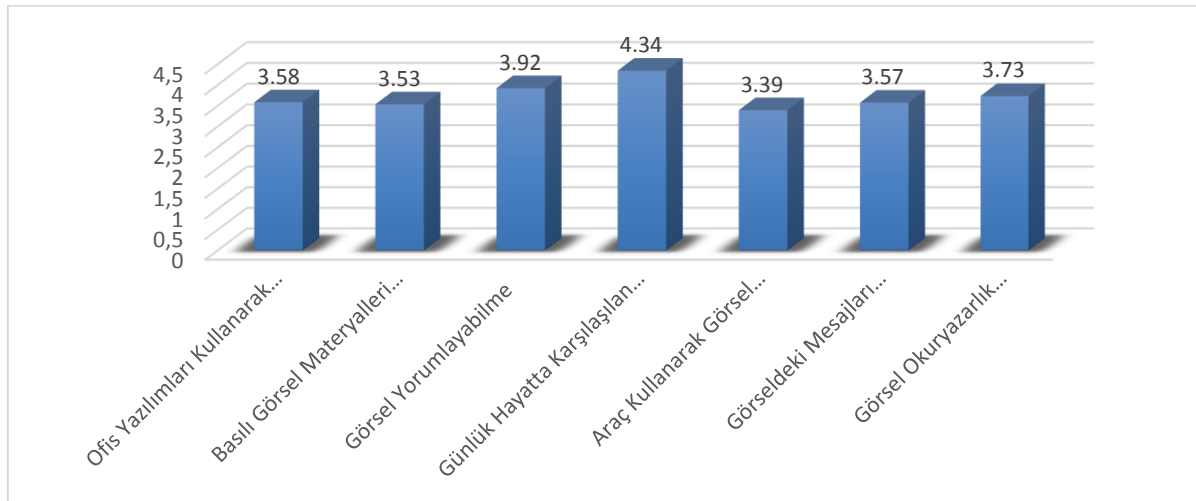
Araştırmanın birinci alt amacında “Ortaöğretim öğrencilerinin görsel okuryazarlık becerileri ne düzeydedir?” sorusunun cevabı aranmıştır. Bu amaçla araştırmaya katılan öğrencilere ait Görsel Okuryazarlık Yeterlilikleri Ölçeği (GOYÖ)’nden aldıkları puanlara ait aritmetik ortalamaları ile standart sapma ölçümleri Tablo 13’de yer almaktadır.

Tablo 13. Ortaöğretim Öğrencilerinin Görsel Okuryazarlık Yeterlilikleri Ölçeği (GOYÖ) Puanlarına Ait Aritmetik Ortalama ile Standart Sapma Değerleri

	Minimum	Maximum	Aritmetik ortalama	S.s.
Birinci alt boyut “Ofis Yazılımları Kullanarak Görselliğe Önem Verebilme” (OYKGÖV)	1	5	3.58	.690
İkinci alt boyut “Basılı Görsel Materyalleri Tanımlayabilme” (BGMT)	1	5	3.53	.764
Üçüncü alt boyut “Görsel Yorumlayabilme (GY)	1	5	3.92	.730
Dördüncü alt boyut “Günlük Hayatta Karşılaşılan Görsel Mesajları Ayırt Edebilme” (GHKGMAE)	1	5	4.34	.600
Beşinci alt boyut “Araç Kullanarak Görsel Üretebilme” (AKGÜ)	1	5	3.39	.953
Altıncı alt boyut “Görseldeki Mesajları Algılayabilme” (GMA)	1	5	3.57	.796
Toplam boyut “Görsel Okuryazarlık Yeterlilikleri Ölçeği” (GOYÖ)	1	5	3.73	.546

Tablo 13 incelendiğinde, birinci alt boyut (OYKGÖV) puan ortalamasının 3.58, ikinci alt boyut (BGMT) puan ortalamasının 3.53, üçüncü alt boyut (GY) puan ortalamasının 3.92, dördüncü alt boyut (GHKGMAE) puan ortalamasının 4.34, beşinci alt boyut (AKGÜ) puan ortalamasının 3.39, altıncı alt boyut (GMA) puan ortalamasının 3.57, toplam boyut (GOYÖ) puan ortalamasının 3.73 olduğu görülmektedir. Ölçek skalası 5 dereceli olduğundan ve 5 puanın en olumlu durumu gösterdiği dikkate alındığında dördüncü alt boyut (GHKGMAE) yeterliğinin en iyi düzeyde olduğu, beşinci alt boyut (AKGÜ) yeterliğinin en düşük düzeyde olduğu söylenebilir (Şekil 1).

Şekil 1. Ortaöğretim Öğrencilerinin Görsel Okuryazarlık Yeterlilikleri Ölçeği (GOYÖ) Puan Ortalamaları

Ortaöğretim öğrencilerinin akademik başarı notlarıyla Görsel Okuryazarlık Yeterlilikleri Ölçeği (GOYÖ) puanları arasında ilişkinin olup olmadığını belirlemek için Pearson korelasyon analizi gerçekleştirilmiştir (Tablo 14).

Tablo 14. Ortaöğretim Öğrencilerinin Akademik Başarı Puanlarıyla Görsel Okuryazarlık Yeterlilikleri Ölçeği (GOYÖ) Puanları Arasındaki İlişki ile İlgili Korelasyon Değerleri

	Not ortalaması	
Birinci alt boyut “Ofis Yazılımları Kullanarak Görselliğe Önem Verebilme” (OYKGÖV)	r	.126**
	p	.003
İkinci alt boyut “(BGMT) Materyalleri Tanımlayabilme” (BGMT)	r	.069
	p	.101
Üçüncü alt boyut “Görsel Yorumlayabilme (GY)	r	.124**
	p	.003
Dördüncü alt boyut “Karşılaşılan Görsel Mesajları Ayırt Edebilme” (GHKGMAE)	r	.041
	p	.330
Beşinci alt boyut “Görsel Üretebilme” (AKGÜ)	r	.026
	p	.532
Altıncı alt boyut “Görseldeki Mesajları Algılayabilme” (GMA)	r	.057
	p	.177
Toplam boyut “Görsel Okuryazarlık Yeterlilikleri Ölçeği” (GOYÖ)	r	.104*
	p	.013

(*) $p < 0.05$ (**) $p < 0.001$

Tablo 14 incelendiğinde, öğrencilerin akademik başarıları ile birinci alt boyut (OYKGÖV), üçüncü alt boyut (GY) ve toplam boyut (GOYÖ) karşılaştırmasındaki korelasyon değerlerinin tamamı doğru yönde $p < 0.05$ önem düzeyinde anlamlı iken, ikinci alt boyut (BGMT), dördüncü alt boyut (GHKGMAE), altıncı alt boyut (GMA) karşılaştırmasındaki korelasyon değerleri $p > 0.05$ önem düzeyinde anlamsız bulunmuştur.

Sonuç olarak, öğrencilerin akademik başarı puanları artıkça birinci alt boyut (OYKGÖV), üçüncü alt boyut (GY) ve toplam boyut (GOYÖ) puanlarının arttığı saptanmıştır.

İkinci Alt Amaca İlişkin Bulgular

Araştırmanın ikinci alt amacında “Ortaöğretim öğrencilerinin görsel okuryazarlık becerileri cinsiyete göre farklılaşmakta mıdır?” sorusunun cevabı aranmıştır. Bu doğrultuda araştırmaya katılan öğrencilerin Görsel Okuryazarlık Yeterlilikleri ölçeğinden aldıkları puanlarına ilişkin farklar Tablo 15’te yer almaktadır.

Tablo 15. Ortaöğretim Öğrencilerinin Cinsiyetlerine Göre Görsel Okuryazarlık Yeterlilikleri Ölçeği (GOYÖ) Puanları Açısından Farklar

	Cinsiyeti	n	$\bar{X}$	S.s.	t	P
Birinci alt boyut “Ofis Yazılımları Kullanarak Görselliğe Önem Verebilme” (OYKGÖV)	Kız	349	3.65	.660	3.428	.001
	Erkek	219	3.45	.720		
İkinci alt boyut “Basılı Görsel Materyalleri Tanımlayabilme” (BGMT)	Kız	349	3.49	.776	-1.368	.172
	Erkek	219	3.58	.744		
Üçüncü alt boyut “Görsel Yorumlayabilme (GY)	Kız	349	4.09	.686	6.984	.000
	Erkek	219	3.66	.725		
Dördüncü alt boyut “Günlük Hayatta Karşılaşılan Görsel Mesajları Ayırt Edebilme” (GHKGMAE)	Kız	349	4.29	.619	-2.273	.023
	Erkek	219	4.41	.562		
Beşinci alt boyut “Araç Kullanarak Görsel Üretebilme” (AKGÜ)	Kız	349	3.40	.935	.191	.848
	Erkek	219	3.38	.984		
Altıncı alt boyut “Görseldeki Mesajları Algılayabilme” (GMA)	Kız	349	3.62	.791	1.937	.053
	Erkek	219	3.49	.799		
Toplam boyut “Görsel Okuryazarlık Yeterlilikleri Ölçeği” (GOYÖ)	Kız	349	3.77	.547	2.245	.025
	Erkek	219	3.66	.541		

Araştırma kapsamına alınan, ortaöğretim öğrencilerinin cinsiyetlerine göre, birinci alt boyut (OYKGÖV), üçüncü alt boyut (GY), dördüncü alt boyut (GHKGMAE), toplam boyut (GOYÖ) puanları açısından aralarında oluşan farklara ilişkin t değerleri $p < 0.05$ önem düzeyinde anlamlı, ikinci alt boyut (BGMT) , beşinci alt boyut (AKGÜ), altıncı alt boyut (GMA) puanları açısından aralarında oluşan farklara ilişkin t değerleri $p > 0.05$ önem düzeyinde anlamsız bulunmuştur.

Bu bulgular, ortaöğretim öğrencilerinin cinsiyet faktörüne göre, birinci alt boyut (OYKGÖV), üçüncü alt boyut (GY), dördüncü alt boyut (GHKGMAE), toplam boyut (GOYÖ) puanları açısından aralarında fark olduğunu göstermektedir. Tablodan kızların erkeklere göre, birinci alt boyut (OYKGÖV), üçüncü alt boyut (GY), toplam boyut (GOYÖ) puanları daha yüksek, erkeklerin ise kızlara göre dördüncü alt boyut (GHKGMAE) puanlarının daha yüksek olduğu görülmektedir.

Üçüncü Alt Amaca İlişkin Bulgular

Araştırmanın üçüncü alt amacında “Ortaöğretim öğrencilerinin görsel okuryazarlık becerileri yaşa göre farklılaşmakta mıdır?” sorusunun cevabı aranmıştır. Bu doğrultuda araştırmaya katılan öğrencilerin Görsel Okuryazarlık Yeterlilikleri ölçeğinden aldıkları puanlarına ilişkin farklar Tablo 16’da yer almaktadır.

Tablo 16. Ortaöğretim Öğrencilerinin Yaşlarına Göre Görsel Okuryazarlık Yeterlilikleri Ölçeği (GOYÖ) Puanları Açısından Farklar

		n	$\bar{X}$	S.s.	F	p	Fark
Birinci alt boyut “Ofis Yazılımları Kullanarak Görselliğe Önem Verebilme” (OYKGÖV)	13 yaş	29	3.65	.761	1.394	.225	-
	14 yaş	164	3.54	.712			
	15 yaş	131	3.61	.788			
	16 yaş	110	3.69	.609			
	17 yaş	112	3.46	.591			
	18 yaş	22	3.59	.618			
İkinci alt boyut “Basılı Görsel Materyalleri Tanımlayabilme” (BGMT)	13 yaş	29	3.76	.709	2.464	.032	13-15-16>17
	14 yaş	164	3.51	.767			
	15 yaş	131	3.61	.800			
	16 yaş	110	3.58	.741			
	17 yaş	112	3.33	.737			
	18 yaş	22	3.58	.713			
Üçüncü alt boyut “Görsel Yorumlayabilme (GY)	13 yaş	29	3.99	.811	.608	.694	-
	14 yaş	164	3.97	.730			
	15 yaş	131	3.96	.783			
	16 yaş	110	3.87	.731			
	17 yaş	112	3.85	.665			
	18 yaş	22	3.92	.631			
Dördüncü alt boyut “Günlük Hayatta Karşılaşılan Görsel Mesajları Ayırt Edebilme” (GHKGMAE)	13 yaş	29	4.46	.490	1.304	.260	-
	14 yaş	164	4.34	.648			
	15 yaş	131	4.36	.580			
	16 yaş	110	4.39	.522			
	17 yaş	112	4.25	.629			
	18 yaş	22	4.17	.668			
Beşinci alt boyut “Araç Kullanarak Görsel Üretebilme” (AKGÜ)	13 yaş	29	3.68	.881	1.855	.100	-
	14 yaş	164	3.41	.992			
	15 yaş	131	3.47	.918			
	16 yaş	110	3.42	.908			
	17 yaş	112	3.18	.969			
	18 yaş	22	3.34	.998			
Altıncı alt boyut “Görseldeki Mesajları Algılayabilme” (GMA)	13 yaş	29	3.75	.682	1.633	.149	-
	14 yaş	164	3.53	.799			
	15 yaş	131	3.66	.792			
	16 yaş	110	3.62	.799			
	17 yaş	112	3.42	.814			
	18 yaş	22	3.65	.766			
Toplam boyut “Görsel Okuryazarlık Yeterlilikleri Ölçeği” (GOYÖ)	13 yaş	29	3.88	.602	2.190	.054	-
	14 yaş	164	3.72	.575			
	15 yaş	131	3.78	.590			
	16 yaş	110	3.77	.504			
	17 yaş	112	3.59	.466			
	18 yaş	22	3.71	.491			

Araştırma kapsamına alınan, ortaöğretim öğrencilerinin yaşlarına göre, ikinci alt boyut (BGMT) puanları açısından aralarında oluşan farklara ilişkin F değeri $p < 0.05$ önem düzeyinde anlamlı, birinci alt boyut (OYKGÖV), dördüncü alt boyut (GHKGMAE), toplam boyut (GOYÖ), beşinci alt boyut (AKGÜ), altıncı alt boyut (GMA) puanları açısından aralarında oluşan farklara ilişkin F değerleri $p > 0.05$ önem düzeyinde anlamsız bulunmuştur. Bu bulgular ortaöğretim öğrencilerinin yaşlarına göre ikinci alt boyut (BGMT) puanları yönüyle aralarında farkın olduğunu göstermektedir.

Farkın hangi yaşlardaki öğrencilerden kaynaklandığını tespit için LSD Post Hoc testi kullanılmış ve 13, 15, 16 yaşlarındaki öğrencilerin 17 yaşındaki öğrencilere göre ikinci alt boyut (BGMT) puanları daha yüksek ve $p < 0.05$ önem düzeyinde anlamlı bulunmuştur.

Öğrencilerinin yaşlarıyla Görsel Okuryazarlık Yeterlilikleri Ölçeği puanları arasındaki ilişkiyi tespit etmek için Pearson korelasyon analizi kullanılmıştır (Tablo 17).

Tablo 17. Ortaöğretim Öğrencilerinin Yaşlarıyla Görsel Okuryazarlık Yeterlilikleri Ölçeği (GOYÖ) Puanları Arasındaki İlişki ile İlgili Korelasyon Değerleri

		Not ortalaması
Birinci alt boyut “Ofis Yazılımları Kullanarak Görselliğe Önem Verebilme” (OYKGÖV)	r	-.018
	p	.663
İkinci alt boyut “Basılı Görsel Materyalleri Tanımlayabilme” (BGMT)	r	-.077
	p	.066
Üçüncü alt boyut “Görsel Yorumlayabilme (GY)	r	-.064
	p	.129
Dördüncü alt boyut “Günlük Hayatta Karşılaşılan Görsel Mesajları Ayırt Edebilme” (GHKGMAE)	r	-.072
	p	.088
Beşinci alt boyut “Araç Kullanarak Görsel Üretebilme” (AKGÜ)	r	-.096*
	p	.022
Altıncı alt boyut “Görseldeki Mesajları Algılayabilme” (GMA)	r	-.045
	p	.290
Toplam boyut “Görsel Okuryazarlık Yeterlilikleri Ölçeği” (GOYÖ)	r	-.084*
	p	.044

(*) $p < 0.05$

Tablo 17 incelendiğinde, öğrencilerin yaşları ile beşinci alt boyut (AKGÜ) ve toplam boyut (GOYÖ) arasındaki korelasyon değerleri tümü ters yönde $p < 0.05$ önem düzeyinde anlamlı iken, birinci alt boyut (OYKGÖV), ikinci alt boyut (BGMT), üçüncü alt boyut (GY), dördüncü alt boyut (GHKGMAE), altıncı alt boyut (GMA) karşılaştırılmasında ki korelasyon değerleri $p > 0.05$ önem düzeyinde anlamsız bulunmuştur.

Sonuç olarak, öğrencilerin akademik yaşları artıktıkça beşinci alt boyut (AKGÜ) ve toplam boyut (GOYÖ) puanlarının azaldığı söylenebilir.

Dördüncü Alt Amaca İlişkin Bulgular

Araştırmanın dördüncü alt amacında “Görsel okuryazarlık becerisi ile ikamet ettikleri yer arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?” sorusunun cevabı aranmıştır. Bu doğrultuda araştırmaya katılan öğrencilerin Görsel Okuryazarlık Yeterlilikleri ölçeğinden aldıkları puanlarına ilişkin farklar Tablo 18’de yer almaktadır.

Tablo 18. Ortaöğretim Öğrencilerinin İkamet Ettikleri Yere Göre Görsel Okuryazarlık Yeterlilikleri Ölçeği (GOYÖ) Puanları Açısından Farklar

		n	$\bar{X}$	S.s.	F	p	Fark
Birinci alt boyut “Ofis Yazılımları Kullanarak Görselliğe Önem Verebilme” (OYKGÖV)	Köy	26	3.52	.676	.166	.847	
	İlçe	50	3.55	.763			
	İl	492	3.58	.685			
İkinci alt boyut “Basılı Görsel Materyalleri Tanımlayabilme” (BGMT)	Köy	26	3.34	.755	1.481	.228	
	İlçe	50	3.42	.738			
	İl	492	3.55	.767			
Üçüncü alt boyut “(GY) (GY)	Köy	26	3.81	.714	.352	.704	-
	İlçe	50	3.94	.740			
	İl	492	3.93	.731			
Dördüncü alt boyut “Günlük Hayatta Karşılaşılan Görsel Mesajları Ayırt Edebilme” (GHKGMAE)	Köy	26	4.12	.747	4.126	.017	3>1-2
	İlçe	50	4.18	.722			
	İl	492	4.36	.574			
Beşinci alt boyut “Araç Kullanarak Görsel Üretebilme” (AKGÜ)	Köy	26	3.18	.757	.794	.453	-
	İlçe	50	3.33	.812			
	İl	492	3.41	.975			
Altıncı alt boyut “Görseldeki Mesajları Algılayabilme” (GMA)	Köy	26	3.22	.666	3.362	.035	3>1
	İlçe	50	3.47	.777			
	İl	492	3.60	.800			
Toplam boyut “Görsel Okuryazarlık Yeterlilikleri Ölçeği” (GOYÖ)	Köy	26	3.56	.534	1.883	.153	-
	İlçe	50	3.66	.607			
	İl	492	3.74	.540			

Araştırma kapsamına alınan, ortaöğretim öğrencilerinin ikamet ettikleri yere göre, dördüncü alt boyut (GHKGMAE) ve altıncı alt boyut (GMA) puanları açısından aralarında oluşan farklara ilişkin F değeri $p < 0.05$ önem düzeyinde anlamlı, birinci alt boyut (OYKGÖV), ikinci alt boyut (BGMT), üçüncü alt boyut (GY), toplam boyut (GOYÖ), beşinci alt boyut (AKGÜ), puanları açısından aralarında oluşan farklara ilişkin F değerleri $p > 0.05$ önem düzeyinde anlamsız bulunmuştur. Bu bulgular ortaöğretim öğrencilerinin ikamet ettikleri yere göre, dördüncü alt boyut (GHKGMAE) ve altıncı alt boyut (GMA) puanları açısından aralarında fark olduğunu göstermektedir. Farkın nerede ikamet eden öğrencilerden kaynaklandığını anlamak için LSD Post Hoc testi uygulanmış ve ilde ikameti olan öğrencilerin, köyde ve ilçede

ikameti olan öğrencilere göre dördüncü alt boyut (GHKGMAE) puanları daha yüksek ve $p < 0.05$ önem düzeyinde anlamlı, ilde ikameti olan öğrencilerin köyde ikameti olan öğrencilere göre altıncı alt boyut (GMA) puanları daha yüksek ve $p < 0.05$ önem düzeyinde anlamlı bulunmuştur.

Beşinci Alt Amaca İlişkin Bulgular

Araştırmanın beşinci alt amacında “Öğrencilerin Görsel okuryazarlık becerileri ebeveynlerin eğitim durumuna göre farklılaşmakta mıdır?” sorusunun cevabı aranmıştır. Bu doğrultuda araştırmaya katılan öğrencilerin Görsel Okuryazarlık Yeterlilikleri ölçeği kullanılarak elde edilen puanlara ait aritmetik ortalamaları ile standart sapma ölçümleri Tablo 19 ve 20’de yer almaktadır.

Tablo 19. Ortaöğretim Öğrencilerinin Annelerinin Eğitim Durumlarına Göre Görsel Okuryazarlık Yeterlilikleri Ölçeği (GOYÖ) Puanları Açısından Farklar

	Eğitim durumu	n	$\bar{X}$	S.s.	F	p	Fark
Birinci alt boyut “Ofis Yazılımları Kullanarak Görselliğe Önem Verebilme” (OYKGÖV)	İlkokul	178	3.50	.695	1.546	.201	-
	Ortaokul	78	3.60	.693			
	Lise	174	3.57	.690			
	Üniversite	138	3.67	.678			
İkinci alt boyut “Basılı Görsel Materyalleri Tanımlayabilme” (BGMT)	İlkokul	178	3.45	.798	1.414	.238	-
	Ortaokul	78	3.48	.744			
	Lise	174	3.54	.778			
	Üniversite	138	3.63	.708			
Üçüncü alt boyut “Görsel Yorumlayabilme (GY)	İlkokul	178	3.87	.774	.805	.492	-
	Ortaokul	78	3.97	.610			
	Lise	174	3.91	.742			
	Üniversite	138	3.99	.721			
Dördüncü alt boyut “Günlük Hayatta Karşılaşılan Görsel Mesajları Ayırt Edebilme” (GHKGMAE)	İlkokul	178	4.19	.675	6.735	.000	3>1 4>1-2
	Ortaokul	78	4.31	.625			
	Lise	174	4.39	.555			
	Üniversite	138	4.48	.491			
Beşinci alt boyut “Araç Kullanarak Görsel Üretebilme” (AKGÜ)	İlkokul	178	3.19	.913	7.457	.000	2-4>1-3
	Ortaokul	78	3.56	.861			
	Lise	174	3.31	.993			
	Üniversite	138	3.65	.937			
Altıncı alt boyut “Görseldeki Mesajları Algılayabilme” (GMA)	İlkokul	178	3.45	.795	3.673	.012	2-4>1
	Ortaokul	78	3.73	.739			
	Lise	174	3.53	.817			
	Üniversite	138	3.69	.780			
Toplam Boyut “Görsel Okuryazarlık Yeterlilikleri Ölçeği” (GOYÖ)	İlkokul	178	3.62	.577	5.238	.001	2-4>1 4>3
	Ortaokul	78	3.78	.468			
	Lise	174	3.72	.545			
	Üniversite	138	3.86	.524			

Araştırma kapsamına alınan, ortaöğretim öğrencilerinin annelerinin eğitim durumuna göre, dördüncü alt boyut (GHKGMAE), beşinci alt boyut (AKGÜ), altıncı alt boyut (GMA) ve

toplam boyut (GOYÖ) açısından aralarında oluşan farklara ilişkin F değeri $p<0.05$ önem düzeyinde anlamlı, birinci alt boyut (OYKGÖV), ikinci alt boyut (BGMT)ve üçüncü alt boyut (GY) puanları açısından aralarında oluşan farklara ilişkin F değerleri $p>0.05$ önem düzeyinde anlamsız bulunmuştur. Bu bulgular ortaöğretim öğrencilerinin annelerinin eğitim durumuna göre, dördüncü alt boyut (GHKGMAE), beşinci alt boyut (AKGÜ), altıncı alt boyut (GMA) ve toplam boyut (GOYÖ) puanları açısından aralarında fark oluştuğunu göstermektedir.

Farkın annesinin eğitimi ne olan öğrencilerden kaynaklandığını anlamak için LSD Post Hoc testi uygulanmış ve annesinin eğitimi lise olan öğrencilerin annesinin eğitimi ilkokul olan öğrencilere göre, annesinin eğitimi üniversite olan öğrencilerin annesinin eğitimi ilkokul ve ortaokul olan öğrencilere göre dördüncü alt boyut (GHKGMAE) puanları daha yüksek ve $p<0.05$ önem düzeyinde anlamlı, annesinin eğitimi ortaokul ve üniversite olan öğrencilerin annesinin eğitimi ilkokul ve lise olan öğrencilere göre beşinci alt boyut (AKGÜ) puanları daha yüksek ve $p<0.05$ önem düzeyinde anlamlı, annesinin eğitimi ortaokul ve üniversite olan öğrencilerin annesinin eğitimi ilkokul olan öğrencilere göre altıncı alt boyut (GMA) puanları daha yüksek ve $p<0.05$ önem düzeyinde anlamlı, annesinin eğitimi ortaokul ve üniversite olan öğrencilerin annesinin eğitimi ilkokul olan öğrencilere göre ve annesinin eğitimi üniversite olan öğrencilerin annesinin eğitimi lise olan öğrencilere göre toplam boyut (GOYÖ) puanları daha yüksek ve $p<0.05$ önem düzeyinde anlamlı bulunmuştur.

Tablo 20. Ortaöğretim Öğrencilerinin Babalarının Eğitim Durumlarına Göre Görsel Okuryazarlık Yeterlilikleri Ölçeği (GOYÖ) Puanları Açısından Farklar

	Eğitim durumu	n	$\bar{X}$	S.s.	F	p	Fark
Birinci alt boyut “Ofis Yazılımları Kullanarak Görselliğe Önem Verebilme” (OYKGÖV))	İlkokul	77	3.35	.738	3.543	.014	3>1
	Ortaokul	56	3.56	.544			
	Lise	158	3.64	.679			
	Üniversite	277	3.61	.700			
İkinci alt boyut “Basılı Görsel Materyalleri Tanımlayabilme” (BGMT)	İlkokul	77	3.31	.817	3.009	.030	3-4>1
	Ortaokul	56	3.45	.765			
	Lise	158	3.57	.796			
	Üniversite	277	3.58	.721			
Üçüncü alt boyut “Görsel Yorumlayabilme (GY)	İlkokul	77	3.83	.834	.686	.561	-
	Ortaokul	56	3.89	.634			
	Lise	158	3.92	.768			
	Üniversite	277	3.96	.696			
Dördüncü alt boyut “Günlük Hayatta Karşılaşılan Görsel Mesajları Ayırt Edebilme” (GHKGMAE)	İlkokul	77	4.14	.734	4.047	.007	3-4>1
	Ortaokul	56	4.27	.643			
	Lise	158	4.36	.587			
	Üniversite	277	4.39	.545			
Beşinci alt boyut “Araç Kullanarak Görsel Üretebilme” (AKGÜ)	İlkokul	77	3.13	.891	4.124	.007	3>1 4>1-2
	Ortaokul	56	3.17	.979			
	Lise	158	3.42	.918			
	Üniversite	277	3.49	.968			

Tablo 20. (Devamı)

Altıncı alt boyut	İlkokul	77	3.38	.834	2.285	.078	-
“Görseldeki Mesajları	Ortaokul	56	3.48	.744			
Algılayabilme” (GMA)	Lise	158	3.60	.801			
	Üniversite	277	3.63	.787			
Toplam boyut “Görsel	İlkokul	77	3.53	.604	5.104	.002	3-4>1
Okuryazarlık Yeterlilikleri	Ortaokul	56	3.65	.474			
Ölçeği” (GOYÖ)	Lise	158	3.76	.541			
	Üniversite	277	3.78	.534			

Araştırma kapsamına alınan, ortaöğretim öğrencilerinin babalarının eğitim durumuna göre, birinci alt boyut (OYKGÖV), ikinci alt boyut (BGMT), dördüncü alt boyut (GHKGMAE), beşinci alt boyut (AKGÜ) ve toplam boyut (GOYÖ) puanları yönüyle karşılaştırıldığında F değeri $p<0.05$ önem düzeyinde anlamlı, altıncı alt boyut (GMA) ve üçüncü alt boyut (GY) puanları açısından aralarında oluşan farklara ilişkin F değerleri $p>0.05$ önem düzeyinde anlamsız bulunmuştur. Bu bulgular ortaöğretim öğrencilerinin babalarının eğitim durumuna göre, birinci alt boyut (OYKGÖV), ikinci alt boyut (BGMT), dördüncü alt boyut (GHKGMAE), beşinci alt boyut (AKGÜ) ve toplam boyut (GOYÖ) puanları açısından aralarında fark olduğunu göstermektedir.

Farkın babalarının eğitimi ne olan öğrencilerden kaynaklandığını anlamak için LSD Post Hoc testi uygulanmış ve babalarının eğitimi lise olan öğrencilerin babalarının eğitimi ilkokul olan öğrencilere göre birinci alt boyut (OYKGÖV) puanları daha yüksek ve $p<0.05$ önem düzeyinde anlamlı, babalarının eğitimi lise ve üniversite olan öğrencilerin babalarının eğitimi ilkokul olan öğrencilere göre ikinci alt boyut (BGMT), dördüncü alt boyut (GHKGMAE) ve toplam boyut (GOYÖ) puanları daha yüksek ve $p<0.05$ önem düzeyinde anlamlı, babalarının eğitimi lise olan öğrencilerin babalarının eğitimi ilkokul olan öğrencilere göre, babalarının eğitimi üniversite olan öğrencilerin babalarının eğitimi ilkokul ve ortaokul olan öğrencilere göre beşinci alt boyut (AKGÜ) puanları daha yüksek ve $p<0.05$ önem düzeyinde anlamlı bulunmuştur.

Altıncı Alt Amaca İlişkin Bulgular

Araştırmanın altıncı alt amacında “Öğrencilerin görsel okuryazarlık becerileri ile sosyo-ekonomik durumları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?” sorusunun cevabı aranmıştır. Bu doğrultuda araştırmaya katılan öğrencilerin Görsel Okuryazarlık Yeterlilikleri Ölçeği (GOYÖ) ile elde edilen puanlara ait aritmetik ortalamaları ile standart sapma ölçümleri Tablo 21’de gösterilmektedir.

Tablo 21. Ortaöğretim Öğrencilerinin Gelir Durumlarına Göre Görsel Okuryazarlık Yeterlilikleri Ölçeği (GOYÖ) Puanları Açısından Farklar

	Gelir durumu	n	$\bar{X}$	S.s.	F	p	Fark
Birinci alt boyut “Ofis Yazılımları Kullanarak Görselliğe Önem Verebilme” (OYKGÖV)	1000/2000 tl	60	3.51	.792	.306	.821	-
	2001/3000 tl	117	3.58	.677			
	3001/4000 tl	93	3.55	.682			
	4001 ve üzeri	298	3.60	.679			
İkinci alt boyut “Basılı Görsel Materyalleri Tanımlayabilme” (BGMT)	1000/2000 tl	60	3.38	.854	1.699	.166	-
	2001/3000 tl	117	3.47	.880			
	3001/4000 tl	93	3.49	.728			
	4001 ve üzeri	298	3.59	.702			
Üçüncü alt boyut “Görsel Yorumlayabilme (GY)	1000/2000 tl	60	3.98	.781	.459	.711	-
	2001/3000 tl	117	3.94	.758			
	3001/4000 tl	93	3.85	.748			
	4001 ve üzeri	298	3.93	.705			
Dördüncü alt boyut “Günlük Hayatta Karşılaşılan Görsel Mesajları Ayırt Edebilme” (GHKGMAE)	1000/2000 tl	60	4.12	.774	6.023	.000	3-4>1-2
	2001/3000 tl	117	4.22	.598			
	3001/4000 tl	93	4.38	.613			
	4001 ve üzeri	298	4.41	.539			
Beşinci alt boyut “Araç Kullanarak Görsel Üretebilme” (AKGÜ)	1000/2000 tl	60	3.10	1.052	7.054	.000	3-4>1-2
	2001/3000 tl	117	3.14	.977			
	3001/4000 tl	93	3.46	.856			
	4001 ve üzeri	298	3.53	.923			
Altıncı alt boyut “Görseldeki Mesajları Algılayabilme” (GMA)	1000/2000 tl	60	3.43	.868	1.486	.217	-
	2001/3000 tl	117	3.53	.847			
	3001/4000 tl	93	3.52	.746			
	4001 ve üzeri	298	3.63	.773			
Toplam boyut “Görsel Okuryazarlık Yeterlilikleri Ölçeği” (GOYÖ)	1000/2000 tl	60	3.60	.646	2.906	.034	4>1-2
	2001/3000 tl	117	3.66	.565			
	3001/4000 tl	93	3.72	.494			
	4001 ve üzeri	298	3.79	.527			

Araştırma kapsamına alınan, ortaöğretim öğrencilerinin gelir durumlarına göre, dördüncü alt boyut (GHKGMAE), beşinci alt boyut (AKGÜ) ve toplam boyut (GOYÖ) puanları açısından aralarındaki farklara ait F değeri $p < 0.05$ önem düzeyinde anlamlı, birinci alt boyut (OYKGÖV), ikinci alt boyut (BGMT), altıncı alt boyut (GMA) ve üçüncü alt boyut (GY) puanları açısından aralarında oluşan farklara ilişkin F değerleri $p > 0.05$ önem düzeyinde anlamsız bulunmuştur. Bu bulgular ortaöğretim öğrencilerinin gelir durumlarına göre, dördüncü alt boyut (GHKGMAE), beşinci alt boyut (AKGÜ) ve toplam boyut (GOYÖ) puanları açısından aralarında fark oluştuğunu göstermektedir.

Farkın gelir durumu ne olan öğrencilerden kaynaklandığını anlamak için LSD Post Hoc testi uygulanmış ve aylık geliri 3001/4000 TL ile 4001 TL ve üzeri olan öğrencilerin aylık geliri 1000/2000 TL ile 2001/3000 TL olan öğrencilere göre dördüncü alt boyut (GHKGMAE) ve beşinci alt boyut (AKGÜ) puanları daha yüksek ve $p < 0.05$ önem düzeyinde anlamlı, aylık geliri 4001 TL ve üzeri olan öğrencilerin aylık geliri 1000/2000 TL ile 2001/3000 TL olan öğrencilere

göre toplam boyut (GOYÖ) puanları daha yüksek ve $p<0.05$ önem düzeyinde anlamlı bulunmuştur.

Yedinci Alt Amaca İlişkin Bulgular

Araştırmanın yedinci alt amacında “Görsel okuryazarlık becerisi ile internet kullanımı arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?” sorusunun cevabı aranmıştır. Bu doğrultuda araştırmaya katılan öğrencilerin Görsel Okuryazarlık Yeterlilikleri ölçeğinden elde edilen puanlara ait aritmetik ortalamaları ile standart sapma ölçümleri Tablo 22’de gösterilmektedir.

Tablo 22. Ortaöğretim Öğrencilerinin Evlerinde İnternet Olma Durumlarına Göre Görsel Okuryazarlık Yeterlilikleri Ölçeği (GOYÖ) Puanları Açısından Farklar

	İnternet	n	$\bar{X}$	S.s.	t	p
Birinci alt boyut “Ofis Yazılımları Kullanarak Görselliğe Önem Verebilme” (OYKGÖV)	Var	524	24.95	4.853	-1.480	.139
	Yok	44	26.07	4.500		
İkinci alt boyut “Basılı Görsel Materyalleri Tanımlayabilme” (BGMT)	Var	524	14.08	3.067	-.835	.404
	Yok	44	14.48	2.945		
Üçüncü alt boyut “Görsel Yorumlayabilme (GY)	Var	524	19.60	3.659	-.372	.710
	Yok	44	19.82	3.598		
Dördüncü alt boyut “Günlük Hayatta Karşılaşılan Görsel Mesajları Ayırt Edebilme” (GHKGMAE)	Var	524	21.74	2.974	1.676	.094
	Yok	44	20.95	3.235		
Beşinci alt boyut “Araç Kullanarak Görsel Üretebilme” (AKGÜ)	Var	524	17.00	4.754	.754	.451
	Yok	44	16.43	4.939		
Altıncı alt boyut “Görseldeki Mesajları Algılayabilme” (GMA)	Var	524	10.73	2.418	.621	.535
	Yok	44	10.50	2.017		
Toplam boyut “Görsel Okuryazarlık Yeterlilikleri Ölçeği” (GOYÖ)	Var	524	108.10	15.888	-.061	.952
	Yok	44	108.25	15.545		

Araştırma kapsamına alınan, ortaöğretim öğrencilerinin evlerinde internet olma durumlarına göre, birinci alt boyut (OYKGÖV), ikinci alt boyut (BGMT), üçüncü alt boyut (GY), dördüncü alt boyut (GHKGMAE), beşinci alt boyut (AKGÜ), altıncı alt boyut (GMA), toplam boyut (GOYÖ) puanları açısından aralarında oluşan farklara ilişkin t değerleri $p>0.05$ önem düzeyinde anlamsız bulunmuştur.

Bu bulgular, ortaöğretim öğrencilerinin evlerinde internet olma durumlarına göre birinci alt boyut (OYKGÖV), ikinci alt boyut (BGMT), üçüncü alt boyut (GY), dördüncü alt boyut (GHKGMAE), beşinci alt boyut (AKGÜ), altıncı alt boyut (GMA), toplam boyut (GOYÖ) puanları açısından aralarında fark olmadığını göstermektedir.

Sekizinci Alt Amaca İlişkin Bulgular

Araştırmanın sekizinci alt amacında “Görsel okuryazarlık becerisi ile bilgisayar/tablet olma durumları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?” sorusunun cevabı aranmıştır. Bu

doğrultuda araştırmaya katılan öğrencilerin Görsel Okuryazarlık ölçeğinden elde edilen puanlara ait aritmetik ortalamaları ile standart sapma ölçümleri Tablo 23’de gösterilmektedir.

Tablo 23. Ortaöğretim Öğrencilerinin Bilgisayar/Tablet Olma Durumlarına Göre Görsel Okuryazarlık Yeterlilikleri Ölçeği (GOYÖ) Puanları Açısından Farklar

	Bilgisayar	n	$\bar{X}$	S.s.	t	p
Birinci alt boyut “Ofis Yazılımları Kullanarak Görselliğe Önem Verebilme” (OYKGÖV)	Var	474	24.96	4.833	-.767	.443
	Yok	94	25.38	4.840		
İkinci alt boyut “Basılı Görsel Materyalleri Tanımlayabilme” (BGMT)	Var	474	14.15	3.006	.668	.504
	Yok	94	13.91	3.317		
Üçüncü alt boyut “Görsel Yorumlayabilme (GY)	Var	474	19.50	3.689	-1.784	.075
	Yok	94	20.23	3.406		
Dördüncü alt boyut “Günlük Hayatta Karşılaşılan Görsel Mesajları Ayırt Edebilme” (GHKGMAE)	Var	474	21.82	2.952	2.536	.011
	Yok	94	20.97	3.150		
Beşinci alt boyut “Araç Kullanarak Görsel Üretebilme” (AKGÜ)	Var	474	17.05	4.772	1.126	.261
	Yok	94	16.45	4.728		
Altıncı alt boyut “Görseldeki Mesajları Algılayabilme” (GMA)	Var	474	10.75	2.391	.718	.473
	Yok	94	10.55	2.381		
Toplam boyut “Görsel Okuryazarlık Yeterlilikleri Ölçeği” (GOYÖ)	Var	474	108.23	15.895	.409	.683
	Yok	94	107.50	15.681		

Araştırma kapsamına alınan, ortaöğretim öğrencilerinin bilgisayar/tablet olma durumlarına göre, dördüncü alt boyut (GHKGMAE) puanları karşılaştırıldığında t değerleri $p < 0.05$ önem düzeyinde anlamlı, birinci alt boyut (OYKGÖV), ikinci alt boyut (BGMT), üçüncü alt boyut (GY), beşinci alt boyut (AKGÜ), altıncı alt boyut (GMA), toplam boyut (GOYÖ) puanları açısından aralarında oluşan farklara ilişkin t değerleri $p > 0.05$ önem düzeyinde anlamsız bulunmuştur.

Bu bulgular, ortaöğretim öğrencilerinin bilgisayar/tablet olma durumlarına göre, dördüncü alt boyut (GHKGMAE) puanları açısından aralarında fark olduğunu göstermektedir. Tablodan bilgisayar/tablet olanların olmayanlara göre dördüncü alt boyut (GHKGMAE) puanlarının daha yüksek olduğu görülmektedir.

Dokuzuncu Alt Amaca İlişkin Bulgular

Araştırmanın dokuzuncu alt amacında “Görsel okuryazarlık becerileri okul öncesi eğitim alıp almadıklarına göre farklılaşmakta mıdır??” sorusunun cevabı aranmıştır. Bu doğrultuda araştırmaya katılan öğrencilerin Görsel Okuryazarlık Yeterlilikleri ölçeğinden elde edilen puanlara ait aritmetik ortalamaları ile standart sapma ölçümleri Tablo 24’de gösterilmektedir.

Tablo 24. Ortaöğretim Öğrencilerinin Okul Öncesi Eğitimi Alma Durumlarına Göre Görsel Okuryazarlık Yeterlilikleri Ölçeği (GOYÖ) Puanları Açısından Farklar

	Okul öncesi	n	$\bar{X}$	S.s.	t	p
Birinci alt boyut “Ofis Yazılımları Kullanarak Görselliğe Önem Verebilme” (OYKGÖV)	Var	445	25.23	4.781	1.883	.060
	Yok	123	24.31	4.966		
İkinci alt boyut “Basılı Görsel Materyalleri Tanımlayabilme” (BGMT)	Var	445	14.29	2.960	2.755	.006
	Yok	123	13.44	3.315		
Üçüncü alt boyut “Görsel Yorumlayabilme (GY)	Var	445	19.69	3.560	.905	.366
	Yok	123	19.36	3.967		
Dördüncü alt boyut “Günlük Hayatta Karşılaşılan Görsel Mesajları Ayırt Edebilme” (GHKGMAE)	Var	445	21.81	2.919	1.968	.050
	Yok	123	21.21	3.242		
Beşinci alt boyut “Araç Kullanarak Görsel Üretebilme” (AKGÜ)	Var	445	17.28	4.545	2.873	.005
	Yok	123	15.76	5.346		
Altıncı alt boyut “Görseldeki Mesajları Algılayabilme” (GMA)	Var	445	10.81	2.335	1.878	.061
	Yok	123	10.36	2.548		
Toplam boyut “Görsel Okuryazarlık Yeterlilikleri Ölçeği” (GOYÖ)	Var	445	109.13	15.289	2.922	.004
	Yok	123	104.44	17.297		

Araştırma kapsamına alınan, ortaöğretim öğrencilerinin okul öncesi eğitimi alma durumlarına göre, ikinci alt boyut (BGMT), dördüncü alt boyut (GHKGMAE), beşinci alt boyut (AKGÜ), toplam boyut (GOYÖ) puanları açısından aralarında oluşan farklara ilişkin t değerleri $p < 0.05$ önem düzeyinde anlamlı, birinci alt boyut (OYKGÖV), üçüncü alt boyut (GY), altıncı alt boyut (GMA) puanları açısından aralarında oluşan farklara ilişkin t değerleri $p > 0.05$ önem düzeyinde anlamsız bulunmuştur.

Bu bulgular, ortaöğretim öğrencilerinin okul öncesi eğitimi alma durumlarına göre ikinci alt boyut (BGMT), dördüncü alt boyut (GHKGMAE), beşinci alt boyut (AKGÜ), toplam boyut (GOYÖ) puanları açısından aralarında fark olduğunu göstermektedir. Tablodan okul öncesi eğitimi alanların almayanlara göre ikinci alt boyut (BGMT), dördüncü alt boyut (GHKGMAE), beşinci alt boyut (AKGÜ), toplam boyut (GOYÖ) puanlarının daha yüksek olduğu görülmektedir.

Onuncu Alt Amaca İlişkin Bulgular

Araştırmanın onuncu alt amacında “Okul türü ile görsel okuryazarlık becerileri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?” sorusunun cevabı aranmıştır. Bu doğrultuda araştırmaya katılan öğrencilerin Görsel Okuryazarlık Yeterlilikleri ölçeğinden elde edilen puanlara ait aritmetik ortalamaları ile standart sapma ölçümleri Tablo 25’de gösterilmektedir.

Tablo 25. Ortaöğretim Öğrencilerinin Okul Türüne Göre Görsel Okuryazarlık Yeterlilikleri Ölçeği (GOYÖ) Puanları Açısından Farklar

	Okul türü	n	$\bar{X}$	S.s.	t	p
Birinci alt boyut “Ofis Yazılımları Kullanarak Görselliğe Önem Verebilme” (OYKGÖV)	Fen Lisesi	242	25.42	4.641	1.634	.103
	Anadolu Lisesi	326	24.75	4.957		
İkinci alt boyut “Basılı Görsel Materyalleri Tanımlayabilme” (BGMT)	Fen Lisesi	242	14.21	2.767	.739	.460
	Anadolu Lisesi	326	14.03	3.258		
Üçüncü alt boyut “Görsel Yorumlayabilme (GY)	Fen Lisesi	242	19.69	3.491	.409	.683
	Anadolu Lisesi	326	19.57	3.770		
Dördüncü alt boyut “Günlük Hayatta Karşılaşılan Görsel Mesajları Ayırt Edebilme” (GHKGMAE)	Fen Lisesi	242	21.89	2.737	1.450	.148
	Anadolu Lisesi	326	21.53	3.176		
Beşinci alt boyut “Araç Kullanarak Görsel Üretebilme” (AKGÜ)	Fen Lisesi	242	16.94	4.809	-.062	.950
	Anadolu Lisesi	326	16.96	4.741		
Altıncı alt boyut “Görseldeki Mesajları Algılayabilme” (GMA)	Fen Lisesi	242	10.86	2.356	1.245	.214
	Anadolu Lisesi	326	10.61	2.410		
Toplam boyut “Görsel Okuryazarlık Yeterlilikleri Ölçeği” (GOYÖ)	Fen Lisesi	242	109.01	14.758	1.189	.235
	Anadolu Lisesi	326	107.44	16.602		

Araştırma kapsamına alınan, ortaöğretim öğrencilerinin okul türüne göre, birinci alt boyut (OYKGÖV), ikinci alt boyut (BGMT), üçüncü alt boyut (GY), dördüncü alt boyut (GHKGMAE), beşinci alt boyut (AKGÜ), altıncı alt boyut (GMA), toplam boyut (GOYÖ) puanları açısından aralarında oluşan farklara ilişkin t değerleri $p>0.05$ önem düzeyinde anlamsız bulunmuştur. Bu bulgular, ortaöğretim öğrencilerinin okul türüne göre birinci alt boyut (OYKGÖV), ikinci alt boyut (BGMT), üçüncü alt boyut (GY), dördüncü alt boyut (GHKGMAE), beşinci alt boyut (AKGÜ), altıncı alt boyut (GMA), toplam boyut (GOYÖ) puanları açısından aralarında fark olmadığını göstermektedir.

Onbirinci Alt Amaca İlişkin Bulgular

Araştırmanın onbirinci alt amacında “Sınıf düzeyleri ile görsel okuryazarlık becerileri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?” sorusunun cevabı aranmıştır. Bu doğrultuda araştırmaya katılan öğrencilerin Görsel Okuryazarlık Yeterlilikleri ölçeğinden elde edilen puanlara ait aritmetik ortalamaları ile standart sapma ölçümleri Tablo 26’da gösterilmektedir.

Tablo 26. Ortaöğretim Öğrencilerinin Sınıf Düzeylerine Göre Görsel Okuryazarlık Yeterlilikleri Ölçeği (GOYÖ) Puanları Açısından Farklar

	Sınıf	n	$\bar{X}$	S.s.	F	p	Fark
Birinci alt boyut “Ofis Yazılımları Kullanarak Görselliğe Önem Verebilme” (OYKGÖV)	9	262	3.57	.729	1.799	.146	-
	10	116	3.68	.758			
	11	105	3.56	.564			
	12	85	3.46	.597			
İkinci alt boyut “Basılı Görsel Materyalleri Tanımlayabilme” (BGMT)	9	262	3.56	.747	3.102	.026	9-10>12
	10	116	3.64	.819			
	11	105	3.49	.760			
	12	85	3.33	.714			

Tablo 26. (Devamı)

Üçüncü alt boyut “Görsel Yorumlayabilme (GY)	9	262	3.97	.725	1.553	.200	-
	10	116	3.97	.793			
	11	105	3.80	.733			
	12	85	3.88	.641			
Dördüncü alt boyut “Günlük Hayatta Karşılaşılan Görsel Mesajları Ayırt Edebilme” (GHKGMAE)	9	262	4.34	.619	.713	.545	-
	10	116	4.39	.556			
	11	105	4.34	.604			
	12	85	4.26	.595			
Beşinci alt boyut “Araç Kullanarak Görsel Üretebilme” (AKGÜ)	9	262	3.43	.977	4.388	.005	9-10>11
	10	116	3.59	.833			
	11	105	3.17	.919			
	12	85	3.26	1.016			
Altıncı alt boyut “Görseldeki Mesajları Algılayabilme” (GMA)	9	262	3.57	.777	3.016	.029	10>9-11-12
	10	116	3.74	.786			
	11	105	3.51	.807			
	12	85	3.42	.825			
Toplam boyut “Görsel Okuryazarlık Yeterlilikleri Ölçeği” (GOYÖ)	9	262	3.75	.573	3.630	.013	9>12 10>11-12
	10	116	3.84	.578			
	11	105	3.65	.473			
	12	85	3.61	.470			

Araştırma kapsamına alınan, ortaöğretim öğrencilerinin sınıf düzeylerine göre, ikinci alt boyut (BGMT), beşinci alt boyut (AKGÜ), altıncı alt boyut (GMA), toplam boyut (GOYÖ) puanları açısından aralarında oluşan farklara ilişkin F değeri $p<0.05$ önem düzeyinde anlamlı, birinci alt boyut (OYKGÖV), üçüncü alt boyut (GY), dördüncü alt boyut (GHKGMAE) puanları açısından aralarında oluşan farklara ilişkin F değerleri $p>0.05$ önem düzeyinde anlamsız bulunmuştur. Bu bulgular ortaöğretim öğrencilerinin sınıf düzeylerine göre ikinci alt boyut (BGMT), beşinci alt boyut (AKGÜ), altıncı alt boyut (GMA), toplam boyut (GOYÖ) puanları açısından aralarında farkın oluştuğunu göstermektedir.

Farkın sınıf düzeyleri ne olan öğrencilerden kaynaklandığını anlamak için LSD Post Hoc testi uygulanmış ve 9. Sınıf ve 10. Sınıf öğrencilerinin 12. Sınıf öğrencilerine göre ikinci alt boyut (BGMT) puanları daha yüksek ve $p<0.05$ önem düzeyinde anlamlı, 9. Sınıf ve 10. Sınıf öğrencilerinin 11. Sınıf öğrencilerine göre beşinci alt boyut (AKGÜ) puanları daha yüksek ve $p<0.05$ önem düzeyinde anlamlı, 10. Sınıf öğrencilerinin 9. Sınıf, 11. Sınıf ve 12. Sınıf öğrencilerine göre altıncı alt boyut (GMA) puanları daha yüksek ve $p<0.05$ önem düzeyinde anlamlı, 9. Sınıf öğrencilerinin 12. Sınıf öğrencilerine göre ve 10 sınıf öğrencilerinin 11. Sınıf ve 12. Sınıf öğrencilerine göre toplam boyut (GOYÖ) puanları daha yüksek ve $p<0.05$ önem düzeyinde anlamlı bulunmuştur.

Onikinci Alt Amaca İlişkin Bulgular

Araştırmanın onikinci alt amacında “Ortaöğretim öğrencilerinin görsel okuryazarlık becerileri ile akademik başarıları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?” sorusunun cevabı aranmıştır. Bu doğrultuda araştırmaya katılan öğrencilerin Görsel Okuryazarlık Yeterlikleri ölçeğinden elde edilen puanlara ait aritmetik ortalamaları ile standart sapma ölçümleri Tablo 27’de gösterilmektedir.

Tablo 27. Ortaöğretim Öğrencilerinin Akademik Başarılarına Göre Görsel Okuryazarlık Yeterlilikleri Ölçeği (GOYÖ) Puanları Açısından Farklar

	Akademik Başarı	n	$\bar{X}$	S.s.	KW	p	Fark
Birinci alt boyut “Ofis Yazılımları Kullanarak Görselliğe Önem Verebilme” (OYKGÖV)	76- 80	13	3.31	.670	10.557	.032	5>1-2
	81- 85	44	3.42	.715			
	86- 90	80	3.46	.710			
	91- 95	203	3.59	.654			
	96- 100	228	3.65	.703			
İkinci alt boyut “Basılı Görsel Materyalleri Tanımlayabilme” (BGMT)	76- 80	13	3.33	.649	6.007	.199	-
	81- 85	44	3.35	.789			
	86- 90	80	3.48	.872			
	91- 95	203	3.58	.772			
	96- 100	228	3.54	.716			
Üçüncü alt boyut “Görsel Yorumlayabilme (GY)	76- 80	13	3.49	.701	11.703	.020	5>1-2
	81- 85	44	3.76	.640			
	86- 90	80	3.90	.785			
	91- 95	203	3.90	.750			
	96- 100	228	4.01	.700			
Dördüncü alt boyut “Günlük Hayatta Karşılaşılan Görsel Mesajları Ayırt Edebilme” (GHKGMAE)	76- 80	13	4.18	.789	1.577	.813	-
	81- 85	44	4.30	.587			
	86- 90	80	4.38	.565			
	91- 95	203	4.29	.632			
	96- 100	228	4.38	.573			
Beşinci alt boyut “Araç Kullanarak Görsel Üretebilme” (AKGÜ)	76- 80	13	3.32	.700	2.876	.579	-
	81- 85	44	3.22	1.007			
	86- 90	80	3.42	.971			
	91- 95	203	3.43	.958			
	96- 100	228	3.39	.948			

Tablo 27. (Devamı)

Altıncı alt boyut “Görseldeki Mesajları Algılayabilme” (GMA)	76- 80	13	3.28	.756	7.797	.099	-
	81- 85	44	3.50	.731			
	86- 90	80	3.57	.847			
	91- 95	203	3.56	.830			
	96- 100	228	3.61	.762			
Toplam boyut “Görsel Okuryazarlık Yeterlilikleri Ölçeği” (GOYÖ)	76- 80	13	3.49	.558	1.701	.148	-
	81- 85	44	3.59	.484			
	86- 90	80	3.70	.584			
	91- 95	203	3.73	.556			
	96- 100	228	3.77	.531			

Araştırma kapsamına alınan, ortaöğretim öğrencilerinin akademik başarılarına göre birinci alt boyut (OYKGÖV) ve üçüncü alt boyut (GY) puanları açısından aralarında oluşan farklara ilişkin F değeri $p < 0.05$ önem düzeyinde anlamlı, ikinci alt boyut (BGMT), beşinci alt boyut (AKGÜ), altıncı alt boyut (GMA), toplam boyut (GOYÖ), dördüncü alt boyut (GHKGMAE) puanları açısından aralarında oluşan farklara ilişkin KW değerleri $p > 0.05$ önem düzeyinde anlamsız bulunmuştur. Bu bulgular ortaöğretim öğrencilerinin akademik başarılarına göre üçüncü alt boyut (GY) puanları karşılaştırıldığında aralarında farkın oluştuğunu göstermektedir.

Farkın akademik başarıları ne olan öğrencilerden kaynaklandığını tespit etmek için LSD Post Hoc testi uygulanmış ve akademik başarıları 96-100 olan öğrencilerin akademik başarıları 76-80 ve 81-85 olan öğrencilere göre birinci alt boyut (OYKGÖV) ve üçüncü alt boyut (GY) puanları daha yüksek ve $p < 0.05$ önem düzeyinde anlamlı bulunmuştur.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Tartışma ve Sonuç

Bu bölümde elde edilen bulguların mevcut alan yazınla ilişkilendirilmesi yapılarak, araştırmanın bulguları ve yorumlarına dayalı olarak tartışılmış ve tartışılan bulgulara ilişkin önerilere yer verilmiştir.

Araştırmanın, “Birinci Alt Amaca İlişkin Bulgular”ı incelendiğinde, Görsel Okuryazarlık Yeterlilikleri ölçeğinden aldıkları puanlarına ilişkin aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri şöyledir; birinci alt boyut (Ofis yazılımları kullanarak görselliğe önem verebilme) puan ortalamasının 3.58, ikinci alt boyut (Basılı görsel materyalleri tanımlayabilme) puan ortalamasının 3.53 üçüncü alt boyut (Görsel yorumlayabilme) puan ortalamasının 3.92, dördüncü alt boyut (Günlük hayatta karşılaşılan görsel mesajları ayırt edebilme) puan ortalamasının 4.34, beşinci alt boyut (Araç kullanarak görsel üretebilme) puan ortalamasının 3.39, altıncı alt boyut (Görseldeki mesajları algılayabilme) puan ortalamasının 3.57, toplam boyut (Görsel okuryazarlık yeterlikleri ölçeği) puan ortalamasının 3.73, olduğu tespit edilmiştir. Ölçek skalası 5 dereceli olduğundan ve 5 puanın en olumlu durumu gösterdiği dikkate alındığında dördüncü alt boyut (Günlük hayatta karşılaşılan görsel mesajları ayırt edebilme) yeterliğinin en iyi düzeyde olduğu, beşinci alt boyut (Araç kullanarak görsel üretebilme) yeterliğinin en düşük düzeyde olduğu bulunmuştur.

Ortaöğretim öğrencilerinin akademik başarı notlarıyla Görsel Okuryazarlık Yeterlilikleri Ölçeği puanları arasında ilişki olup olmadığını tespit etmek için Pearson korelasyon analizine uygulamada yer verilmiştir. Öğrencilerin akademik başarıları ile birinci alt boyut (Ofis yazılımları kullanarak görselliğe önem verebilme), üçüncü alt boyut (Görsel yorumlayabilme) ve toplam boyut (Görsel okuryazarlık yeterlikleri ölçeği) arasındaki korelasyon değerlerinin tümü doğru yönde $p < 0.05$ önem düzeyinde anlamlı iken, ikinci alt boyut (Basılı görsel materyalleri tanımlayabilme), dördüncü alt boyut (Günlük hayatta karşılaşılan görsel mesajları ayırt edebilme), altıncı alt boyut (Görseldeki mesajları algılayabilme) arasındaki korelasyon değerleri $p > 0.05$ önem düzeyinde anlamsız bulunmuştur.

Ulaşılan sonuçta, öğrencilerin akademik başarı puanları arttıkça birinci alt boyut (Ofis yazılımları kullanarak görselliğe önem verebilme), üçüncü alt boyut (Görsel yorumlayabilme) ve toplam boyut (Görsel okuryazarlık yeterlikleri ölçeği) puanlarının arttığı saptanmıştır.

Karaçam (2020) öğrencilerin görsel okuryazarlık ve eleştirel düşünme düzeylerinin pozitif ve yüksek seviyede anlamlı olduğu sonucuna ulaşmıştır. Özdemir ve Göktepe Yıldız'ın (2015) yedinci sınıf öğrencilerinin araştırma verilerinin analizine göre öğrencilerin orta seviyede görsel okuryazarlık yeterliliğine sahip olduğu görülmüştür. Araştırma sonucunda yedinci sınıfların görsel okuryazarlık seviyeleri ile matematik dersine ait akademik başarıları arasındaki ilişki anlamlı bulunamamıştır. Çelik'in (2017) araştırmasına göre; görsel okuryazarlık beceri etkinliklerinin uygulandığı grup ile uygulanmadığı gruba ait görsel okuryazarlık beceri puanlarında anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir. Eraslan Taşpınar (2016) "Sanat Eğitiminin Görsel Okuryazarlık Becerilerine Etkisi" konulu makalesinde, elde edilen veriler sonucunda araştırmaya dahil olan öğrencilerin görsel okuryazarlık yeterlilikleri ölçeğinin tümünden aldıkları puan ortalaması sonuçlarına göre öğrencilerde görsel okuryazarlık yeterliliklerinin yüksek olduğu sonucunu bulmuştur. Eraslan (2019) Ortaokul son sınıflarda görsel sanatlar dersinin pedagojik sanat eleştirisi kullanılarak verilmesinin görsel okuryazarlık becerilerine olan etkisini araştırmıştır. Deney ve kontrol grupları ile yapılan araştırmada son test puanları arasında fark deney grubu lehine anlamlı bulunmuştur. Doğru (2014) Lise düzeyinde, görsel sanatlar dersinin öğrencilerin görsel okuryazarlık becerilerinin gelişimine etkisini araştırdığı çalışmada, uygulanan beceri testi ölçeği sonucunda, onbirinci sınıf düzeyinde görsel sanatlar eğitimi alan almayan öğrencilerin arasında görsel okuryazarlık seviyeleri konusunda belirgin bir farklılık gözlemlenmemiştir. Yerlikaya (2015) Resim-İş eğitimi alan öğretmen adaylarının görsel okuryazarlıklarını araştırdığı tezinde, öğretmen adaylarının öğrenim gördükleri sınıf seviyelerinin farklı olması sebebi ile görsel okuryazarlık seviyelerinde belirgin farklılıklar olmadığını belirlemiştir. Kocaarslan ve Çeliktürk (2013) Eğitim Fakültesi öğrencilerinin Görsel Okuryazarlık yeterliliklerini belirlenmesine yönelik araştırmaları sonucunda öğrencilerin görsel okuryazarlık seviyelerinin yüksek olduğu ve bu durumun akademik başarıyla pozitif yönde bir etkisi olduğunu ortaya çıkarmışlardır. Bozdik (2019) Görsel Sanatlar öğretmen adayları ile görsel okuryazarlık becerilerini incelediği tezinde, aldıkları eğitimin süresi ve seviyesi açısından fark olduğu varsayılan iki grubun görsel okuryazarlık düzeylerinin birbirine yakın olduğunu saptamıştır. Ekerim (2019), lisans öğrencilerinin görsel okuryazarlık seviyelerini birtakım faktörler ile incelediği araştırmasında, elde edilen bulgulardan lisans öğrencilerinin görsel okuryazarlık algı düzeylerinin yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Araştırmanın "İkinci Alt Amaca İlişkin Bulgular" 1 incelendiğinde, cinsiyetlerine göre Görsel Okuryazarlık Yeterlilikleri Ölçeği puanları açısından farklar şöyledir; "Ofis Yazılımları Kullanarak Görselliğe Önem Verebilme", üçüncü alt boyut (Görsel yorumlayabilme), dördüncü alt boyut (Günlük hayatta karşılaşılan görsel mesajları ayırt edebilme), toplam boyut (Görsel

okuryazarlık yeterlikleri ölçeği) puanları açısından aralarında fark olduğunu göstermektedir. Tablodan kızların erkeklere göre, birinci alt boyut (Ofis yazılımları kullanarak görselliğe önem verebilme), üçüncü alt boyut (Görsel yorumlayabilme), toplam boyut (Görsel okuryazarlık yeterlikleri ölçeği) puanları daha yüksek, erkeklerin ise kızlara göre dördüncü alt boyut (Günlük hayatta karşılaşılan görsel mesajları ayırt edebilme) puanlarının daha yüksek olduğu görülmektedir.

Karaçam (2020) araştırmasında, görsel okuryazarlık düzeyleri ve eleştirel düşünme düzeyleri arasında cinsiyetleri açısından pozitif yönde anlamlı ilişkiler olduğunu belirtmiştir. Özdemir ve Göktepe Yıldız'ın (2015) adlı araştırmasında elde edilen sonuca göre yedinci sınıf öğrencilerinin görsel okuryazarlık yeterlilikleri cinsiyet değişkenine göre farklılık göstermektedir. Görsel okuryazarlık yeterlilik düzeylerinin cinsiyetler arasındaki farklılıklarında kız öğrencilerin erkeklere göre görsel okuryazarlık yeterlilikleri daha yüksek oranda olduğu saptanmıştır. Hekimoğlu (2016), ortaokul son sınıf öğrencileri üzerinden görsel okuryazarlık seviyelerini değerlendirdiği araştırmasında öğrencilerin görsel okuryazarlık başarı düzeyinin cinsiyete göre arasında anlamlı bir ilişkisinin bulunduğunu saptamıştır. Kıran (2008) "İlköğretim 5. Sınıf Öğretmen ve Öğrencilerinin Görsel Okuryazarlık Üzerine Bir Araştırma" adlı çalışmada; Sınıf Öğretmenlerinin görsel okuryazarlığa yönelik yeterlilikleri açısından cinsiyetlerine göre anlamlı bir farklılık gösterdiğini bulmuştur.

Araştırmanın "Üçüncü Alt Amaca İlişkin Bulgular" ı incelendiğinde yaşlarına göre Görsel Okuryazarlık Yeterlikleri Ölçeği puanları açısından farklar şöyledir; ortaöğretim öğrencilerinin yaşlarına göre ikinci alt boyut (Basılı görsel materyalleri tanımlayabilme) puanları açısından aralarında fark olduğunu göstermektedir.

Farkın hangi yaşlardaki öğrencilerden kaynaklandığını anlamak için LSD Post Hoc testi uygulanmış ve 13, 15, 16 yaşlarındaki öğrencilerin 17 yaşındaki öğrencilere göre ikinci alt boyut (Basılı görsel materyalleri tanımlayabilme) puanları daha yüksek ve $p<0.05$ önem düzeyinde anlamlı bulunmuştur.

Ortaöğretim öğrencilerinin yaşlarıyla Görsel Okuryazarlık Yeterlikleri Ölçeği puanları Arasındaki İlişki ile İlgili korelasyon değerleri incelendiğinde, öğrencilerin akademik yaşları artıkça "Araçlar Kullanarak Görsel Üretebilme" ve toplam boyut (Görsel okuryazarlık yeterlikleri ölçeği) puanlarının azaldığı söylenebilir.

Kocaarslan & Çeliktürk (2013), Eğitim Fakültesi öğrencilerinin görsel yeterliliklerini belirlendiği araştırmalarında, üçüncü sınıf öğrencilerinin birinci ve dördüncü sınıflara göre daha yüksek düzeyde görsel okuryazarlığa sahip olduğunu ortaya çıkarmışlardır.

Araştırmanın “Dördüncü Alt Amaca İlişkin Bulgular” ı incelendiğinde, ikamet ettikleri yere göre toplam boyut (Görsel okuryazarlık yeterlikleri ölçeği) puanları açısından farklar şöyledir; ilde ikamet eden öğrencilerin köyde ve ilçede ikamet eden öğrencilere göre dördüncü alt boyut (Günlük hayatta karşılaşılan görsel mesajları ayırt edebilme) puanları daha yüksek ve $p<0.05$ önem düzeyinde anlamlı, ilde ikamet eden öğrencilerin köyde ikamet eden öğrencilere göre altıncı alt boyut (altıncı alt boyut (Görseldeki mesajları algılayabilme) puanları daha yüksek ve $p<0.05$ önem düzeyinde anlamlı bulunmuştur.

Hekimoğlu (2016), ortaokul son sınıf öğrencileri üzerinden görsel okuryazarlık seviyelerini değerlendirdiği araştırmasında; öğrencilerin görsel okuryazarlık başarı düzeyinin çoğunlukta yaşadığı yere göre anlamlı bir ilişki bulunduğu saptanmıştır.

Araştırmanın “Beşinci Alt Amaca İlişkin Bulgular” ı incelendiğinde; ebeveynlerin eğitim durumlarına göre Görsel Okuryazarlık Yeterlikleri Ölçeği puanları açısından farklar şöyledir;

Farkın annesinin eğitimi ne olan öğrencilerden kaynaklandığını anlamak için LSD Post Hoc testi uygulanmış ve annesinin eğitimi lise olan öğrencilerin annesinin eğitimi ilkokul olan öğrencilere göre, annesinin eğitimi üniversite olan öğrencilerin annesinin eğitimi ilkokul ve ortaokul olan öğrencilere göre dördüncü alt boyut (Günlük hayatta karşılaşılan görsel mesajları ayırt edebilme) puanları daha yüksek ve $p<0.05$ önem düzeyinde anlamlı, annesinin eğitimi ortaokul ve üniversite olan öğrencilerin annesinin eğitimi ilkokul ve lise olan öğrencilere göre beşinci alt boyut (Araç kullanarak görsel üretebilme) puanları daha yüksek ve $p<0.05$ önem düzeyinde anlamlı, annesinin eğitimi ortaokul ve üniversite olan öğrencilerin annesinin eğitimi ilkokul olan öğrencilere göre altıncı alt boyut (Görseldeki mesajları algılayabilme) puanları daha yüksek ve $p<0.05$ önem düzeyinde anlamlı, annesinin eğitimi ortaokul ve üniversite olan öğrencilerin annesinin eğitimi ilkokul olan öğrencilere göre ve annesinin eğitimi üniversite olan öğrencilerin annesinin eğitimi lise olan öğrencilere göre toplam boyut (Görsel okuryazarlık yeterlikleri ölçeği) puanları daha yüksek ve $p<0.05$ önem düzeyinde anlamlı bulunmuştur.

Farkın babasının eğitimi ne olan öğrencilerden kaynaklandığını anlamak için LSD Post Hoc testi uygulanmış ve babasının eğitimi lise olan öğrencilerin babasının eğitimi ilkokul olan öğrencilere göre birinci alt boyut (Ofis yazılımları kullanarak görselliğe önem verebilme) puanları daha yüksek ve $p<0.05$ önem düzeyinde anlamlı, babasının eğitimi lise ve üniversite olan öğrencilerin babasının eğitimi ilkokul olan öğrencilere göre ikinci alt boyut (Basılı görsel materyalleri tanımlayabilme) , dördüncü alt boyut (Günlük hayatta karşılaşılan görsel mesajları ayırt edebilme)ve toplam boyut (Görsel okuryazarlık yeterlikleri ölçeği) puanları daha yüksek ve $p<0.05$ önem düzeyinde anlamlı, babasının eğitimi lise olan öğrencilerin babasının eğitimi

ilkokul olan öğrencilere göre, babasının eğitimi üniversite olan öğrencilerin, babasının eğitimi ilkokul ve ortaokul olan öğrencilere göre beşinci alt boyut (Araç kullanarak görsel üretebilme) puanları daha yüksek ve $p<0.05$ önem düzeyinde anlamlı bulunmuştur.

Hekimoğlu (2016), ortaokul son sınıf öğrencileri üzerinden görsel okuryazarlık seviyelerini değerlendirdiği araştırmasında; görsel okuryazarlık başarı düzeyinin anne ve baba eğitim durumuna göre anlamlı bir ilişki bulunduğunu saptamıştır.

Araştırmanın “Altıncı Alt Amaca İlişkin Bulgular” ı incelendiğinde sosyo- ekonomik durumlarına göre Görsel Okuryazarlık Yeterlikleri Ölçeği puanları açısından farklar şöyledir; farkın gelir durumu ne olan öğrencilerden kaynaklandığını anlamak için LSD Post Hoc testi uygulanmış ve aylık geliri 3001/4000 TL ve 4001 TL ve üzeri olan öğrencilerin aylık geliri 1000/2000 TL ve 2001/3000 TL olan öğrencilere göre dördüncü alt boyut (Günlük hayatta karşılaşılan görsel mesajları ayırt edebilme) ve beşinci alt boyut (Araç kullanarak görsel üretebilme) puanları daha yüksek ve $p<0.05$ önem düzeyinde anlamlı, aylık geliri 4001 TL ve üzeri olan öğrencilerin aylık geliri 1000/2000 TL ve 2001/3000 TL olan öğrencilere göre toplam boyut (Görsel okuryazarlık yeterlikleri ölçeği) puanları daha yüksek ve $p<0.05$ önem düzeyinde anlamlı bulunmuştur.

Araştırmanın “Yedinci Alt Amaca İlişkin Bulgular” ı incelendiğinde evlerinde internet olma durumlarına göre Görsel Okuryazarlık Yeterlikleri Ölçeği puanları açısından farklar şöyledir; ortaöğretim öğrencilerinin evlerinde internet olma durumlarına göre birinci alt boyut (Ofis yazılımları kullanarak görselliğe önem verebilme), ikinci alt boyut (Basılı görsel materyalleri tanımlayabilme) , üçüncü alt boyut (Görsel yorumlayabilme), dördüncü alt boyut (Günlük hayatta karşılaşılan görsel mesajları ayırt edebilme), beşinci alt boyut (Araç kullanarak görsel üretebilme), altıncı alt boyut (Görseldeki mesajları algılayabilme), toplam boyut (Görsel okuryazarlık yeterlikleri ölçeği) puanları açısından aralarında fark olmadığı görülmüştür.

Hekimoğlu (2016), ortaokul son sınıf öğrencileri üzerinden görsel okuryazarlık seviyelerini değerlendirdiği araştırmasında; görsel okuryazarlık başarı düzeyinin internet kullanma sıklığına göre anlamlı bir ilişki içinde olduğunu saptamıştır.

Araştırmanın “Sekizinci Alt Amaca İlişkin Bulgular” ı incelendiğinde bilgisayar/tablet olma durumlarına göre Görsel Okuryazarlık Yeterlikleri Ölçeği puanları açısından farklar şöyledir; ortaöğretim öğrencilerinin bilgisayar/tablet olma durumlarına göre, dördüncü alt boyut (Günlük hayatta karşılaşılan görsel mesajları ayırt edebilme) puanları açısından aralarında fark olduğunu göstermektedir. Tablodan bilgisayar/tablet olanların olmayanlara göre dördüncü alt boyut (Günlük hayatta karşılaşılan görsel mesajları ayırt edebilme) puanlarının daha yüksek olduğu görülmektedir.

Hekimoğlu (2016), ortaokul son sınıf öğrencileri üzerinden görsel okuryazarlık seviyelerini değerlendirdiği araştırmasında; görsel okuryazarlık başarı düzeyinin bilgisayar kullanma sıklığına göre arasında anlamlı bir ilişki bulunduğunu saptamıştır. Öğrencilerin görsel okuryazarlık başarı düzeyinin bilgisayarı tasarım amaçlı kullanmasına göre arasında anlamlı bir ilişki bulunduğunu saptamıştır.

Araştırmanın “Dokuzuncu Alt Amaca İlişkin Bulgular” ı incelendiğinde okul öncesi eğitimi alma durumlarına göre Görsel Okuryazarlık Yeterlikleri Ölçeği puanları açısından farklar şöyledir; ortaöğretim öğrencilerinin okul öncesi eğitimi alma durumlarına göre ikinci alt boyut (Basılı görsel materyalleri tanımlayabilme) , dördüncü alt boyut (Günlük hayatta karşılaşılan görsel mesajları ayırt edebilme), beşinci alt boyut (Araç kullanarak görsel üretebilme), toplam boyut (Görsel okuryazarlık yeterlikleri ölçeği) puanları açısından aralarında fark olduğunu göstermektedir. Tablodan okul öncesi eğitimi alanların almayanlara göre ikinci alt boyut (Basılı görsel materyalleri tanımlayabilme) , dördüncü alt boyut (Günlük hayatta karşılaşılan görsel mesajları ayırt edebilme), beşinci alt boyut (Araç kullanarak görsel üretebilme), toplam boyut (Görsel okuryazarlık yeterlikleri ölçeği) puanlarının daha yüksek olduğu görülmektedir.

Araştırmanın “Onuncu Alt Amaca İlişkin Bulgular” ı incelendiğinde, ortaöğretim öğrencilerinin okul türüne göre Görsel Okuryazarlık Yeterlikleri Ölçeği puanları açısından farklar şöyledir; ortaöğretim öğrencilerinin okul türüne göre birinci alt boyut (Ofis yazılımları kullanarak görselliğe önem verebilme), ikinci alt boyut (Basılı görsel materyalleri tanımlayabilme) , üçüncü alt boyut (Görsel yorumlayabilme), dördüncü alt boyut (Günlük hayatta karşılaşılan görsel mesajları ayırt edebilme), beşinci alt boyut (Araç kullanarak görsel üretebilme), altıncı alt boyut (Görseldeki mesajları algılayabilme), toplam boyut (Görsel okuryazarlık yeterlikleri ölçeği) puanları açısından aralarında fark olmadığını göstermektedir.

Hekimoğlu (2016), ortaokul son sınıf öğrencileri üzerinden görsel okuryazarlık seviyelerini değerlendirdiği araştırmasında çıkan bulgularda; öğrencilerin görsel okuryazarlık başarı düzeyinin okul türüne göre arasında anlamlı bir ilişki bulunduğunu saptamıştır. Karaçam (2020), ortaöğretimlerdeki öğrencilerin görsel okuryazarlık düzeyini, eleştirel düşünme düzeyleri arasındaki ilişkiyi belirlediği Şanlıurfa-Siverek örnekleminde, öğrencilerin görsel okuryazarlık düzeyleri ve eleştirel düşünme düzeyleri arasında okul türü açısından pozitif yönde anlamlı ilişkiler olduğunu tespit etmiştir.

Araştırmanın “Onbirinci Alt Amaca İlişkin Bulgular” ı incelendiğinde, sınıf düzeylerine göre toplam boyut (Görsel okuryazarlık yeterlikleri ölçeği) puanları açısından farklar şöyledir; farkın sınıf düzeyleri ne olan öğrencilerden kaynaklandığını anlamak için LSD Post Hoc testi

uygulanmış ve 9. Sınıf ve 10. Sınıf öğrencilerinin 12. Sınıf öğrencilerine göre ikinci alt boyut (Basılı görsel materyalleri tanımlayabilme) puanları daha yüksek ve $p<0.05$ önem düzeyinde anlamlı, 9. Sınıf ve 10. Sınıf öğrencilerinin 11. Sınıf öğrencilerine göre beşinci alt boyut (Araç kullanarak görsel üretebilme) puanları daha yüksek ve $p<0.05$ önem düzeyinde anlamlı, 10. Sınıf öğrencilerinin 9. Sınıf, 11. Sınıf ve 12. Sınıf öğrencilerine göre altıncı alt boyut (Görseldeki mesajları algılayabilme) puanları daha yüksek ve $p<0.05$ önem düzeyinde anlamlı, 9. Sınıf öğrencilerinin 12. Sınıf öğrencilerine göre ve 10 sınıf öğrencilerinin 11. Sınıf ve 12. Sınıf öğrencilerine göre toplam boyut (Görsel okuryazarlık yeterlikleri ölçeği) puanları daha yüksek ve $p<0.05$ önem düzeyinde anlamlı bulunmuştur.

Karaçam (2020), ortaöğretimlerdeki öğrencilerin görsel okuryazarlık düzeyini, eleştirel düşünme düzeyleri arasındaki ilişkiyi belirlediği Şanlıurfa-Siverek örnekleminde, görsel okuryazarlık düzeyleri ve eleştirel düşünme düzeyleri arasında sınıf düzeyi açısından pozitif yönde anlamlı ilişkiler olduğunu tespit etmiştir.

Araştırmanın “Onikinci Alt Amaca İlişkin Bulgular”ı incelendiğinde, akademik başarılarına göre Görsel Okuryazarlık Yeterlikleri Ölçeği puanları açısından farklar şöyledir; farkın akademik başarıları ne olan öğrencilerden kaynaklandığını anlamak için LSD Post Hoc testi uygulanmış ve akademik başarıları 96-100 olan öğrencilerin akademik başarıları 76-80 ve 81-85 olan öğrencilere göre birinci alt boyut (Ofis yazılımları kullanarak görselliğe önem verebilme) ve üçüncü alt boyut (Görsel yorumlayabilme) puanları daha yüksek ve $p<0.05$ önem düzeyinde anlamlı bulunmuştur.

Mevcut alanyazın taramasında akademik başarı durumu, okul öncesi alma durumu ve sosyo- ekonomik duruma göre toplam boyut (Görsel okuryazarlık yeterlikleri ölçeği) puanları ile ilgili örtüşen bir araştırmaya rastlanılmadı.

Öğrencilerin görsel okuryazarlık yeterliklikleri puanları, hem bu araştırmada, hem de alan yazın taramasındaki sonuçlara göre benzer özellikler göstermektedir. Bu benzerlikler bireyin fiziki, ruhsal psikolojik, maddi, eğitsel, düşünsel, kültürel, vb. durumlarının bazen farklı ama, çoğunlukla benzer özellikler göstermesinde aranabilir. Eşit olguların ve ortamların var olması ve birbirine zihinsel veya fiziksel olarak yaklaştırılması bireyde akademik başarı puanını yakın seviyede tutsa da, her zaman bireysel farklılıklar görsel okuryazarlık beceri puanlarında belirleyici rol alabilmektedirler. Literatür taraması ile elde edilen alanyazın sonuçları, araştırmanın sonuçlarıyla benzer özellikleri gösterdiği tespit edilmiştir.

Öneriler

Bu çalışmada ortaöğretim öğrencilerin yaş, cinsiyet, yerleşim yeri, ebeveyn eğitimi, gelir düzeyi, internet kullanımı, bilgisayar- tablet durumu, okul öncesi eğitimi, lise türü, sınıf düzeyi, ve akademik başarıları durumları toplam ölçek boyutu (Görsel okuryazarlık yeterlikleri ölçeği) kullanılarak öğrenci üzerindeki etkileri araştırılmıştır. Yaş, cinsiyet, yerleşim yeri, ebeveyn eğitimi, gelir düzeyi, internet kullanımı, bilgisayar- tablet durumu, okul öncesi eğitimi, lise türü, sınıf düzeyi, ve akademik başarı durumları öğrencilerin Görsel Okuryazarlık Yeterlikleri puanlarında önemli düzeyde farklılıklar tespit edilmiştir. Ortaöğretim öğrencilerinin akademik başarı notları yükseldikçe Görsel Okuryazarlık Yeterlikleri puanlarında yüksek olduğu araştırma verilerine göre anlaşılmaktadır. Bu sonuç akademik başarı notlarının, görsel okuryazarlık beceri puanlarıyla aynı doğrultuda olduğunu fkrini verebilir. Bu durumda; görsel okuryazarlık becerisi başarı puanları yükseldikçe öğrencilerin akademik başarı puanlarında yükseldiğini söyleyebiliriz.

Araştırma veri ve sonuçlarından yola çıkılarak, bu alanda araştırma yapacaklar için şu öneriler geliştirilmiştir:

- Öğrencilerin akademik başarı puanları artıkça görsel okuryazarlık beceri puanlarının arttığı saptanmıştır. Bu durumda öğrencilerin daha donanımlı olabilmesi için aile, okul ve çevrenin olanaklarının artırılması ve aynı zamanda bilgisayar ve yazılımlarını kullanmaya yönelik en üst seviyede eğitim alması ve günümüzde ihtiyaç duyulan yazılım, Web 2.0 vb. araçlarını doğru amaçlar için kullandırmaya yönlendirilmesi ve sonuçlar elde edilmesi akademik başarıda önemsenmeli ve desteklenmelidir.
- Araştırmanın cinsiyet değişkenine göre Görsel Okuryazarlık Yeterlilikleri Ölçeği puanları açısından aralarında fark olduğunu göstermektedir. Bazı olgularda kızların erkeklere göre puanları daha yüksek, bazılarında ise erkeklerin kızlara göre puanlarının daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu durumda cinsiyet faktörünün gerektirdiği farklı ortam sağlayıcıların oluşturulması, ders ortamlarının cinsiyet faktörü de gözetilerek donatılması öğrencilerin akademik başarılarına, görsel okuryazarlık yeterliliklerini geliştirmesine ve aynı zamanda tanımlama, anlama, bulma yeteneklerine katkısının olacağı önerilmektedir.
- Araştırmanın yaşlarına göre, küçükten büyüğe doğru bazen azalan, bazen de çoğalan görsel okuryazarlık beceri puanları açısından fark oluştuğunu söyleyebiliriz. Bu durumun ilgi alanları ile doğrudan bağlantılı olduğu söylenebilir. Öğrencinin gelişimi için farklı yaş gruplarının fikirlerini ve ürettiklerini birbirlerine sunmalarına imkân verilmesi ve

tartışılması görsel okuryazarlık yeterliliklerinin gelişimine katkı sağlaması ve akademik başarı açısından önemsenmelidir.

- Öğrencilerin ikamet ettikleri yere göre görsel okuryazarlık yeterlikleri ölçeği puanlarına bakıldığında ilde ikamet eden öğrencilerin köyde ikamet eden öğrencilere göre puanları önem düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Öğrencilerin farklı ikametlerde karşılaştıkları işaret, sembol, amblem, logo, reklam vb. ileti ve görsellerin etkisinin olduğu söylenebilir. Bunun durumunda öğrencilerin genel eğitimlerinin yanı sıra görselleri gerçek yaşam alanlarında ve ikamet ettikleri yerlerde görmesi ve karşılaşması akademik başarı için önemsenmelidir.
- Ebeveyn eğitimi en alt düzeyden en yüksek düzeye doğru çıktıkça öğrencilerin görsel okuryazarlık puanları daha yüksek önem düzeyinde anlamlı bulunduğundan, bu durumun oluşmasına katkı veren nedenlerin artırılmasına yönelik çalışmalar yapılabilir. Öğrencilerin bilgisayar tarayıcıları kullanması, dijital fotoğraf makinası ve video kamerası kullanması, bilgisayarda görselleri düzenlemesi, vb. gibi yeterliliklerinin geliştirilmesi ve tüm bunlara olanak sağlanması akademik başarıda kalıcılığı arttıracaktır.
- Araştırmanın sosyo- ekonomik durumlarına göre, görsel okuryazarlık yeterlilikleri ölçeği puanları, gelir durumu az olandan çok olana doğru yükseldiği ve önem düzeyinde anlamlı olduğu bulunmuştur. Öğrencilerin basılı veya dijital yayınları takip etme gücünün olması, görsellerin ne ifade ettiğini anlaması ve görsellerin anlamsal sınırlılıklarını bilmesi görsel okuryazarlık yeterlilikleri geliştirmesine katkısı olmaktadır. Ailelerin Sosyo-ekonomik durumların iyileştirilmesi ve çocuk eğitime katkı sağlayacak tüketime daha çok yönelmesi önerilmektedir.
- Araştırmada, öğrencilerin evlerinde internet olma durumlarına göre aralarında fark olmadığı görülmüştür. Bu sonucun çıkmasının nedeni, internet kullanımının araştırılan evrende eşit düzeyde olmasına bağlı olabilir. Değişkenin farklı disiplin alanlarında ve birey gruplarında araştırılması önerilmektedir.
- Araştırmada, öğrencilerin bilgisayar/tablet olma durumlarına göre puanları açısından aralarında fark olduğunu göstermektedir. Bilgisayar/tablet olanların olmayanlara göre puanlarının daha yüksek olduğu görülmektedir. Günümüz dünyasında neredeyse tüm yaşam döngüsünü dijital ve sanal ortamda gerçekleştiren bireylerin görsel okuryazarlık yeterlilikleri puanlarında artışı desteklemektedir. Bu durum akademik başarıya olumlu katkı sağlama hedefine yönelik olmalıdır, örtüşmelidir ve önerilmektedir.
- Araştırmada öğrencilerin, okul türüne göre görsel okuryazarlık yeterlilikleri ölçeği puanları açısından aralarında fark olmadığını göstermektedir. Bu duruma akademik başarı düzeyi yüksek olan örneklerden kaynaklandığı söylenebilir. Bu konuda geniş araştırmaların yapılması alana katkı sağlaması açısından önerilmektedir.

- Araştırmanın, sınıf düzeylerine göre görsel okuryazarlık yeterlikleri ölçeği puanları açısından, sınıf guruplarında farklılaşan önem düzeyinde anlamlı ve daha yüksek puanlara ulaşılmıştır. İlgi alanlarının ve dikkatlerin farklılaşması alt sınıf puanlarının daha iyi olduğunu göstermektedir. Öğrencilerin görsel okuryazarlık alanında eğitim alması uzman kişiler tarafından bu konuda desteklenmesi önerilmektedir.
- Araştırmada, notlarına göre görsel okuryazarlık yeterlilikleri ölçeği puanları açısından puanları daha yüksek ve önem düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Bu durumun tüm disiplin alanlarında başarılı olan öğrencilerin görsel okuma becerilerinin de yüksek olduğu anlamını taşıyabilir. Görsel okuryazarlık yeterlilikleri konusunda, notları birbirinden farklı olan bir evrende araştırma yapılması önerilmektedir.

Araştırma sonucunda, görsel okuryazarlık yeterlilikleri puanlarının öğrencinin başarısındaki etkisinin varlığı, görsel okuryazarlık konusunun eğitim öğretimin tüm disiplinlerinde ve MEB Görsel Sanatlar Ders Müfredatında yer alması önerilmektedir.

KAYNAKÇA

- Alpan, G. (2008). Görsel okuryazarlık ve öğretim teknolojisi. *Yüzyüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (2),74-102.
- Artut, K. (2009). *Sanat eğitimi kuramları ve yöntemleri*. (6. baskı). Anı.
- Ayaydın, A., Bilgin Kara, F., Diksoy, İ., Gökay, M., Kartopu, S., Mercin, L. & Toktaş P. (2019). Görsel sanatlar: Öğretmenler için klavuz. L. Mercin & M. Gökay (Edt.), *Görsel Sanatlarda Biçimlendirme* içinde (1.baskı, ss.137-143). Devlet Kitapları
- Braden, R. A. (1994). Visual verbal relationships. (ed.), David M. Moore & Francis M. Dwyer, *Visual literacy: A spectrum of visual learning* içinde (ss.193-208). Educational Technology Publications.
- Bozdik, N. (2019). “Görsel sanatlar öğretmen adaylarının görsel okuryazarlık becerilerinin incelenmesi” (Tez No. 551359) [Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi-Adana].Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Buyurgan, S., & Buyurgan, U. (2001). *Sanat eğitimi ve öğretimi*. Feryal.
- Buyurgan, S., & Buyurgan, U. (2007). *Sanat eğitimi ve öğretimi*. Pegem A.
- Çelik, G. (2017). “Türkçe derslerinde görsel okuryazarlık yoluyla okuma becerilerinin geliştirilmesi: Bir karma yöntem çalışması” (Tez No. 481944) [Doktora Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi- Çanakkale].Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Çimen, E. & Aygüner, E. (2016). Sekizinci sınıf öğrencilerinin matematik okuryazarlığı öz yeterlilik algıları ile gerçek performanslarının incelenmesi. *İlköğretim Online*, 17(2), 675-696.<https://doi.org/10.17051/ilkonline.2018.419026>
- Demirel, U. (2018). “Temel tasarım derslerinin görsel okuryazarlıkla ilişkisinin değerlendirilmesi” (Tez No. 526203) [Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi- Ankara]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Doğru, A. G. (2014). *Lise düzeyi görsel sanatlar dersinin, öğrencilerin görsel okuryazarlık becerilerinin gelişimine etkisi* (Tez No. 356667) [Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi- Ankara]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Ekerim, M.G. (2019). “Lisans öğrencilerinin görsel okuryazarlık düzeyleri ve web sayfalarında öncelikle görsele ya da görselle birlikte metne yönelim tercihleri” (Tez No. 603297) [Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi- İstanbul]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Eraslan, S. (2019). *Ortaokul 8. sınıf görsel sanatlar dersinde pedagojik sanat eleştirisi yönteminin öğrencilerin görsel okuryazarlık becerilerine olan etkisi* (Tez no: 585527) [Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi-Erzurum]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi
- Eraslan Taşpınar, Ş. (2016). Sanat eğitiminin görsel okuryazarlık becerilerine etkisi. *The Turkish Online Journal of Design, Art and Communication*, 6(3), 335-342.
- Eraslan Taşpınar, Ş. (2017). Görsellerle kurulan ilişki: Tarihsel ve eğitsel yaklaşım. *Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi*, (39), 94-115.
- Eraslan Taşpınar, Ş. (2018). Görsellerle kurulan ilişki: Dijital çağda görsel okuryazarlık. *Dijital Çağda Sanat ve Tasarım Bildirimleri Kitabı*, (3. Sanat ve Tasarım Eğitimi Sempozyumu), 176-184.

- Feinstein, H. & Hagerty, R. (1994). "Visual Literacy in General Education", University of Cincinnati.
- Genç, A., Sipahioğlu, A. (1990). Görsel Algılama: "Sanatta Yaratıcı Süreç". Sergi Yayınevi.
- Geray, H. & Aydoğan A. (2010). Yeni iletişim teknolojileri ve etik. B. Çaplı & H. Tuncel (Ed.), *Televizyon Haberciliğinde Etik* içinde (ss.305-32). Fersa.
- Giorgis, C., Johnson, N. J., Bonomo, A., Colbert, C., & al, e. (1999). Visual literacy. *Reading Teacher*, 53(2), 146-153.
- Hekimoğlu, Ö. (2016). "Ortaokul 8. sınıf öğrencilerinin görsel okuryazarlık düzeylerinin değerlendirilmesi". (Tez no: 450262) [Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi-Ankara]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi
- Hortin, J. A. (1980). Visual literacy and visual thinking. *ERIC Document*. ED214522
- Karaçam, E. (2020) "Ortaöğretim kurumlarındaki öğrencilerin görsel okuryazarlık düzeyi ile eleştirel düşünme düzeyleri arasındaki ilişkinin belirlenmesi (Şanlıurfa İli Siverek İlçesi Örnekleme)" (Tez no: 639990) [Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi-Afyonkarahisar]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi
- Karasar, N. (2007). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Nobel.
- Kellnerr, D. (2001). New technologies/New literacies: Reconstructing education fort henwe millenium. *International Journal of Technology and Design Education*, 11, s. 67-81.
- Kırıçoğlu, O.T. (2005). *Sanatta eğitim görmek, öğrenmek, yaratmak*. (3. baskı). Pegem.
- Kiper, A., Aslan, S., Kıyıcı, M., & Akgün, Ö. E. (2012). visual literacy scale: *The Study of Validity and Reliability*. TOJNED, 73-83.
- Kocaarslan, M., & Çeliktürk, Z. (2013). Eğitim fakültesi öğrencilerinin görsel yeterliliklerinin belirlenmesi. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(2). 245-346.
- Kress, G. (2003). *Literacy in the New Media Age*. Routledge.
- Lester, P. M. (2000), *Visual Communication: Images with Messages* (2nd Ed.). Wadsworth.
- Milli Eğitim Bakanlığı, M.E.B. (2013). *Okul öncesi eğitim programı*. Devlet Kitapları Müdürlüğü.
- Milli Eğitim Bakanlığı, M.E.B. (2017). *Görsel sanatlar dersi öğretim programı ve kılavuzu*. Devlet Kitapları Müdürlüğü.
- Milli Eğitim Bakanlığı, M.E.B. (2018). *Görsel sanatlar dersi öğretim programı*. MEB Yayınları.
- Milli Eğitim Bakanlığı, M.E.B. (2018). *Görsel sanatlar dersi öğretim programı ve kılavuzu*. Devlet Kitapları Müdürlüğü.
- Oblinger, D. G. & Oblinger, J. L. (2005), *Educating the net generation*, boulder, Educause.
- Oring, S. (2000). A call for visual literacy. *School Arts*, April, 58-59.
- Öncü Yıldız, M. (2012). Görsel okuryazarlık üzerine. *Marmara İletişim Dergisi*, (19), 64-77.
- Özdemir, A. Ş. & Göktepe Yıldız, S. (2015). Yedinci sınıf öğrencilerinin görsel okuryazarlık düzeylerinin incelenmesi. *Yıldız Teknik Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(41), 529-541.
- Özkubat, S. (2015). *Görsel farkındalık eğitim programının 5-6 yaş çocuklarının görsel okuryazarlıklarına etkisinin incelenmesi*. (Tez no: 388148) [Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi-Ankara]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

- Özsoy, V. (2005). *İlköğretim sanat eğitimi kuramları ve yöntemleri*. Varan
- Alakuş, A. O., & Özsoy, V. (2009). *Görsel sanatlar eğitiminde özel öğretim yöntemleri*. (1. baskı). Pegem Akademi.
- Parsa, Alev F. (2009, Ocak). İmgenin gücü ve görsel kültürün yükselişi. *Fotoğrafya Dergisi*, Ocak, S:19. www.fotografya.gen.tr.
- Sanalan, V., Sülün, A., & Çoban, T. (2007). Visual Literacy. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9 (2), 33-47.
- Saunders, A. C. (1994). Graphics and How They Communicate. David M. Moore & Francis M. Dwyer, (ed.), *Visual Literacy: A Spectrum of Visual Learning* içinde. (ss.183-192). Englewood Cliffs, New Jersey: Educational Technology Publications.
- Kıran, I. (2008). *İlköğretim beşinci sınıf öğretmen ve öğrencilerin görsel okuryazarlıkları üzerine bir araştırma*. (Tez no: 249221) [Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi-Çanakkale]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Tabancalı, E. (2014). Sınıf ortamının fiziksel özellikleri. H. Kıran & K. Çelik (Ed.), *Etkili sınıf yönetimi* içinde (ss. 63-81). Anı.
- Tekin, N., Aslan, O., & Yağız, D. (2016). Fen bilimleri öğretmen adaylarının bilimsel okuryazarlık düzeyleri ve eleştirisel düşünme eğilimlerinin incelenmesi. *Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(1), 23-50.
- Tuğrul, B. & Feyman, N. (2006). Okul öncesi çocukları için hazırlanmış resimli öykü kitaplarında kullanılan temalar. *II. Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu Bildiri Kitabı*, 287-392.
- Ulutaş, A. (2017). Okul öncesi dönem çocuk kitaplarındaki resimlerin çocuğa göreliliğin öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 16 (61), 602-610. <https://doi.org/10.17755/esosder.304697>.
- Utma, S. (2019). Sosyal Medya bağımlılığı üzerine kuramsal bir değerlendirme. *Sosyal, Beşerî ve İdari Bilimler Dergisi*, 2(2):118-130.
- Wileman, R. E. (1993). "Visual Communicating", Englewood Cliffs, N.J.: Educational Technology Publications. s. 114.
- Yavuzer, H. (2007). *Resimleriyle çocuk*. (12. baskı). Remzi.
- Yerlikaya, M. (2015). "Güzel sanatlar eğitimi bölümü resim-iş eğitimi anabilim dalı öğretmen adaylarının görsel okuryazarlıkları". (Tez no: 396932) [Doktora Tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi -Samsun]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Yıldız, M. Ö. (2012). Görsel okuryazarlık üzerine. *Marmara İletişim Dergisi*, 19, 64-77
- Yolcu, E. (2009). *Sanat eğitimi kuramları ve yöntemleri* (2. baskı). Nobel.

EKLER

EK-1. Kişisel Bilgi Formu

Kişisel Bilgi Formu	
Araştırmanın amacı, akademik başarıyı yordamak üzere bir ölçüm oluşturmaktır. Araştırmaya katılımınız tamamen gönüllülük temelinde olmalıdır. Çalışmada sizden kimlik belirleyici hiçbir bilgi istenmemektedir. Cevaplarınız tamamıyla gizli tutulacak ve sadece araştırmacı tarafından değerlendirilecektir. Katılımcılardan elde edilecek bilgiler toplu halde değerlendirilecek ve bilimsel yayımlarda kullanılacaktır.	
Yaş	(.....)
Cinsiyet	☐ Kız ☐ Erkek
Yerleşim Yeri	☐ Köy ☐ İlçe ☐ İl
Anne Eğitimi	☐ İlkokul ☐ Ortaokul ☐ Lise ☐ Üniversite
Baba Eğitimi	☐ İlkokul ☐ Ortaokul ☐ Lise ☐ Üniversite
Gelir Düzeyi	☐ 1000/2000 tl ☐ 2001/3000 tl ☐ 3001/4000 tl ☐ 4001/.....?
Evde İnternet	☐ Var ☐ Yok
Bilgisayar /Tablet:	☐ Var ☐ Yok
Okul Öncesi Eğitimi:	☐ Var ☐ Yok
Lise Türü	☐ Fen Lisesi ☐ Anadolu Lisesi
Sınıf	☐ 1.Sınıf ☐ 2.Sınıf ☐ 3.Sınıf ☐ 4.Sınıf
Akademik Başarı (Not ortalaması)	(.....)

EK-2. Görsel Okuryazarlık Yeterlilikleri Ölçeği

GÖRSEL OKURYAZARLIK YETERLİLİKLERİ ÖLÇEĞİ						
Madde Numaraları		Kesinlikle Yapamam	Yapamam	Az Çok Yapırım	Yapırım	Kolaylıkla Yapırım
Ofis Yazılımları Kullanarak Görselliğe Önem Verebilme						
1 (m13)	Yazılarımda konu başlıkları kullanırım					
2 (m14)	Yazılarımda madde imleri kullanırım					
3 (m15)	Yazılarımda grafik kullanırım					
4 (m16)	Yazılarımda tablo kullanırım					
5 (m17)	Yazılarımda resim ve fotoğraflar kullanırım					
6 (m18)	Yazılarımda çizim kullanırım					
7 (m19)	Yazılarımda uygun yazı tipleri kullanırım					
Basılı Görsel Materyalleri Tanımlayabilme						
8 (m26)	Grafiklerdeki desenleri tanımlarım					
9 (m27)	Görsellerdeki karmaşık şekilleri tanımlarım					
10 (m28)	Haritalardaki özel işaretleri anlarım					
11 (m29)	Harita yardımıyla yolumu bulurum					
Görsel Yorumlayabilme						
12 (m30)	Kavramları görsel şekillerle ifade ederim					
13 (m31)	Yazılarımda görsel olarak rahatlıkla okunabilecek şekilde düzenlerim					
14 (m32)	Yazdığım yazıların güzel görünmesine dikkat ederim					
15 (m33)	Resim ve fotoğrafları yorumlarım					
16 (m34)	Resim ve fotoğraflar için anlam üretirim					
Günlük Hayatta Karşılaşılan Görsel Mesajları Ayırt Edebilme;						
17 (m23)	Trafik işaretlerinin anlamlarını bilirim					
18 (m25)	Uzaktan kumandalardaki sembolleri anlarım					
19 (m35)	TV'deki akıllı işaretleri(aile, şiddet, korku, cinsellik vb.) bilirim					
20 (m36)	İnternet sitelerindeki logoyu ayırt ederim					
21 (m37)	İnternet sitelerindeki reklamları ayırt ederim.					
Araçlar Kullanarak Görsel Üretebilme						
22 (m1)	Fotoğraf, belge vs. taramak için tarayıcı kullanırım					
23 (m2)	Dijital fotoğraf makinesi kullanırım					
24 (m3)	Bilgisayarda fotoğraflarımı düzenlerim(kesme, renklendirme vs)					
25 (m4)	Dijital video kamerası kullanırım					
26 (m5)	Bir video düzenleme programı ile bilgisayarda video klipleri düzenlerim					
Görsellerdeki Mesajları Algılayabilme						
27 (m9)	Basılı yayınlardaki reklamları incelerim					
28 (m10)	Resim yada fotoğrafların ne ifade ettiğini anlarım					
29 (m11)	Anlatım açısından resimler ve fotoğrafların sınırlılıklarını bilirim					

EK-3. Görsel Okuryazarlık Yeterlilikleri Ölçeği İzni

2 ileti dizisinden 2. < >

Re: Görsel okuryazarlık ölçeği kullanımı izin isteği Gelen Kutusu x

Aydın Kiper

Alıcı: ben ▼

14 Ocak Sal 14:22 ☆ ↩ ⋮

Merhaba,
Ölçeği elbette kullanabilirsiniz.

İyi çalışmalar.

MacBook Pro [redacted] 7 Oca 2020 Sal, 23:59 tarihinde şunu yazdı:

Merhaba Değerli Hocam;

Aşağıda belirttiğim araştırmam için Görsel Okuryazarlık Ölçeği'nizi kullanma izninizi rica ediyorum.

Desteyiniz iwin Őimdiden teşekkür ederiz. Saygılarımla.

1) Planlanan araştırmanın konusu:

ORTAÖĞRETİM ÖĞRENCİLERİNİN GÖRSEL OKURYAZARLIK BECERİLERİNİ ETKİLEYEN FAKTÖRLER VE AKADEMİK BAŞARI İLE OLAN İLİŞKİNİN BELİRLENMESİ

2) Ölçeğin hangi gruba uygulanacağı:

Görsel Okuryazarlık Ölçeği Ortaöğretim 9/10/11/12. Sınıflardan oluşan gruplara uygulanacak.

3) Araştırma yapacak tez öğrencisinin kayıtlı olduğu Üniversite ve Program bilgileri:

Erzurum Atatürk Üniversitesi- Eğitim Bilimleri Enstitüsü -Güzel Sanatlar Eğitimi Ana Bilim Dalı- Resim-İş Eğitimi Bilim Dalı

4) Tez danışmanı hocanın akademik ünvanı ve tam adı, soyadı:

Danışman: Doç. Dr. Şeyda ERASLAN TAŞPINAR

← Yanıtla

➔ Yönlendir

EK-4. Etik Kurul Kararı

T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü
Eğitim Bilimleri Birim Etik Kurulu

Sayı : 56785782-050.02.04-E.2000284823
Konu : Etik Kurul Kararı (Erdem SARI
13/14)

17.11.2020

DAĞITIM YERLERİNE

İlgi : 02.11.2020 tarihli ve 29202147-100-E.2000271955 sayılı belge.

Danışmanlığını Doç. Dr. Şeyda ERASLAN TAŞPINAR'ın yürüttüğü yüksek lisans öğrencisi Erdem SARI'nın "Ortaöğretim Öğrencilerinin Görsel Okuryazarlık Becerilerini Etkileyen Faktörler ve Akademik Başarı ile Olan İlişkisinin Belirlenmesi" başlıklı yüksek lisans tez çalışması ile ilgili, Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu Eğitim Bilimleri Birim Etik Kurulu'nun 12.11.2020 tarih ve 13/14 sayılı kararı ektedir.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim

Prof.Dr. Muhsine BÖREKÇİ
Kurul Başkanı

Ek : Etik Kurulu Kararı (13-14)

Dağıtım:

Gereği:

Sayın Doç.Dr. Şeyda ERASLAN TAŞPINAR

Bilgi:

Resim-İş Eğitimi Bilim Dalı Başkanlığına
Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurul
Başkanlığına

Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü 25240 Erzurum
Tel: +90 442 2315630
Elektronik Ad: <http://www.atauni.edu.tr/#?birim=egitim-bilimleri-enstitusu>

Kep Adresi: atauni@hs01.kep.tr

Bilgi: Ayşe Demet BİNDESEN TOKSOY
Faks: +90 442 2315883
E-Posta: egitbil@atauni.edu.tr

Bu belge, 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununun 5. maddesi gereğince güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.
<https://ubys.atauni.edu.tr/ERMS/Records/Confirmation/Confirmation?code=38905E19E56>

---T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLER ETİK KURULU
Eğitim Bilimleri Birim Etik Kurul Başkanlığı
PROJE DEĞERLENDİRME FORMU

Projenin/Çalışmanın Adı: Danışmanlığını Doç. Dr. Şeyda ERASLAN TAŞPINAR'ın yürüttüğü yüksek lisans öğrencisi Erdem Sarı'nın "Ortaöğretim Öğrencilerinin Görsel Okuryazarlık Becerilerini Etkileyen Faktörler ve Akademik Başarı ile Olan İlişisinin Belirlenmesi" başlıklı yüksek lisans tez çalışması ile ilgili çalışmasının Etik kurul uygunluk-onay belgesi talep edilmesi.

Gönderildiği Tarih:12.11.2020

Teslim Tarihi:12.11.2020

Değerlendirenin Adı Soyadı: Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu Başkanlığı Adına

Prof. Dr. Muhsine BÖREKÇİ
Etik Kurul Başkanı

İmza :

Bu Tez uygundur: ☒

Gerekçe/Açıklama: Yapılacak çalışmada yaklaşım ve yöntemler dikkate alınarak, konu ile ilgili çalışmaların gerçekleştirilmesinde etik ve bilimsel açıdan herhangi bir sakınca bulunmamaktadır.

Bu Tez uygun değildir: ☐

Gerekçe/Açıklama

T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLER ETİK KURUL BAŞKANLIĞI
Eğitim Bilimleri Birim Etik Kurulu
ERZURUM

Toplantının Mahiyeti :Etik Kurul
Toplantının Tarihi :12.11.2020
Toplantının Sayısı :13

Karar-14: Danışmanlığını Doç. Dr. Şeyda ERASLAN TAŞPINAR'ın yürüttüğü yüksek lisans öğrencisi Erdem Sarı'nın "Ortaöğretim Öğrencilerinin Görsel Okuryazarlık Becerilerini Etkileyen Faktörler ve Akademik Başarı ile Olan İlişkisinin Belirlenmesi" başlıklı yüksek lisans tez çalışması için Etik Kurul Onay belgesi talebi ile ilgili husus görüşüldü

Yapılan görüşmelerden sonra adı geçenin "Ortaöğretim Öğrencilerinin Görsel Okuryazarlık Becerilerini Etkileyen Faktörler ve Akademik Başarı ile Olan İlişkisinin Belirlenmesi" isimli tez çalışması ile ilgili çalışmaların gerçekleştirilmesinde etik ve bilimsel yönden sakınca bulunmadığına,

oy birliği ile karar verilmiştir.

T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLER ETİK KURULU
Eğitim Bilimleri Birim Etik Kurulu Karar Formu

KARAR BİLGİLERİ	Toplantı Sayısı: 13 Karar No: 14	Toplantı Tarihi: 12.11.2020
	Aşağıda bilgileri verilen tez ile ilgili çalışmanın, etik ilkeler açısından değerlendirilmesi isteği ile ilgili husus görüldü. Yapılan görüşmelerden sonra; söz konusu tez ile ilgili yapılacak çalışma için, araştırmanın gerekçe, amaç, yaklaşım ve yöntemleri dikkate alınarak konuyla ilgili çalışmanın gerçekleştirilmesinde etik ve bilimsel yönden sakınca bulunmadığına, Etik Kurulu oy birliği ile karar vermiştir.	
ÇALIŞMA BİLGİLERİ	Proje Yürütücüsü. Erdem SARI Çalışma Konusu Ortaöğretim Öğrencilerinin Görsel Okuryazarlık Becerilerini Etkileyen Faktörler ve Akademik Başarı ile Olan İlişisinin Belirlenmesi	

EĞİTİM BİLİMLERİ BİRİM ETİK KURULU		İMZA
Prof. Dr. Muhsine BÖREKÇİ	Etik Kurul Başkanı	
Prof. Dr. Ali Osman ENGİN	Etik Kurul Başkan Yardımcısı	
Prof. Dr. Betül ASLAN	Etik Kurul Üyesi	
Prof. Dr. İhsan Sabri BALKAYA	Etik Kurul Üyesi	
Prof. Dr. Mustafa CİHAN	Etik Kurul Raportörü	

EK-5. Araştırma izni

T.C.
ELAZIĞ VALİLİĞİ
Milli Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 79137285-605.01-E.16839149
Konu : Araştırma İzni

17.11.2020

ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE
(Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı)
ERZURUM

İlgi :a) 05.11.2020 tarih ve E.2000275977 sayılı yazınız,

b) Valilik Makamının 13/11/2020 tarih ve 79137285-605.01-E.16696649 sayılı onayı.

Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Resim İş Bilim Dalı yüksek lisans öğrencisi Erdem SARI'nın, "Ortaöğretim Öğrencilerinin Görsel Okuryazarlık Becerilerini Etkileyen Faktörler ve Akademik Başarıları ile Olan İlişkinin Belirlenmesi" konulu yüksek lisans anket çalışmasına veri toplamak için izin isteği ilgi (a) yazınız ile bildirilmiştir.

Söz konusu anket çalışmasının Müdürlüğümüze bağlı Kaya Karakaya Fen Lisesi ve Çubukbey Anadolu Lisesinde öğrenim görmektedir olan öğrencilere yönelik uygulanabilmesi için Valilik Makamından alınan ilgi (b) onay ve anketler ekte gönderilmiştir.

Bilgilerinize arz ederim.

Feyzi GÜRTÜRK
Milli Eğitim Müdürü

Ek:

- 1- Makam Onayı (1 sayfa)
- 2- Anket (2 sayfa)

30'ünlü Elektronik İmza
Aslı ile Aynıdır.
...../...../20.....
1 9

Cumhuriyet Mah.Lokman Hekim Sok. No:8/2 23100 /ELAZIĞ
Elektronik Ağ: <http://elazig.meb.gov.tr>
e-posta: elazigmem@meb.gov.tr

Ayrıntılı bilgi için: Ahmet AKARSU
Tel : (0 424) 238 50 24
Faks : (0 424) 233 36 70

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden 0dcb-6670-3a5b-abf2-14fd kodu ile teyit edilebilir.

ÖZGEÇMİŞ

İlkokul, ortaokul ve lise eğitimini Elazığ'da tamamladı. Fırat Üniversitesi Teknik Eğitim Fakültesi Grafik Programcılığı ön lisans eğitimi sonrasında Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalı'ndan 2002 yılında Lisans öğrenimini tamamlayarak mezun oldu. Aynı yıl Millî Eğitim Bakanlığı kadrosunda Siirt ili Pervari ilçesinde Resim öğretmeni olarak göreve başladı. 2004- 2005 yıllarında Elâzığ'ın Baskil İlçesinde asker öğretmen olarak vatani görevde bulundu. Daha sonra İstanbul İl Milli Eğitim bünyesinde farklı okullarda çalıştı. 2014 yılında Hasan Kalyoncu Üniversitesi İstanbul yerleşkesinde Eğitim Yönetimi ve Denetimi alanında tezsiz yüksek lisansını tamamladı. 2016 yılında Elâzığ İl Milli Eğitim bünyesine atanarak Elâzığ ili Çubukbey Anadolu Lisesi'nde görevini devam ettirmektedir.